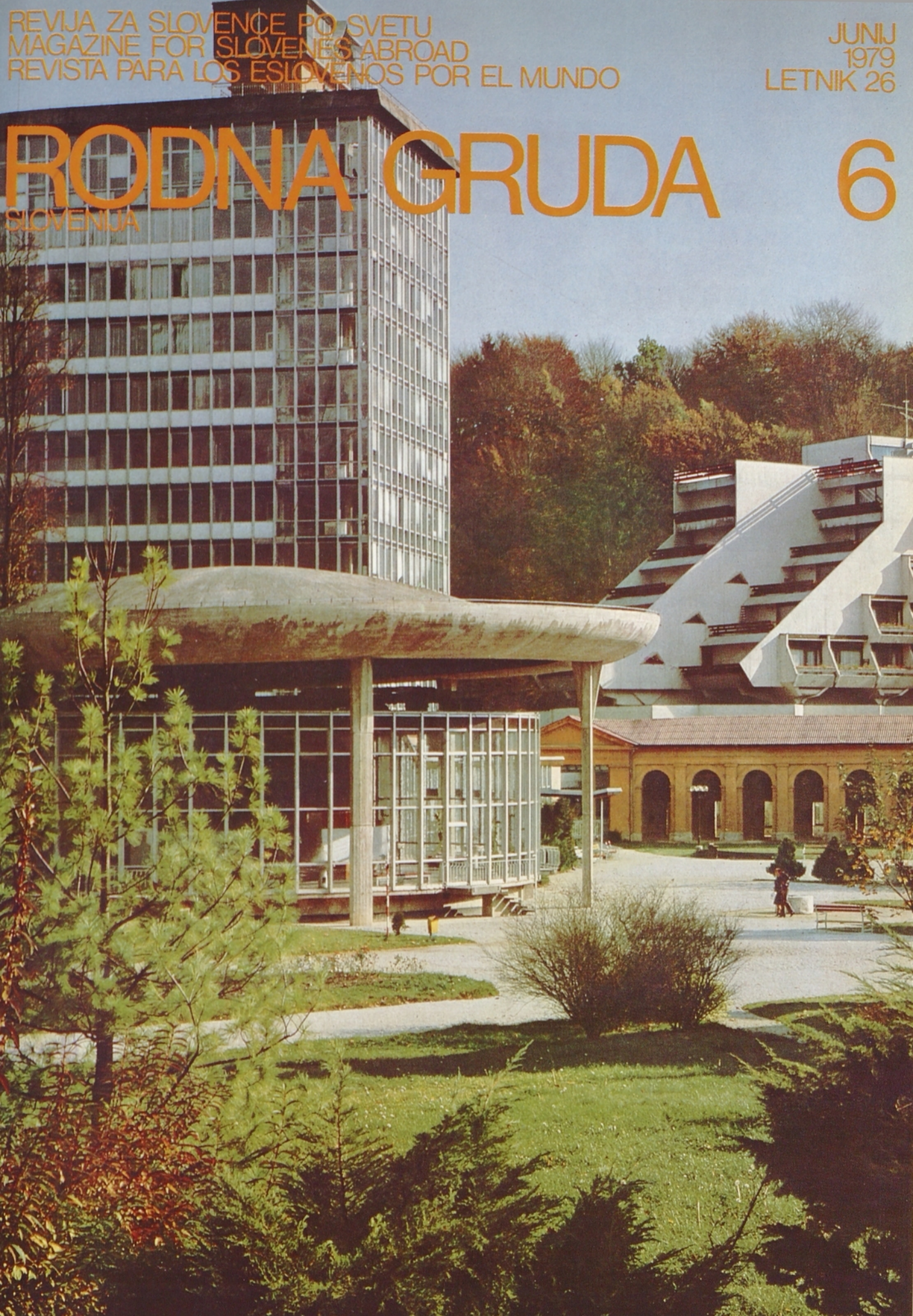

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

JUNI
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 6

SLOVENIJA

POSLOVNA SKUPNOST SLOVENSКИH NARAVNIH ZDRAVILIŠČ CELJE

Rojaki! Iz nederij slovenske zemlje pritekajo iz globine več sto metrov na površje mineralne in termalne vode, katerih zdravilnost je bila utemeljena že pred 300 leti. Ob njih so se razvila mnoga naravna zdravilišča; ta so v zadnjih desetih letih postala sodobni balneorehabilitacijski centri z dobro organizirano specializirano zdravstveno službo in z uveljavljenimi balneorehabilitacijskimi postopki ter terapijami z naravnimi zdravilnimi sredstvi.

V še neokrnjeno naravo z ugodno klimo so vraščena zdravilišča: ČATEŠKE TOPLICE, DOBRNA, DOLENJSKE TOPLICE, LAŠKO, MORAVSKE TOPLICE, »ATOMSKE TOPLICE« — PODČETRTEK, RADENSKA, ROGAŠKA SLATINA, ŠMARJEŠKE TOPLICE, TOPOLŠICA in »RIMSKI VRELEC« — KOTLJE, v katerih si mnogi ljudje nabirajo in utrjujejo zdravje.

Sodobna medicinska znanost napotuje bolnike in bolehnne ljudi v ta zdravilišča na zdravljenje bolezni lokomotornega aparata, nevroloških obolenj, psihonevroz, bolezni gastrointestinalnega trakta, bolezni hepatobiliarnega trakta in pankreasa, bolezni metabolizma, kardiovaskularnih bolezni, ginekoloških obolenj, obolenj uropoetskega aparata, kožnih obolenj, obolenj ust in zobovja.

V slovenskih naravnih zdraviliščih je poskrbljeno za dobro počutje, aktiven oddih in rekreacijo, a tudi kulturnih in zabavnih prireditev ne manjka.

Vzemite v roke prospekt slovenskih naravnih zdravilišč, ki ga dobite pri vseh jugoslovanskih turističnih predstavništvih v tujini. Izkoristite ugodne možnosti!

Številka 6
Junij 1979
Letnik 26

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja
Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657

Naslov
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednica
Jagoda Vigele

Uredniški odbor
Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Senk,
Juš Turk, Jagoda Vigele

Uredniški svet
Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci
Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk
ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. VII. 1973

Vaša pisma	2
Urednik vam	3
Dogodki	4
Jugoslavija in svet	5
Po Sloveniji	6
Osebnosti	7
Slovenija: kaj pa lepote tvoje?	8
Portreti slovenskih vasi: Polica	11
50-letnica Jugoslovanskega društva Sv. Barbara v Eisdnu, Belgija	14
Slavne slike: Fortunat Bergant	16
Reportaža na vašo željo: Podbočje	18
Zakladi Slovenije	20
Prilogi: Med rojaki po Evropi — English Section	21
Mojstri s kamero: Milenko Pegan	30
Naši po svetu	32
Za mlade po srcu	36
Krožek mladih dopisnikov	38
Umetniška beseda	39
Vaše zgodbe — Mary Tursich: Z Iga v New York City	41
Materinščina — Nove knjige	43
Mislimo na glas — Slovenski lonec	44
Filatelija — Domače viže — Vaš kotiček	45

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Pogled v središče zdravilišča Rogaška Slatina
Foto: Design biro, Ljubljana

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din, Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Asch, Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr, Danska 45 Dkr, Finska 35 FM, Francija 35 FF, Holandija 18 Hfl, Italija 7.000 Lit, Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM, Norveška 45 Nkr, Švedska 40 Škr, Švica 15 Sfr, ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

POMOČ SŽZ SLOVENIJI

Uredniku Rodne grude in avtorici se zahvaljujem za lepo opisana leta mojega dela. Pohvala se mi zdi prevelika. Nerada oglašam dobro delo, a tukaj bi morda bilo na mestu omeniti še pomoč SŽZ domovini po vojni. Imam spisek, da so Zveza in njene podružnice poslale po vojni v Slovenijo pomoči v vrednosti 35 tisoč dolarjev. Nekaj je prejela ljubljanska bolnišnica, največ pa celjska. Samo inštrument, ki sem ga na njihovo prošnjo zanje naročila v Angliji, je veljal tisoč dolarjev. Poslale smo tudi druge zdravniške potrebščine in še marsikaj.

Marie Prisland, Sheboygan, ZDA

POMEMBEN STIK Z DOMOVINO

Odločila sem se, da vam napišem zahvalo za prijetno revijo Rodna gruda, ki je nam Slovencem po svetu pomemben stik z domovino in dogodki doma.

Zelo se zanimam za literaturo in politične dogodke doma. O dogodkih po svetu izvemo v tujini. Veselilo bi me tudi, če bi od časa do časa v literarnem kotičku objavili dela slovenskih pesnikov, kar bi nas spominjalo na dni v šoli, ko smo se učili Župančičeve, Prešernove in druge pesmi na pamet.

Radi bi izvedeli tudi mnenja Slovencev o političnih dogodkih doma. Upam, da se bo tudi za to našel kotiček v Rodni grudi. Vem, da ni mogoče ustreči vsem željam, vendar upam, da boste prisluhnili tudi meni. Živim v Švici, delam na socialnem področju in si želim stikov z našimi ljudmi v tujini. Kljub zaposlenosti ves dan si vedno najdem čas tudi za Rodno grudo, za katero vem, da delate z izrednim veseljem.

Doma sem iz Ljubljane, kjer sem pred 11 do 14 leti obiskovala TSŠ in me zanima, če je še kdo izmed mojih sošolcev naročnik Rodne grude. V tujini nas je kar precej. Naša razredničarka je bila Iva Klešnik, ki nam je uspešno oblikovala značaj in dušo.

Vida Orfei-Jančar, Starrkirch, Švica

LEPI VTISI Z OBISKA

Od junija do oktobra lani sem bil na obisku v Sloveniji, kjer imam družino, ženo, hčerko in sina; žena s si-

nom živi v Zg. Ščavnici, hčerka pa je poročena v Mariboru. Med obiskom sem si ogledal precej krajev v Sloveniji in na Hrvaškem in bil sem prijetno presenečen ter sem občudoval vse, kar sem videl.

Obiskal sem tudi svoj rojstni kraj Zenkovci v Prekmurju. Tudi tam se je zelo veliko spremenilo. Nekdaj zaostalo Prekmurje se je v zadnjem času izredno razvilo. Zgradili so nove tovarne, kjer je veliko zaposlenih, lepo pa so napredovali tudi kmetje. Kmečke hiše so obnovljene, skoraj pri vsaki hiši imajo avto, traktor in druge priključke. Največ časa sem se zadrževal v Mariboru, ki se je zelo razvil. Zelo veliko je novega in še se gradi. Zdaj največ grade stanovanja in tudi sami delavci si zidajo stanovanjske hiše. Maribor je postal pomembno industrijsko središče, saj ima tudi že fakultete, višje in srednje šole. Obiskal sem tudi Kumrovec, rojstni kraj predsednika Tita.

Z obiskom sem bil zelo zadovoljen in sem le z težkim srcem odšel nazaj v Brazilijo. Sklenil sem, da bom, če bom zdrav, čez tri leta ponovno obiskal Jugoslavijo, rad pa bi se vrnil tja za stalno.

Štefan Lončar, Rio Grande do Sul, Brazilija

DOVOLJ BRANJA

Oprostite zamudi s plačilom naročnine za Rodno grudo in koledar, ki sta resnično lepo zložena, da je dovolj zanimivega in lepega branja. Še posebno pa so lepe slike naše domovine. V koledarju sem odkril tudi izredno lepe fotografije slovenskih narodnih noš. Res je — svet se spreminja, stare navade in noše pa ostajajo vedno lepe.

Franc Božič, E. Keilor, Avstralija

NA OBISKU DOMA

Lani poleti sem obiskala moj rodni kraj s sinom Tonyjem. Zanj je bilo to posebno doživetje, saj se je prvič srečal s staro mamo, teto, stricem in bratranci v Oplotnici.

Prvičrat je potoval z letalom, kar se mu je zelo dopadlo. Nadvse je bil srečen, ko ga je pilot povabil v svojo kabino, kjer mu je pokazal razne instrumente in razložil, kako se letalo vodi. To pač zelo zanima vsakega 13-letnega fanta.

Pri stari mami na deželi je bil spet ves navdušen, saj je videl marsikaj, če-

Ann Dries s sinom Tonyjem v Oplotnici

sar ne vidiš v mestu. Stara mama je dala Tonyju dve kokoški, katerih je bil zelo vesel. Težko se je ločil od nju, ko sva odhajala in naročil je stari mami, da naj ju skrbno hrani. Zelo rad bi čimvečkrat obiskal staro mamo, ki jo tukaj zelo pogreša.

Tudi meni je bilo vse zelo všeč, saj je naša Slovenija ena izmed najlepših dežel na svetu s svojimi naravnimi lepotami in prijaznimi ljudmi. Prav ponosna sem, da sem Slovenka, čeprav sem ameriška državljanka.

Ann Dries, Cudahy, Wis. ZDA

Jože Ovník iz Forest Cityja, ZDA, ob srečanju z igralko Mileno Zupančičevo

»KRASNO GOVORITE...«

Prilagam vam fotografijo, na kateri sem skupaj z odlično igralko Mestnega gledališča ljubljanskega Mileno Zupančičevo. Kar petkrat sem jo šel gledat na odru, potem pa sem odšel kar knjej za oder. Milena me je med drugim tudi pohvalila, da »krasno govorim« slovensko, čeprav vem, da mi ne gre še najbolje. Res mi je razveselila srce. Slike z Mileno Zupančičevo so čudovit spomin na moj obisk Slovenije lani.

Jože Ovnik, Forest City, Pa., ZDA

PREBIJANJE SKOZ DOMOTOŽJE

Tudi letos sem prek Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave prejela Slovenski koledar, ki sem ga zelo z veseljem prebrala. Zahvaljujem se vam tudi za redno pošiljanje Rodne grude. Naročena sem tudi na nekatere druge slovenske časopise, tako da se lažje prebijam skoz domotožje.

Zelo ste me razveselili v lanski 12. številki Rodne grude, ko ste objavili vasico Erzelj, ki sta njeno sliko poslala Ivan in Julka Verčon iz Argentine. To je moja rojstna vasica Slap na zgornjem Vipavskem, najmičejša vas. Kadar obiščem mojo rojstno vas, grem vedno tudi na Erzelj k sorodnikom.

Zora Žorž-Forlani, Thornhill, Ont., Kanada

MLIN, KI NE MELJE VEČ

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo, ki mi prinaša veliko razvedrila in zabave. Brez nje bi bili dnevi dolgočasni. Večkrat pogledam tisti izvod, kjer je bila objavljena fotografija mli-
na, ki ne melje več v Ponikvah. Tam je bil moj dom.

Margaret Kaluza, Barberton, Ohio, ZDA

SLOVENCİ IN BLEJSKO JEZERO

Po službeni dolžnosti predstavnika Ljubljanske banke sem prišel v juliju 1977 na novo delovno mesto v Stockholm, Švedska. Tam sem se veliko srečaval z našimi ljudmi, med katerimi sem spoznal tudi Franca Ratajca, doma iz Jesenic. V priložnostnem pogovoru je načel tudi vprašanje sanacije Blejskega jezera in težave, ki so pove-

zane s tem. Rekel mi je, da so imeli pred leti na Švedskem podobne težave, ki pa so jih uspešno rešili.

V nadaljnjem razmišljanju sva prišla do zaključka, da apelirava na vse naše rojake, ki živijo v tujini, da podpro najino zamisel, ki jo nakazujeva v naslednjih vrsticah.

Ker meniva, da so rojaki v tujini bolj ali manj dobro situirani, predlagava, da se odpre posebni devizni račun pri Ljubljanski banki — gospodarski banki, Ljubljana, na katerega bi ljudje nakazovali prostovoljne prispevke v okviru svojih možnosti in presoje. Tako pridobljena sredstva naj bi vsaj delno prispevala k zelo dragi sanaciji Blejskega jezera, ki je sicer že v teku, a pri kateri se izvajalci srečujejo s finančnimi težavami.

Predlagava, da bi bila imena in prispevki darovalcev objavljena v Rodni grudi, prav tako pa tudi namenska poraba zbranega denarja. Glede na to, da se stroški sanacije iz leta v leto povečujejo, predlagava, da akcija zbiranja prispevkov steče čimprej. Želiva, da bi se tej akciji pridružilo čimveč naših ljudi iz tujine, saj se zavedava, da če ne bomo mi, bodo vsaj naši zanamci uživali v lepoti te čudovite in enkratne pokrajine.

Jože Saje, Ljubljanska banka —
informatie buro Nieuwe Zijds,
Voorburgwal 318/1,
1012 RV Amsterdam Nederland
Franc Ratajc, Farsta, Švedska

»Nas, Slovence, ki živimo v tujini, zelo zanima, kako živi povprečen Slovenec doma, kako si je uredil svoj način življenja, kako raste njegova življenjska raven in končno tudi to, kako razmišlja.« Tako nam je med drugim napisal v svojem pismu eden od naših rednih bralcev. Hvaležni smo mu za ta vprašanja, saj se je ob tem sama ob sebi porodila zamisel za novo »glavno temo« v eni od prihodnjih števil naše revije.

Kakor naročeno je prav v preteklih mesecih revija za družbena vprašanja Teorija in praksa objavila analizo podatkov iz raziskave javnega mnenja v Sloveniji v letu 1978 pod naslovom »O življenjskem stilu na Slovenskem«. Raziskava je bila, kot je razvidno iz te analize, usmerjena zlasti na zadovoljevanje materialnih potreb Slovencev, na njihove različne dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo v prostem času in na zadovoljevanje kulturnih in rekreacijskih potreb. Zanimivo je zlasti to, da se govori o »slovenskem življenjskem stilu«, o čimer doslej še nisem zasledil tovrstne razprave, in prav gotovo bo zlasti za naše izseljence, ki se soočajo s tujimi življenjskimi stili, z ameriškim »way of life«, ali z življenjem, ki je značilno za zahodno Evropo, zanimivo tudi v primerjalnem pogledu, kakšno je to življenje »povprečnega« Slovenca.

Avtor te analize razgrinja nekatere podatke o zadovoljevanju materialnih potreb, o družbenopolitičnih in kulturnih dejavnostih, v sklepnem razmišljanju pa ugotavlja, da je Slovenija dosegla stopnjo srednje razvite družbe in da je bila ob hitrem razvoju pozornost Slovencev usmerjena zlasti v zadovoljevanje materialnih potreb — v zidavo in obnavljanje stanovanjskih hiš, v varčevanje za nakup avtomobilov ali gospodinjskih strojev, skratka v naložbe v materialne dobrine, ki jih ni nikoli dovolj. Skoraj vse druge dejavnosti so podrejene temu cilju. Zadovoljevanje drugih, nematerialnih potreb zaostaja, prevladujejo manj zahtevne oblike kulturnih dejavnosti.

Z zanimivejšimi podrobnostmi iz te raziskave vas bomo torej seznanili v eni od prihodnjih števil in takrat boste lahko tudi sami naredili primerjave »slovenskega življenjskega stila« z drugimi, tujimi.

Jože Prešeren

POZDRAVI MLADOSTI

Štafeta mladosti s pozdravi predsedniku Titu za njegov 87. rojstni dan je šla letos na pot z Raven na Koroskem. Na pot je krenila izpred peči z jekieno talino v ravenški železarni, najprej pa so štafetno palico ponesli železarji Jože Jurak, Maks Kragelnik in Vinko Kranjc. V športnem parku na Ravnah se je zbralo nad 20.000 ljudi iz vse Slovenije, ki so prisostvovali priložnostni prireditvi z naslovom »Od Triglava do Vardarja«.

Letošnjo štafetno palico, ki jo bodo 25. maja izročili predsedniku Titu, je izdelala slovenska akademska kiparka Milena Braniselj-Krajc. Kiparka je izdelala štafetno palico iz modernih materialov in s kinetičnim, gibljivim jedrom.

POLETNI VOZNI RED JAT

Jugoslovanski aerotransport je konec marca sklical tiskovno konferenco pred uveljavitvijo novega poletnega reda letenja, ki velja od 1. aprila do 1. oktobra. JAT je odprl novo letalsko linijo Beograd—Karači—Peking, na kateri enkrat tedensko leti boeing 707. Na progi Beograd—New York so uvedli še četrti tedenski let, ob sredah pa letalo JAT leti iz Beograda prek Ljubljane v Madrid. V notranjem prometu sta dobila Ljubljana in Zagreb nove povezave s Sarajevom in Skopjem.

JADRAN ŽE RAZPRODAN

Najnovejši podatki kažejo, da je večina hotelskih postelj ob naši obali in na otokih v juliju in avgustu že razprodana. Prostor so zakupile predvsem velike turistične agencije. Seveda pa je na vsej jadranski obali še veliko prostora, saj je znano, da lahko dnevno prebiva v zasebnih sobah in v avto-kampih več kot 750.000 turistov na dan.

ODLOČNA PODPORA JUGOSLAVIJE

Ob mednarodnem dnevu za odpravo rasne diskriminacije je predsednik republike Josip Broz Tito naslovil posebnemu komiteju Združenih narodov za boj proti apartheidu sporočilo, v katerem je med drugim poudaril, da so se »glede na zapisana načela in cilje gibanja neuvrščene države vselej dosledno zavzemale za likvidacijo nečloveških sistemov, kajti le-to ogroža

tudi sam mednarodni mir in varnost.« — »Delujoč v okviru gibanja neuvrščenih Jugoslavija odločno podpira vse akcije Združenih narodov za likvidacijo kolonializma, rasizma in apartheida ter pomaga narodom na jugu Afrike in njihovim osvobodilnim gibanjem do svobode in neodvisnosti. Jugoslavijo pri teh dejanjih vodijo načela in visoki cilji, zapisani v listini OZN ter v dokumentih gibanja neuvrščenih o pravicah vseh narodov in vseh ljudi na svobodo in dostojanstvo,« je izrazil v svoji poslanici predsednik Tito.

SPET »OHCET V LJUBLJANI«

Po nekaj letih bo 16. julija v Ljubljani spet tradicionalna »Kmečka ohcet«, ki bo po novem imela ime »Ohcet v Ljubljani«. Od nekdane kmečke ohceti naj bi prevzela vse, kar je bilo mikavnega, izognila pa naj bi se nekaterim napakam in pomanjkljivostim, zaradi katerih so jo morali opustiti.

»Ohcet v Ljubljani« bo iz zakladnice slovenskega ljudskega izročila skušala izbrskati vse tiste elemente plesnega, instrumentalnega in vokalnega

izročila, ki bi v teh dneh spremenili Ljubljano v stičišče slovenskih ljudskih običajev. Prireditve naj bi v prihodnje vsakič predstavila ohcetne običaje slovenske pokrajine — letos naj bi bilo to Prekmurje.

Spektakularni del prireditve bo tudi v prihodnje povorka, ki se bo ustavila vsakih nekaj sto metrov; takrat bodo folklorne skupine na cesti izvedle krajši spored.

OTROCI PO SVETU SEGajo PO NAŠIH IGRAČAH

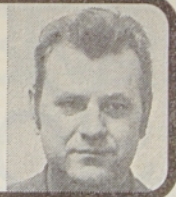
Tovarna igrač Mehanotehnika iz Izole pošilja na tuje okrog 150 različnih igrač, od najbolj preprostih do najbolj zahtevnih. Mehanotehnika izvažata igrače v 70 držav po vsem svetu. Lanski izvoz te tovarne je dosegel vrednost 10 milijonov dolarjev.

Zanimivo je, da izvažata iz Slovenije igrače oziroma izdelke za otroke še vrsta drugih tovarn: Imgrad iz Ljutomer, Ciciban iz Mirna pri Gorici, bejunjska tovarna športnega orodja Elan in ljubljanska tovarna dvokoles Rog, ki izvozi nad 20.000 otroških dvokoles na leto.

Novi ljubljanski hotel Holiday Inn — fotografija je bila posneta v marcu, ko hotel še ni bil v celoti dograjen (foto Janez Zrnc)

JUGOSLAVIJA IN SVET

JUGOSLAVIJA SPET V B SKUPINI

Na svetovnem prvenstvu v hokeju na ledu v skupini C v Barceloni v Španiji je Jugoslavija osvojila prvo mesto, brez poraza, in se tako skupno z Italijo ponovno uvrstila v skupino B, kjer je bila pred tem že skoraj v vseh povojnih letih.

KRIŽAJ OSVOJIL KOLAJNO V SVETOVNEM POKALU

Najboljši jugoslovanski smučar Bojan Križaj je osvojil bronasto kolajno v tekmovanju za svetovni pokal v veleslalomu, kar je doslej največji uspeh jugoslovanskega smučanja. Zadnji večji tekmovalci za svetovni pokal je imela jugoslovanska smučarska reprezentanca v ZDA in na Japonskem. Poleg Bojana Križaja so v letošnji sezoni dosegli nekaj odličnih uvrstitev med najboljšimi smučarji na svetu tudi drugi jugoslovanski smučarji, med njimi zlasti Boris Strel in Jože Kuralt. Jugoslavija si je tako utrdila položaj svetovne smučarske velesile.

NOVA TOVARNA NA RAVNAH

Predsednik izvršnega sveta Slovenije dr. Anton Vratuša je pred kratkim sprejel generalnega direktorja švedskega podjetja Atlas Copco Toma Washmeistra, s katerim sta se med drugim pogovarjala tudi o zidavi nove tovarne pnevmatičnih strojev, ki jo bodo zgradile slovenske železarne na Ravnah v sodelovanju s tem švedskim podjetjem.

JUGOSLAVIJA IN MEDNARODNO KULTURNO SODELOVANJE

Medrepubliški odbor za mednarodno tehnično, znanstveno in kulturno sodelovanje je pred kratkim obravnaval letošnji program kulturnih izmenjav med našo državo in tujino. Med drugim je bilo dogovorjeno, da bodo v dneh od 11. do 20. septembra dnevi jugoslovanske kulture v Romuniji, na mednarodnem filmskem festivalu otroških in mladinskih filmov v Beverly Hillsu v ZDA bodo predvajali slovenski mladinski film »Sreča na vrvi«, temeljiteje pa naj bi se pripravili tudi na nekatere druge naše predstavitve v tujini. Posebna skrb bo posvečena uveljavitvi naše knjige.

ALI SE JE ŽE ZAČELA TRETJA SVETOVNA VOJNA?

Nekateri vojaški in politični strokovnjaki že dalj časa trdijo, da se je tretja svetovna vojna pravzaprav že začela in to trditev opirajo na dejstvo, da je v svetu vse več tako imenovanih lokalnih vojn in spopadov, od katerih so mnoge take narave, da lahko zanetijo širši požar.

Takšna ocena je morda preveč črnogleda, dasi prav nič ne kaže zapirati oči pred resnico, da svet dejansko živi na robu vojne večjih razsežnosti. Od juga Afrike, kjer traja stalna nenapovedana vojna med rasističnima režimoma v Južnoafriški republiki in Rodeziji in narodnoosvobodilnimi gibanji ter okoliškimi državami, preko vzhodne Afrike in vojne med Tanzanijo in Ugando, preko Arabskega polotoka in občasne vojne med dvema Jemenoma, preko Irana in skrajno zaostrenega položaja v njem samem in okoli njega, tja do jugovzhodne Azije in vojne med Vietnamom in Kampučijo pa med Vietnamom in Kitajsko — čez ves ta del sveta sega velikanski lok vojn, v katere so vmešani tudi interesi velesil in katerih posledice v določenih okoliščinah kaj lahko postanejo usodne za ves svet.

Dejstvo je, da je stara ureditev sveta, kakršna je izšla iz druge svetovne vojne, dokončno razpadla. Kolonialni imperiji so izginili in namesto njih se je pojavilo na desetine novih neodvisnih držav, ki pa so v neodvisnost prinesle izredno težko kolonialno dediščino — nerazvitost in splošno zaostalost, umetno potegnjene meje, razdeljenost enotnih narodov na različne države itd. Vse to ustvarja med novimi državami napetosti, ki jih tuje sile zaradi lastnih interesov pogosto razpihujejo v spore in celo vojne.

Tri največje sile tega sveta — ZDA, Sovjetska zveza in Kitajska — predstavljajo tri popolne družbene in politične različice, ki druga drugi nasprotujejo, tekmujejo med sabo in skušajo druga drugo čimbolj spodriniti. Dejstvo, da sta Kitajska in Sovjetska zveza socialistični državi, ne zmanjšuje njihovih medsebojnih razlik in napetosti, ampak jih prej še povečuje, saj se obnašata kot izrazito konkurenčni velesili, katerih sovražnost sega tako daleč, da se vojna med njima danes ne zdi več nekaj neverjetnega — prej nasprotno.

V tem kaosu, ki ga tako močno obvladujejo negativne sile, kot so imperalizem, kolonializem in neokolonializem, hegemonizem, blokovska miselnost in ravnanje velesil itd. je politika neuvrčenosti najmočnejši in obenem skoraj edini trezen glas, ki ne le poziva k miru in mednarodnemu sodelovanju, ampak kaže tudi konkretno pot k njemu. To je pot, ki vodi h graditvi novega sistema mednarodnih odnosov, temelječega na:

a) demokratizaciji mednarodnih odnosov na osnovi popolne enakopravnosti vseh držav in narodov, spoštovanju njihove neodvisnosti, nevmešavanju v notranje zadeve drugih in miroljubnem reševanju vseh sporov;

b) novem mednarodnem gospodarskem redu, ki mora zagotoviti pravičnejšo razdelitev bogastva sveta in enakomernejši razvoj;

c) novem informacijskem sistemu, ki mora odpraviti sedanjo izrazito krivično in neresnično informacijsko podobo sveta, ki daje tako poudarjeno prednost razvitemu delu sveta — Evropi in Severni Ameriki — medtem ko ves ostali svet z njegovimi problemi, težavami, dilemami in potrebami povsem odriha vstran in ga prikazuje — če sploh ga — zgolj kot eksotiko in zaostalost.

Našteto je v bistvu akcijski program neuvrčenega gibanja, ki je posebno aktualen prav letos, ko bo nova, šesta konferenca šefov držav in vlad neuvrčenih držav. Bolj ko se ta konferenca približuje, bolj raste pritisk na neuvrčene države in več je poskusov, da bi med njimi zasejali razdor in neenotnost. To je seveda razumljivo, kajti neuvrčenost je v sodobnem svetu najmočnejša ovira silam imperializma in hegemonizma, ki želijo svet deliti na svoja vplivna področja in ga podrežati svojim sebičnim interesom. Med drugim se ta pritisk kaže v razpihovanju sporov med posameznimi neuvrčenimi državami.

Prizadevanja za vsestransko utrditev in uveljavitev osnovnih načel neuvrčenosti kot povsem samostojne in od blokov neodvisne politike so zato v teh zadnjih tednih v središču številnih stikov in posvetov med neuvrčenimi državami, v katerih zelo aktivno sodeluje tudi Jugoslavija.

Janez Stanič

Na gradbišču nove Turške mačke v CELJU so našli nove delce dragocene podobe stare Celeie. Arheološka izkopavanja vodi arheologinja in ravnateljica Pokrajinskega muzeja v Celju Vera Kolškova, ki je dejala: »Doslej smo odkrili dve stanovanjski hiši, ki sodita v 2. stoletje, in antično kloako, ki je verjetno še danes v rabi. Da sodita obe hiši v drugo stoletje, potrjujejo novci, pa tudi mozaik, ki smo ga odkrili. Mozaik je geometrijski, črnobel, in bi ga radi namestili na steno ene od sob novega gostišča. Našli smo tudi del srednjeveškega zidu, njegov spodnji del je nastal že v antiki, ko je bila pred vrati rimskega imperija vojna nevarnost in so Celeio obzidali...«

Eden najsodobnejših hotelov na Slovenskem bo na DOBRNI. Imel bo — s 50 pomožnimi vred — 224 ležišč, 478 restavracijskih sedežev, pokrit plavalni bazen, v sodobnem zdravstvenoterapevtskem delu pa bodo medicinski center, telovadnica in blatne kopeli. Gradnja hotela lepo napreduje, odprli pa bi ga naj konec letošnjega leta.

Na znameniti GRAŠKI GORI, ki je znana kot »gora jurišev«, bodo uredili spominski park in ga odprli letos 4. julija, na dan borca. Na Graški gori bodo postavili dva metra visok spomenik »nošenje ranjencev« kiparja Antuna Avgustinčiča, uredili prostor s spominskim gradivom slavne štirinajste divizije in podobno. Akcijo vodijo borci iz Velenja, na proslavo pa bodo povabili predstavnike 27 jugoslovanskih občin, katerih borci so sodelovali v pohodih štirinajste divizije.

Lani je bilo v občini JESENICE v družbenem in zasebnem sektorju zaposlenih 14.700 delavcev, od tega 43 odstotkov v industriji. Med zaposlenimi je v občini le 37 odstotkov žena. Za jeseniško občino je namreč značilno pomanjkanje delovnih mest za ženske. Lani so imeli v občini povprečno 200 nezaposlenih, od tega 84 odstotkov žensk. Delovne organizacije v občini so prijavile lani za 19 odstotkov več potreb po delavcih kot v letu 1977. Na novo se je lani zaposlilo nekaj več kot tisoč delavcev, med njimi le 20 odstotkov žensk, med na novo zaposlenimi pa je bilo 56 odstotkov delavcev iz drugih republik. Lani je odšlo iz jeseniške občine v Avstrijo in

Italijo na delo 25 delavcev, iz tujine pa se je v to občino vrnilo 19 delavcev.

Te dni je LJUBLJANA dobila prenovljen meteorološki paviljon na Marxovem trgu, ki ga je leta 1962 postavilo turistično društvo Ljubljana ob sodelovanju s hidrometeorološko službo SR Slovenije. V paviljonu so najosnovnejši meteorološki instrumenti, ki prikazujejo gibanje temperature zraka, vlage, zračnega pritiska, vse to pa lahko odčita vsak občan.

Letos se je v delovnih organizacijah v KRANJU zaposlilo 1147 novih delavcev. V primerjavi s slovenskim poprečjem zaostaja kranjska občina pri prilivu novih delavcev iz šol, presega pa ga pri zaposlovanju delavcev iz drugih republik. Izobrazbeni sestav na novo zaposlenih ni ugoden. Nezaposlenih je bilo konec lanskega septembra nad 200, kar je 0,6 odstotka vseh zaposlenih v občini. Odstotek je nižji od gorenjskega in slovenskega poprečja.

Občinska konferenca SZDL MARIBOR je predlagala, naj bi delovni kolektivi denar, ki bi ga sicer namenili za pogostitev in obdaritev žensk ob 8. marcu, združevali v okviru občinske izobraževalne skupnosti za gradnjo rekreacijskega centra mariborskih otrok v Poreču. Več delovnih kolektivov je to že storilo, pri izobraževalni skupnosti pa je odprt zbirni račun, na katerem bodo zbirali vse leto prispevke za center v Poreču.

V Mariborski tekstilni tovarni v MARIBORU so odprli elektronski računski center z na novo vključenim računalnikom IBM 370/115-2. To je za MTT velika pridobitev, saj bodo z njim pocenili poslovanje ter povečali ažurnost in operativnost obdelave podatkov. Doslej so obdelovali razne podatke v elektronskem računskem centru Dobrine Celje in pri Ekonomskem centru v Mariboru pa še v Radovljici, Ljubljani in tudi Kidričevem.

Kolektiv ETA, živilska industrija Kamnik, je odprl v MENGŠU preurejeno in razširjeno tovarno za predelavo rdeče pese in kislega zelja. V Etinem obratu v Mengšu so še pred petimi leti izdelovali kvas, ki je veljal za najpomembnejši izdelek, kasneje pa je

postajala proizvodnja vedno manj donosna. Večjo novost in tudi ponovno vzpon obrata v Mengšu pomeni letošnja montaža novega avtomatskega stroja za pakiranje kislega zelja.

V dveh mesecih in pol se je v MEŽIŠKI DOLINI zvrstilo okrog 150 kulturnih prireditev v spomin na Prežihovega Voranca, zato se ti dnevi imenujejo vsako leto Vorančevi dnevi. V njih se vrste gledališke, filmske in plesne prireditve, najpomembnejša pa je vsekakor velika pevška revija, ki se imenuje — že dvanajsto leto — Od Pliberka do Traberka. Na njej je letos nastopilo 28 pevske skupine z 800 pevci, ki so koncertirali v Dravogradu, Kotljah, Mežici in na Prevaljah.

Letos poteka deseto leto baletne vzgoje za najmlajše, predšolske otroke in osnovnošolce v NOVEM MESTU. Mala baletna šola je začela delovati pri zavodu za kulturno dejavnost, pozneje pa so jo priključili novomeške glasbeni šoli Marjana Kozine. Baletnih korakov in preprostejših baletnih plesov se je v Novem mestu in njegovi okolici v teh letih naučilo več sto mladih.

Člani kulturno-umetniškega društva Svoboda v PEKRAH-LIMBUŠU pri Mariboru že dobrih 25 let marljivo delujejo in dosegajo lepe uspehe. Njegova tajnica Marta Šparl pravi, da sta dve najhujši težavi društva pomanjkanje ustreznih prostorov in denarja. Imajo pionirsko dramsko sekcijo, moški pevski zbor, šahiste in odrasle amaterske igralce pa knjižnico, ki je zelo dobro obiskana in je verjetno najstarejša tovrstna ustanova v Sloveniji: leta 1848 jo je ustanovil Anton Lah.

Po večletnih prizadevanjih bo POLANA kot naglo se razvijajoči kraj lendavske občine dobila novo šolsko poslopje. V njem bodo učitelji lahko prešli na enozimski pouk, saj bodo imeli štirikrat toliko učilnic kot danes. Dobili bodo tudi 7 kabinetov, sodobno telovadnico in imeli vse pogoje za celodnevno šolo. V novem šolskem poslopiju bodo tudi oddelki, ki so danes v neustreznih prostorih v Mali Polani in na Hotizi.

Vse kaže, da bo na letališču v SEČOVLJAH pričel kmalu z delom obal-

ni letalski center; letališče je namreč dobilo novega upravnika in inženirja zračnega prometa. Začeli so tudi razmišljati o vpeljavi stalnih, poslovnih letalskih linij, predvsem v notranjost države, a tudi v Avstrijo, ZR Nemčijo in Italijo. Za takšne polete bi po potrebi najemali 4- do 8-sedežna letala zveze letalskih organizacij Slovenije in letališkega kluba Ljubljana.

Poštariji na PRIMORSKEM imajo kopico delovnih načrtov. Predvideno je polaganje telefonskih kablov med Ankaranom in Hrvatini, Dekani in Pridvorom ter Izolo in Dvori. Krajevne kable bodo položili med Portorožem in Fizinami, Portorožem in Sečoveljami ter Semedelo in Koprom. V obalnih občinah bodo postavili 15 novih telefonskih govorilnic. Razširili bodo ankaransko avtomatsko telefonsko centralo, izolsko pa delno prenesli v Dekane. V Izoli bo nova centrala z zmogljivostjo 3000 priključkov, v Piranu pa bodo vključili v omrežje Fize. V Sežani bodo razširili več telefonskih in telegrafskih povezav, dogradili omrežje v Komnu in začeli z več pripravljalnimi deli. Tudi v Postojni bo razširjena avtomatska telefonska centrala, okrepili pa bodo tudi telefonske povezave z vasmí.

Kranjska Sava in ptujski AGIS sta podpisala okvirni dogovor skupnega projekta in prenosa dela proizvodnje iz Kranja v PTUJ. Gre za proizvodnjo stiskanih izdelkov, ki se zavoljo pomanjkanja delovne sile v Kranju ne more več ustrezno razvijati. Pričakujejo, da bo v Ptuj star proizvodni program dobil širše možnosti za razvoj.

V RAČAH pri Mariboru so dokončali prizidek osnovne šole. Nedvomno je to za kraj velika pridobitev, saj so se učenci te osnovne šole doslej stiskali v pretesnih prostorih. V prizidku so štiri nove učilnice s kabineti in večnamenski prostor, ki bo jedilnica. Učenci raške osnovne šole pa so dobili tudi novo telovadnico in sodobno kuhinjo.

Konec leta bi naj bila dograjena druga faza bolnišnice v ŠEMPETRU pri Novi Gorici, ki so jo pričeli graditi pred dvema letoma. Sedaj dogra-

jujejo in opremljajo spodnje prostore objekta s skupno površino 10.000 kvadratnih metrov. S tem bodo uspobili bolnišnico tudi za strokovno diagnostično in terapevtsko obdelavo bolnikov. Prva faza je bila dograjena leta 1975; za sodobno oblikovano stavbo z devetimi nadstropji so dobili ustvarjalci istega leta Borbino nagrado za arhitekturo.

V stari jeklarni v ŠTORAH so za vedno ugasnili martinovko. Ta stara peč, ki so ji rekli tudi »partizanka«, je v 33 letih obratovanja dala blizu milijon ton surovega jekla, letna proizvodnja pa je znašala 30.000 do 36.000 ton. Stara martinovka se je umaknila novi elektro jeklarni, v kateri prva elektro obločna peč deluje že nekaj let, druga pa bo pričela obratovati letos. Konec obratovanja stare štorske martinovke je pomemben tudi z ekološkega vidika. Z njo namreč odpade velik vir onesnaževanja, medtem ko ima nova jeklarna tudi potrebne čistilne naprave.

Petrol iz Ljubljane gradi v kraju TEPANJE na obeh straneh avtoceste Arja vas—Hoče gostinska objekta z restavracijama in snack baroma. Odprta bosta te dni in bosta dopolnjevala oba sodobna bencinska servisa, ki že obratujeta. Na vsaki strani avtoceste bo 117 kvadratnih metrov velika restavracija z 90 sedeži, snack bar bo imel 35 sedežev in 60 stojšč, 160 kvadratnih metrov velik gostinski vrt pa bo imel 120 sedežev. Kuhinja bo imela zmogljivost do 400 kompletnih menujev in 1500 manjših posameznih obrokov hrane. Ob obeh gostinskih objektih bo parkirni prostor za 50 osebnih avtomobilov in do 25 avtobusov in tovornjakov.

Letošnji maj, prav na dan mladosti, bo minilo 40 let, odkar je bila Prešernova hiša v VRBI na Gorenjskem po zaslugi danes že pokojnega pisatelja Frana S. Finžgarja preurejena v muzej. Lani je bilo v njej 40.000, predlanskim pa 42.000 obiskovalcev. V tem času se je pri hiši, ki jo že 17 let oskrbuje hčerka Prešernovega pranečaka Justina Pogačnikova, nabralo že 30 debelih albumov s podpisi obiskovalcev.

Letos poteka 50 let, kar je umrl MILAN PUGELJ, pesnik, pisatelj, režiser, časnikar in prvi tajnik društva slovenskih književnikov. Zaslovel je kot novelist, novele je izdal v osmih knjigah (Brez zarje, Mimo ciljev, Naša leta...). Veliko motivov za svoje literarno delo je dobil v Novem mestu, kjer se je rodil. Pugelj sodi med književnike, ki so delovali — kakor to ugotavljajo literarni zgodovinarji — v »senci slovenske moderne«. Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani se je obletnici pisateljeve smrti oddolžila z večjo knjižno razstavo.

DUBRAVKA TOMŠIČ-SREBOT-NJAKOVA, najbolj znana jugoslovanska pianistka, se je vrnila z izredno uspešnega koncertiranja v Romuniji, kjer je nastopala z Makedonsko filharmonijo. Konec marca je gostovala tudi v Nemški demokratični republiki in imela 11 koncertov z različnimi simfoničnimi orkestri v mestih Cottbus, Karl-Marx-Stadt, Hoyerswerda, Dresden in Berlin. Te dni bo v Ljubljani izšla nova long-play gramofonska plošča s štirimi Chopinovimi scherzi, ki jih je Dubravka Tomšič posnela za produkcijo kaset in plošč RTV Ljubljana.

Univerza v Ljubljani je podelila naslova »zaslužni profesor« akademiku dr. ANTONU OCVIRKU in dr. VLADIMIRJU SCHMIDTU. Delo Antona Ocvirka je vezano na področja primerjalne književnosti, literarne teorije in slovenske literarne zgodovine. Ustanovil in vodil je oddelk filozofske fakultete za primerjalno književnost in literarno teorijo, zdaj pa je vodja inštituta za slovensko literaturo in literarne vede SAZU. Vladimir Schmidt je s svojim znanstvenim, vzgojnoizobraževalnim in mentorskim delom bistveno prispeval k razvoju socialistično marksistične pedagogike na Slovenskem.

MATI TEREZA iz Kalkute, jugoslovanska redovnica, ki je celo življenje v Indiji zdravila gobavce in skrbela za revne, je dobila nagrado italijansko-švicarskega sklada Bolzano za humanost, mir in mednarodno bratstvo. Mati Tereza je doslej prejela že več mednarodnih nagrad, med njimi Kennedyjevo nagrado 1971, Nehrujevo nagrado 1972, bila pa je tudi kandidatka za Nobelovo nagrado 1975. leta.

SLOVENIJA: KAJ PA LEPOTE TVOJE?

Ko se na poletje skoraj nepretrgana pločevinasta reka začne od zahoda in severa valiti prek največjih mejnih prehodov čez jugoslovansko-avstrijsko in jugoslovansko-italijansko mejo, in ko se jim potlej pridružijo še naši domači dopustniki, nastane na glavnih slovenskih cestah prava norišnica. Pločevinasta kača pa vztrajno leze — v glavnem proti morju. Seveda tudi proti slovenskemu, vendar . . .

Ničkolikokrat je slišati, da slovenski turizem ni več tisto, kar je bil nekdaj, da je Slovenija samo vmesna postaja, prehodno ozemlje, ki da turistov ne zna zadržati. Sicer pa da sploh ni več tako zanimiva, saj je sodobni turizem po vsem svetu postal prava množična industrija, ki se v glavnem drži le morskih obal.

Nekaj resnice je že v takih mnenjih, zlasti v tistem, da je Slovenija prehodna dežela. Vendar ta »prehodnost« ne pomeni, da nima svojega turizma.

PRSTAN EVROPE

Menda je komaj kje še kakšna deželica, ki bi si na tako majhnem prostoru — SR Slovenija meri 20.251 kvadratnih kilometrov, kar je 7,1 odstotka vsega jugoslovanskega ozemlja, in je na primer za polovico manjša od Švice — nakopičila toliko pestrosti in lepote. Razen tega pa ima tudi izredno in pomembno prometno lego ter je stičišče treh značilnih kulturnih sfer — alpske, sredozemske in panonske, zavoljo česar se je je celo oprijel vzdevek »prstan Evrope«. Oglejmo si ta »prstan« malce поблиže in poskusimo opredeliti tudi njegovo turistično podobo.

Majhen prostor, velika raznolikost torej. Res — slovenska pokrajina je presenečenje za vsakogar, ki se prvič sreča z njo. Deželico lahko prevoziš v nekaj urah, pa bo že to kratko srečanje pustilo v tebi spomin na presenetljivo hitro menjavajočo se nakopičenost prirodnih lepote: naš gorski svet z belimi vršaci, s katerimi se ne more primerjati noben, dosti višji in po imenu imenitnejši orjak iz osrednjih Alp, s hojevimi gozdovi prekriti gorenjski hribi, mehkoba dolenskega gričevja, štajerske vinske gorice, prekmurska ravnica, ki se utaplja v obzorju, razmetanost kamnitega Krasa . . .

Pa raznolikost tu živečega človeka, njegovega izročila, njegove materialne

kulturne preteklosti in sedanosti, bogastvo njegovega jezika — samo za naštevane vseh slovenskih narečij bi bilo potrebnega precej prostora.

In potem spomeniki, zgodovinski, kulturni, etnografski . . .

Skratka, vsega dovolj, celo na pretek; kar samo se ponuja, pa vendar — da, pa vendar je resnica tudi v tistem mnenju, da je premalo storjenega, da bi turista zadržali, vsaj za kratek čas, za dva, tri dneve, da bi se поблиže seznanil z vso to pestrostjo in ne bi na poti proti jugu, k morju, ali ob povratku odnašal domov samo nekajurni vtis o lepoti, ki je zdrvela mimo oken njegovega vozila.

ŽE TRADICIONALNA LETOVIŠČA

Če je turizem v Jugoslaviji, vsaj v sedanji, množični obliki, še sorazmerno mlada gospodarska panoga, pa ima nasprotno, v Sloveniji, vendar samo v določenih krajih, že precej tradicije. Nadvse ugodna prometna lega slovenske deželice, njena dostopnost in zlasti prirodne lepote, po katerih Slovenija upravičeno slovi po Evropi in svetu, so pripomogle, da se je na naših tleh turizem začel razvijati že sorazmerno zgodaj; seveda se ne moremo po začetkih meriti s klasičnimi turističnimi deželami, kakršne so na primer Švica, Avstrija ali Italija, toda letoviščarstvo je bilo pri nas znano že v prejšnjem stoletju.

Turizem se je rojeval seveda tam, kjer so kraj zaradi izbrane lepote ali drugih izbranih ugodnosti izbrali za izbrance. Tedaj je lahko letovala samo gospoda in kraji, ki si jih je izvolila za počitnice, so se temu primerno tudi gosposko razvili — ter v glavnem, kar zadeva nekatere turistične objekte, patino tistih časov obdržali še do danes. Obenem pa še zmeraj predstavljajo dobršen del vretenc v naši turistični hrbtenici. Naštejmo jih nekaj!

Na začetek je vsekakor treba postaviti Bled, tudi Bohinj mu je kmalu sledil, čeprav ni zajadral v čisto gosposko smer; pa denimo Rogaška Slatina, zdravilišče in letovišče, ter vrsta drugih toplic. Večina teh krajev se je »turistično prebila naprej«, so pa tudi taki, ki so nekoč nekaj veljali, pa jih je čas pustil za seboj — s stari spomini na »tiste nekdanje lepe letoviščarske čase«. Jezersko je že

tako, ki je nekdaj veliko veljalo, pa danes ne more ujeti koraka s turističnim razvojem; ali pa Lovrenc in Ribnica na Pohorju — enako žalostna zgodba.

NOV ČAS — NOVE ZAHTEVE

Tradicija torej je, razvoj jo je izkoristil in se iz njenih osnov v zadnjih dvajsetih, petindvajsetih letih silovito pognal kvišku. Novi čas je tudi turizem temeljito preobrazil — turizem je postajal vedno bolj množičen, vedno bolj vsem dostopen, pa še deželica se nam je razširila — po osvoboditvi smo dobili Primorsko in malce pozneje še kos morja.

Veliko smo zgradili, veliko razvili. Zdaj se lahko ponašamo s kar dobro razvitim turističnim gospodarstvom, kar pa seveda ne pomeni, da smo izkoristili vse možnosti, ki se ponujajo.

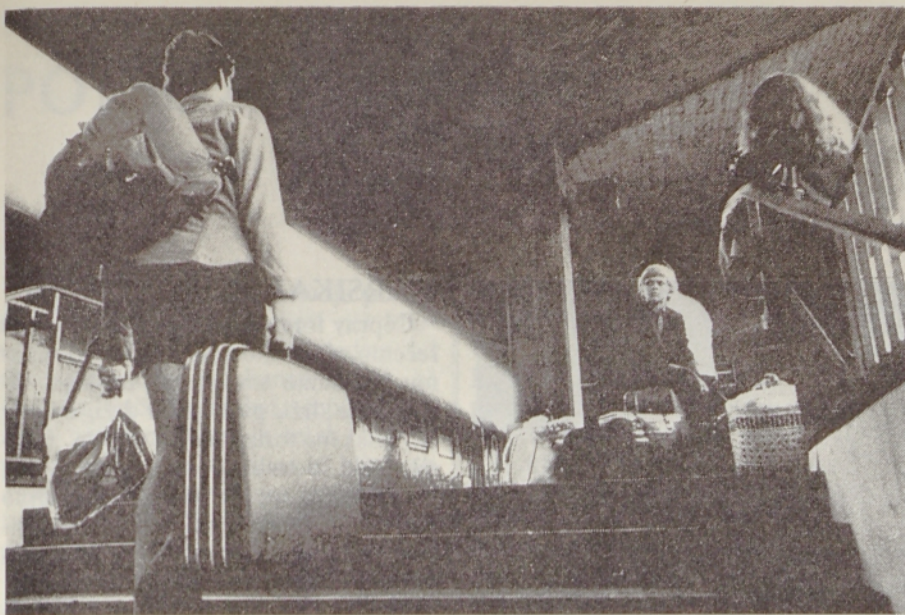
V dobrih petindvajsetih letih je zraslo marsikaj: novi hoteli, restavracije, gostilne, čisto nove turistične kraje smo razvili, stara, upeljana turistična središča smo dograjevali, posodabljali, segli tudi v zimski turizem, na lovškega smo se spomnili, na kmečkega . . .

In po čem slovi naša turistična dejavnost? Mnogi domači in tuji gostje poznajo naš celinski turizem, kot se mu menda strokovnjaško reče — torej Bled, Bohinj, Kranjsko goro, Bovec, Posočje, Zgornjo Savinjsko in Logarško dolino, Lipico s slovito kobilarno, Pohorje . . .

Poznajo naš obmorski turizem od Ankarana prek Kopra, Izole, Pirana do Portoroža in Lucije.

Pa še zimski turizem — spet Kranjska gora, zatem Vogel, Krvavec, Velika planina pa Pohorje in še precej drugih krajev — ne gre preveč naštevati, če katerega izpustimo, se utegnemo zameriti.

Nemara pa je, tudi daleč čez naše meje najbolj zaslovel zdraviliški, topliški turizem, ki ne ponuja samo počitka, razvedrila in rekreacije, ampak resnično aktivno, strokovno nadzorovano razgibavanje, zdravljenje, najrazličnejše kure na visoki medicinski ravni in v skladu z najbolj zahtevnimi zdravstvenimi merili. Radenci, Rogaška Slatina, Dobrna, Laško, Atomske Toplice-Podčetrtek, Dolenjske Toplice, Čateške Toplice, Šmarješke Toplice so premnogim vrnila zdravje ali

Turistična reka se v poletnih mesecih zgrinja k nam z vsemi možnimi prometnimi sredstvi (foto Miško Kranjec)

Vsakdo je dobrodošel — posnetek vhodnih vrat nekega našega hotela (foto Marjan Zaplatil)

Vsakdanji prizor pred vhodom v Postojnsko jamo (foto Janez Zrnec)

jim ga popravile — in prav ti so najboljše reklama zanje.

SO PA ŠE DRUGE STVARI

Nekaj smo poprej že omenili, recimo lovski in kmečki turizem. Da, poleg naštetih klasičnih turističnih usmeritev so namreč še mnoge druge možnosti, od katerih jih je na žalost precej še neizkoriščenih ali pa, dostikrat iz povsem neznanih in nerazumljivih razlogov, zapostavljenih.

Lovski turizem bržkone ni nekaj zelo veličastnega in tudi ne najbolj npravnstvenega, seveda pa za odstrele kakega medveda, gamsa, jelena, srnjaka in drobnejše divjadi kane marsikak devizni dinar v blagajne naših lovskih družin. Na žalost je prav ta »turizem« ponekod, zlasti v Prekmurju v očeh javnosti zbudil bolj neko, presneto malo športno, ampak tekmovalno prestižno in že kar objestniško podobo, ki je pač posledica množičnega navala italijanskih »lovcev« izpred nekaj let.

Kmečki turizem pa je zelo lepa in v našem hitečem času že zelo iskana stvar. Le da, kljub številnim poštenim zamislim in mnogim — žal vse preveč samo ljubiteljskim — naporom, še zmeraj ni prav zaživel. No, stvari se zadnje čase spreminjajo, tu je vedno več kreditov, organiziranih gostinsko-kuharskih tečajev za interese iz kmečkih vrst, skratka, tisti prvi uspešni zgledi iz okolice Škofje Loke, kjer so pri nas v tovrstnem turizmu zaorali ledino, so začeli dobivati posnemovalce — na Gorenjskem, v Savinjski dolini, na Koroškem, na Pohorju.

Menim, da ne gre prezreti posebne vrste turizma, ki ima tudi izredno veliko pristašev, pa se ponavadi v »celovitom turističnem sklopu« sploh ne omenja — gre za planinarjenje, za hojo, ne samo po visokih gorah, ampak poprek po Sloveniji, po najrazličnejši spominskih poteh, transverzalah, za daljše sprehode v naravo, na čist zrak. Zlasti kar zadeva prenočitvene zmogljivosti v tovrstnem turizmu, pa je Slovenija zelo na tesnem in je v glavnem tak ljubitelj rekreacije in sprostitve v zdravem okolju navezan na planske kočice in domove, ki pa so deležni le majhne denarne podpore, čeprav — podatki o nočitvah in obiskih neizpodbitno kažejo, da število takih, domačih in tujih turistov iz leta v leto precej naglo narašča.

Na sonce, na morje ... (foto Marjan Zaplatil)

MARSIKAJ ŠE MANJKA

Čeprav torej brez obotavljanja lahko rečemo, da trditev o slovenskem turizmu kot samo tranzitnem turizmu, ni kakor ne drži, pa tudi ne drži, da je v slovenskem turizmu vse v redu. Marsikaj bo še treba postoriti, zakaj lepi hoteli, lepa narava in vrsta kulturno zgodovinskih znamenitosti ter zanimivosti so premalo za dobro urejen, organiziran in zlasti privlačen turizem.

Zahteve gostov se namreč zadnja leta bistveno spreminjajo. Vsepopsov je slišati: stran od betona, proč od turističnih kolosov! In prav tu se Sloveniji ponujajo še izredne možnosti — drobni, penzijski turizem v prijetnem in domačem okolju z vsem, kar sodi zraven.

To »zraven«, čeprav na prvi pogled lahko uresničljiv, še zdaleč ni mačji kašelj, potrebna pa je — vsaj v naših razmerah — tudi določena mera poguma, več širine in tudi strokovne usposobljenosti. V mislih imam zadeve, kot so dobra domača kuhinja s slovenskimi kulinaricnimi posebnostmi, ki jih je na stotine — samo spomnimo se dobrot od prekmurske gibaničice prek štajerskih juh, mesa iz tünke pa gorenjskih ajdovih žgancev, ajdovih krapov, idrijskih žlikrofov, do belokranjskega matevža itd. — vendar bi zlahka na prste ene roke prešteli tiste naše gostinske lokale, ki gostu ponudijo naše kuharske posebnosti.

Sicer pa si, kar zadeva težave, lahko sposodimo kar eno od nedavnih izjav predsednika Turistične zveze Slovenije Leopolda Kreseta, ki je dejal:

»Prepričan sem, da mora na naši turistični fronti v najkrajšem času zapihati nov, bolj svež veter. Na turistični fronti ne more priti do premirja ... Uradno v naši republiki premoremo komaj 69.000 turističnih postelj, in to še zdaleč ne samo v hotelih, temveč tudi v kampingih, v vikendih, pri zasebnikih in celo v železniških spalnikih; tako pač statistika. Pravih hotelskih postelj imamo komaj 58 tisoč, kar ni niti 5 odstotkov jugoslovanskih. Prav zato moramo spodbujati razvoj kmečkega turizma, oddajanje vikendov, gradnjo manjših penzionov, gostišč s sobami ob novih cestah ipd. Toda to je že naslednje poglavje srednjeročnega programa desetletnega turističnega razvoja, ki ga pravkar načrtujemo.«

Janez Cundrič

POLICA

Vas je samotna in živi svoje posebno življenje gori na planoti pet kilometrov od Višnje gore in sedem od Grosuplje. Zdaj, ob koncu marca, se tu še ni začela pomlad, čeprav smo videli tudi trobentice in teloh. Bilo je pušobno in mrzlo, nikjer ni bilo žive duše, le nekaj psov je po malem lajalo in prezeble kokoši so se stiskale pod napušč.

Dolge ilovnatne brazde so samevale ob vznožju vasi, ki se je svetlikala v marčevski svetlobi. Lepa, prijetna vas s starodavnimi hišami kakor iz nekega drugega, sanjskega vseta, kot smo ga navajeni v dolini. Videli smo tudi precej novogradenj in redke avtomobile, ki so si križali poti, saj je tu sečišče mnogih kolovozov.

Za Polico piše, da je gručasta vas na robu kraške planote med povirjem Velikega potoka in Višnjice. Potoček, ki teče od Klancev po sredi vasi, kmalu ponikne v Lokvi. Nad jedrom Police je Hrib, kjer stoji cerkev sv. Jakoba na predzgodovinskih in rimskih tleh. Cerkev se prvič omenja leta 1372, vikariat je dobila 1767. Deset let pozneje so jo povišali in ji pozidali nov prezbiterij. Leta 1870 pa je postala sedež župnije. Oprema je v glavnem iz devetnajstega stoletja. Glavni oltar je delo Štefana Šubica. Cerkev obdaja več poslopij, med drugim tudi Zadružni dom, kjer je trgovina in gostilna. V vasi je še gasilski dom in nižja osnovna šola, v kateri so po pričevanju spominske plošče začeli s poukom leta 1873.

Tu so še hribi Strmec, Zavrh in Kovačevce. Pri Žabji vasi se poliška ra-

ven stisne med Blečjim vrhom in Logom, ki je visok kar 539 metrov. Potem se cesta na klancih prevlači proti Kožljevcu. Ob ponikalnem potočku je pred vasjo Ločje močvirje, malo stran pa lep travnik, ki se imenuje Loka. Tu priteče potoček ponovno na površje. Kmetje prodajajo krompir in živino, kdaj pa kdaj tudi kakšnega prašiča, drugače pa poljski pridelki zadostujejo komaj za doma. Oddajajo tudi mleko. Lepi so gozdovi. Kmetje vozijo hlodovino s traktorji in vlačilci, toda kaj posebnega denarja od gozdogov v resnici ni. Pomembna so metrska polena za kurjenje peči in v zadnjem času za kamine, ki jih je po naših mestih in predmestjih vse več.

Lahko rečemo, da je na Polici pravi raj za gobarje. Sem prihajajo z vseh koncev, predvsem pa iz Ljubljane, in bera je posebno v jeseni kar raznolika. Gobarjenje kot posebna poslastica in konjiček mnogih Slovencev je v zadnjih letih postala prava bolezen in ker je med gobarji veliko nepoznavalcev in tudi nekulturnih ljudi, je gob vsako leto manj. Tako so mi zatrdili domačini, ko smo se pogovarjali o gobarjenju, kakor so se njega dni pogovarjali o pesku, ki ga je tam okoli res veliko in ki je bil glavni zaslužek večini v teh krajih.

Polica, ta nenavadno samotna in odmaknjena vasica, je pretrpela med zadno vojno veliko izgub. Veliko stavb je bilo požganih, veliko ljudi je izgubilo življenje. Na spominski plošči na Zadružnem domu smo prebrali napise pokojnih borcev talcev in internirancev. Padli borci so Jože Ogrinc, Ivan

Kozlevčar, Jakob Žitnik, Jožef Čelesnik, Stojan Šuligoj... in talci Anton Ahlin, Alojz Finc in Janez Vidic. Tudi v internaciji je umrlo veliko prebivalcev Police in okoliških vasi. Tu je bil ustanovljen šestega januarja 1942 rajonski odbor OF. Maja istega leta se je nad vasjo utrdila II. grupa odredov s Stanetom Rozmanom po znanem zboru na Pugledu. V vasi je delovalo za potrebe partizanov tudi več delavnic — krojaška, čevljarska... Po italijanski ofenzivi so vas zasledili belogardisti in tu odkrili tri podzemne bunkerje z živili in vojaškim materialom. Belogardistično postojanko je napadla Gubčeva brigada.

Zdaj hodi v nižjo osemletko okoli petdeset otrok, ki prihajajo peš ali se pripeljejo s krožnim avtobusom, ki vozi po okoliških vaseh. Ljudje hodijo v službe v Grosuplje in Ljubljano, nekaj pa jih je tudi doma, čeprav je zemlja skopa in da komajda za življenje.

Posebno aktivna je krajevna skupnost, ki združuje šest vasi in tu v krajevni skupnosti občani načrtujejo svoj jutrišnji dan. Predvsem si želijo asfaltirane ceste in kakšen industrijski obrat. Želijo si veliko, vedo pa tudi to, da bo potrebno še veliko delati in le s skupnimi močmi bo mogoče doseči cilje.

V Malem vrhu, ne daleč od Police, imajo prijeten zimski center in ne daleč v dolini je dovolj vsega za zabavo in razvedrilo. Predsednik krajevne skupnosti Pavle Finc in tajnik Rudolf Medved sta človeka, ki veliko prispevata za razvoj svojega kraja.

Ladislav Lesar

Poliška panorama (foto Peter Hočevnar)

OBČINA RAVNE NA KOROŠKEM

Občina Ravne na Koroškem sega od Dravograda vzporedno z državno mejo med Peco in Uršljo goro na ozemlje Savinjskih Alp pod Olševo in Raduho. Meri 304 km² in meji na občine Mozirje, Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd ter sosednjo državo Avstrijo. Področje občine je hribovito, gozd pokriva več kot $\frac{2}{3}$ njene površine, zato je malo obdelovalne zemlje in kmečkega prebivalstva, ki predstavlja v celotni strukturi prebivalstva občine le 7 %.

Celotno območje občine je v družbenopolitičnem pogledu razdeljeno na štiri krajevne skupnosti, kjer živi 25.709 prebivalcev. Po številu teh je največja krajevna skupnost Ravne na Koroškem z 9.843 prebivalci, sledi ji krajevna skupnost Prevalje s 7.454 prebivalci, krajevna skupnost Črna ima 4.251 prebivalcev in krajevna skupnost Mežica 4.161 prebivalcev. V gospodarstvu je zaposlenih 10.182 prebivalcev, v negospodarstvu pa 1.087 prebivalcev. Upravno središče občine je na Ravnah na Koroškem.

Gospodarstvo občine Ravne na Koroškem je izrazito industrijsko usmerjeno s prevladujočo težko industrijo. Največji organizacij združenega dela sta železarna Ravne — proizvaja plemenita jekla ter rudniki svinca in topilnica Mežica — proizvaja rafiniran svinec, akumulatorje itd. Poleg teh so zastopane v občini še kovinsko-predelovalna industrija, lesno-predelovalna in tekstilna industrija. Dobro je razvito tudi gradbeništvo. Zadnja leta pa se pospešeno razvijajo

tudi trgovina, gostinstvo in turizem, kmečki turizem ter malo gospodarstvo.

Po osnovnih pokazateljih razvoja (družbeni proizvod, narodni dohodek, število zaposlenih itd.) se uvršča občina Ravne na Koroškem med deset najbolj razvitih občin v socialistični republiki Sloveniji. Nagel razvoj gospodarstva v občini ima za posledico tudi pospešeno stanovanjsko izgradnjo. Največ se je gradilo na Ravnah, sedaj pa se politika gradnje usmerja tudi na ostale večje kraje in sicer Prevalje, Mežico in Črno.

Otroško varstvo in šolstvo sta dobro razvita. Po zadnjih podatkih je število učencev in študentov 4.562. V občini je šest osnovnih šol, osem podružničnih, glasbena šola, dve srednji šoli, šolski center za kovinsko in metalurško stroko, rudarski šolski center ter delavska univerza, ki ima v svojem sestavu naslednje dislocirane enote: enota visoke šole za organizacijo dela iz Kranja, enota fakultete za tehnologijo in montanistiko iz Ljubljane, enota visoke tehnične šole iz Maribora in enota višje upravne šole iz Ljubljane.

Tudi kulturna dejavnost je v občini zelo razvita, saj kulturna skupnost omogoča in pospešuje opravljanje tistih vrst dejavnosti, ki približujejo kulturne vrednote čim večjemu krogu občanov in neposredno povezuje življenje in delo delovnih ljudi s kulturnim ustvarjanjem in poustvarjanjem.

V občini so: muzej, galerija, študijska knjižnica in pet kinodvoran. S telesno

kulturo se v občini ukvarja skoraj tretjina občanov individualno ali združeno v 40 športnih društvih. Žarišče telesnokulturnih dejavnosti predstavljata dva športno-rekreativna centra in 61 športnih terenov.

Področje Mežiške doline, s slikovitimi stranskimi dolinami in vzhodnoalpskim obrobjem, ima objektivne prirodne vrednote in pogoje za razvoj vseh zvrsti turizma. Za turizem ni privlačna le zato, ker je z njo povezano naše narodnostno čustvo, ko se slovenski živelj nadaljuje prek državne meje, ne le zaradi spomenikov iz daljne in bližnje politične in kulturne preteklosti in tudi ne samo zato, ker jo vsi poznamo po izredni melodičnosti narodne pesmi in muzikalnosti njenih prebivalcev in tudi zato, ker je navdihnila Prežihovega Voranca, ki nam je čisto po svoje, na preprost in izviren način, znal približati značaj pokrajine in njenih prebivalcev.

Izredno pestre so možnosti za planinski in izletniški turizem, saj se na kratke razdalje vrezuje vrsta privlačnih dolin in grap (400 do 500 m nadmorske višine), ki ločijo posamezne gorske skupine. Dostopi in planinske poti do njih so razmeroma ugodni, v primernih razdaljah so postavljene kočice in zavetišča (domovi na Uršlji gori, Peci in Smrekovcu), vmes pa so slikovite in gostoljubne gorske kmetije.

Spričo ugodnih naravnih terenov in klime je pripravljenih precej smučišč z urejenimi vlečnicami in sedežnicami. Ti so najbolj koncentrirani v okolici Mežice na položnih pobočjih Pece ter na Ravnah, kjer imajo gostje in domačini tudi možnost plavanja v zimskem bazenu.

V bližini Raven na Koroškem je idilična kmečka vas Kotlje, polna miru in vonja po sveži zemlji. Ze nekoč je tamkajšnji vrelec zdravilne vode privabljal številne turiste, hotel Rimski vrelec s 34 ležišči pa bo z rekonstrukcijo še pridobil na pomenu, poleg tega pa je bližnja okolica kraja zelo primerna za sprehode in rekreacijo.

Mnogo lepih pejsažev nudijo osrednji deli Mežiške doline s pobočji Jankovca, Strojne in Šentanela, s katerega je prelep razgled na Uršljo goro, Peco in Podjuno.

Šentanel je postal prva vas v občini, kjer se intenzivno ukvarjajo s kmečkim turizmom. Na Koroškem je kmečki turizem kot dopolnilna dejavnost in poprave turistične ponudbe šele v fazi razvoja, kapacitete, s katerimi kmetje sedaj razpolagajo, pa bodo z dodatnimi vlaganji razširjene.

Težnja po ohranitvi čimbolj neokrnjenih narave je narekovala zaščito slikovite Tople in severnega območja Uršlje gore. Zaradi posebnega etnografskega in memorialnega pomena je zavarovana tudi neposredna okolica »Prežihove bajte«.

Ravne na Koroškem

TURIZEM V OBČINI RADOVLJICA

Občina Radovljica obsega 95 naselij, od katerih imata dve naselji značaj mesta in sicer Radovljica s 4845 prebivalci in Bled s 5056 prebivalci. Večji naselji sta še Bohinjska Bistrica in Lesce, ki imata prek 1000 prebivalcev.

Od 30542 prebivalcev jih je blizu 12.000 zaposlenih v družbenem sektorju. Kako skrbijo za turistični razvoj občine, pove že sama številka, da je bilo število nočitev v preteklem letu že blizu milijona. Najpogostejša letna prireditev je državno in mednarodno prvenstvo v veslanju na blejskem jezeru v mesecu maju in juniju.

RADOVLJICA

je turistično mesto in klimatsko alpsko letovišče, ki ima slikovito lego na 100 m visoki terasi nad sotočjem Save Bohinjske in Save Dolinke. V Radovljici stoji rojstna hiša prvega slovenskega dramatika A. T. Linharta.

Sprehajališče v nekdanjem baročnem grajskem parku, kjer sta še ohranjena dvored in severno obzidje in kjer stoji danes spomenik padlim borcem in talcem, skladno povezuje staro mestno jedro z novim naseljem.

V bližini Radovljice je naselje Lesce z umetnim jezercem, ki ga obkroža borov in brezov gozd in kjer je lepo urejen in zelo znan kamping Šobec. Bližnja Kropa je znana zlasti po kovaškem muzeju, pred vhodom v slikovito dolino Drage pa je prijetno naselje Begunje, kjer je bil v gradu med drugo svetovno vojno ge-

stapovski zapor, in kjer je bilo 1282 slovenskih rodoljubov ustreljenih, 650 ujetnikov pa je osvobodil koroški partizanski odred.

BLED

je svetovno znan letoviški kraj, ki slovi po svojem jezeru z otokom in gradom na strmi pečini, po številnih hotelih in gostilnah, prelepih izletih v Radovljico, v Vintgar, pozimi vas popelje ski-bus na Zatrnik s 60 ha urejenih smučišč in 15 km smučarskih prog. Jezero pozimi zamrzne in nudi veliko zabave na svoji ledeni ploskvi, imajo pa tudi umetno drsališče.

Na blejskem otoku je baročna cerkev iz začetka 17. stoletja, ki sodi med najbolj prepričljive primere kulturne in gradbene kontinuitete v Evropi.

Bled je znan po naravnih lepotah, s katerimi je obdarjen kot malokateri kraj. Znan pa je tudi po velikih mednarodnih veslaških prireditvah, po folklornih nastopih, koncertih godbe na pihala ter raznih drugih prireditvah.

Bled, ki je največji alpski turistični center v Sloveniji, ima prek 4401 ležišč.

BOHINJ

je ena najlepših kotlin v Julijskih Alpah. Leži na nadmorski višini 512 do 570 m in je skupno ime za gorato, sončno pokrajino z več naselji, kjer živi približno 5500 prebivalcev. Dolina se razteza od Soteske do Ukanca, deli pa se na Zgornjo in Spodnjo Bohinjsko do-

lino. Najlepši okras Bohinja je prirodno ohranjeno jezero, ki je delno ledeniškega izvora in nudi gostom prijetno kopanje, čolnarjenje in ribolov. V bližnji okolici so Jelovica, Pokljuka, Komna, nacionalni park Sedmera triglavska jezera in Vogel, ki vas pozimi vabi z gondolsko žičnico in sedežnicami v gorski svet z idealnimi smučišči.

Poleg Vogla pa se nudijo idealna smučišča z žičnicami na Kobli pri Bohinjski Bistrici in ob vlečnici v Srednji vasi.

Najpogostejše zgodovinske znamenitosti tega predela so Zoisova graščina, stari mlini in žage, stare kašče, cerkev sv. Janeza s srednjeveškimi freskami in vojaško pokopališče iz prve svetovne vojne. Prijetno je srečanje z našo folkloro in obisk prireditev Kmečke ohceti in Kravjega bala, kjer lahko spoznamo šege in navade naših prednikov.

Letno obišče ta turistični kraj prek 250.000 turistov, od tega 110.000 iz tujine.

V letošnjem letu pa boste imeli možnost, da si ogledate tudi novi muzej NOB v Bohinjski Bistrici, ki bo urejen v hiši bohinjskega prvoborca Tomaža Godca. Prav v tej hiši je v letu 1939 deloval tudi naš tovariš TITO. V sklopu tega muzeja je tudi tehnični muzej usnjarsko-strojarske obrti, ki so jo opravljali Godčevi. Prav tako si boste v Bohinjski Bistrici na Vodnikovi cesti, v Stuškovi hiši lahko ogledali tudi mali vojni muzej, ki hrani zbirko iz prve in druge svetovne vojne. V maju je bil odprt tudi novi kulturni dom v Bohinjski Bistrici.

Značilna blejska panorama

Cerkev sv. Janeza ob Bohinjskem jezeru

KDOR NI V DRUŠTVU, JE OSAMLJEN...

Jugoslovansko kulturno društvo Sv. Barbara v Eisdnu, v belgijskem Limburgu, praznuje letos 50-letnico. Zlati jubilej nekega slovenskega izseljenskega društva je pravi izseljenski praznik, ki še bolj poveže med seboj vse naše ljudi na tujem. Tako je bilo leta 1976, ko so slavili tak jubilej v Aumetzu v Franciji in malo za tem v Jeanne d'Arc in prav gotovo bo tako tudi letos. V Eisdnu so bile že v začetku marca, ko sem se mudil tam, znane skoraj vse podrobnosti o poteku jubilejnega slavlja — govorili so o poteku kulturnega sporeda, o sprejemu gostov, o zabavnem delu sporeda, razdeljena so bila že dela v zvezi s točenjem pijač, seveda pa jih je čakalo tudi še veliko dela. Treba je bilo še točno določiti to in ono, zbrati čimveč nagrad za srečelov, poslati še vabila prijateljskim društvom, gostom in seveda še marsikaj drugega. Voditi tako veliko prireditve, napolniti veliko dvorano kulturnega centra v Eisdnu, poskrbeti za nemoten potek prireditve resnično ni majhna stvar.

Kaj predstavlja društvo Sv. Barbare v Eisdnu-Maasmechelenu danes? Kaj menijo o današnjem društvu nekateri starejši člani in kaj zdajšnji odborniki?

DELAVCEV NAM MANJKA

»Članov ima naše društvo, če upoštevamo današnje razmere, dovolj. Manjka nam delavcev, takih društvenikov, ki bi z veseljem zgrabili za vsakršno delo. Tako pa večina društvenega dela sloni le na ramenih nekaterih,« pripoveduje Barbarin tajnik Alojz Rak. Ko sem ga obiskal v njegovem lepo urejenem domu, je bil ravno na bolniški, vendar pa je kazalo, da bo ob skrbni ženini negi kmalu okreval. Saj ni bilo hudega, vendar pa delo v rudniku zahteva celega človeka in rudniški zdravniki vse prepogosto gledajo predvsem na koristi delodajalca.

Alojz Rak je član Barbare, kot poenostavljeno pravijo društvu, od leta 1957, ko se je ponovno naselil v Belgiji. Pravim ponovno, ker je bil v Belgiji že rojen, vendar pa se je družina takoj po vojni vrnila v Jugoslavijo, potem pa je Alojza, tedaj z družino, spet potegnilo na tuje. Delo pri Barbari mu je bilo ves čas v veselje, saj je aktivno deloval kot režiser iger, ko so jih uprizorjali še ne pred tako davnim časom. »O, še bomo zaigrali katero!« je zatrjeval. Česa je bil pri svojem delovanju najbolj vesel? »Veliko je bilo veselja, velikokrat pa sem bil tudi jezen. Veselje je bilo, če je prireditel uspela, če je bilo dovolj ljudi. A tista jeza, če je že bila, kmalu mine. Zdaj, ob pripravah na proslavitev jubileja, delajo vsi, tudi starejši nam veliko pomagajo.

Prepričani smo, da bo proslava 50-letnice društva predstavljala veliko poživitev, upamo, da bomo pritegnili še več rojakov. Zdaj vsi vidijo — kdor ni v društvu, je osamljen. Društvo nas povezuje med seboj.«

Tajnik društva pove, da imajo zdaj okrog 125 članov, v društvu pa aktivno delujejo tudi mladi, druga generacija, in tudi za prihodnost je poskrbljeno, najmlajši prihajajo iz slovenske dopolnilne šole, ki ji društvo Barbara »priznava vso čast«. »Prepozno smo jo dobili, ena generacija nam je ušla,« pravijo, »ker ni bilo slovenske šole.«

Vse se vrti okrog jubilejev — Rakova sta lani praznovala 25-letnico zakona. Še letos, pravi tajnik Lojze, pa grem v pokoj...

ZGODOVINA DAJE UPE

Dolgoletni tajnik Barbare, zdaj častni tajnik Ivan Smrke, je živa kronika društva. Mnogih pomembnih in nepomembnih datumov se spominja, kakor da bi bilo včeraj. Pripoveduje rad, njegova pripoved ni dolgočasna, zna jo okrasiti z zanimivimi dogodki.

»V Eisdnu sem prišel 27. avgusta 1927. V oktobru istega leta sem bil že podporni član takratnega slovenskega podpornega društva, pozneje sem bil dolgoletni častni predsednik. Tu se je naselilo takrat okrog 1400 Slovencev, po večini rudarjev. Takrat je bilo še lepo, saj smo vsi živeli v bližini v delavskih kolonijah. Lahko je bilo organizirati. Danes je drugače, saj živimo Slovenci raztreseni po vsej pokrajini, po 30 kilometrov smo drug od drugega.«

Ivan Smrke pripoveduje, da tudi med vojno niso čisto prenehali z delom, na skrivaj so se člani društva ves čas sestajali, v majhnih skupinah. V času španske državljanske vojne je veliko njihovih članov odšlo v Španijo, kjer so se borili na strani španske republikanske armade. Tisti, ki so preživeli, se niso mogli vrniti v Belgijo, niso mogli dobiti dela. Večina se je vrnila v Jugoslavijo. Veliko pa jih je pomrlo, ali na fronti ali v taboriščih v Franciji. Ivan Smrke je bil tajnik Barbare 17 let, ves čas pa v odboru društva. Kdaj mu je bilo najlepše? »Takrat, ko smo imeli igre. Dramske predstave so nam veliko pomenile. Časopisov nismo imeli, televizije tudi ni bilo. Igre pa so prikazovale naše domače življenje,« pripoveduje.

Prišel je z Dolenjske, rojen je bil v vasi Breza pri Trebnjem, in še danes se rad ustavi v tistih krajih, kadar gre na obisk v domovino. Veliko Dolenjcev je tu, veliko jih je prišlo iz rudnika Krmelj; sèm so prihajali že s prakso.

Slovenci so dobri delavci, hitro so se privadili razmeram, zato so jih kmalu vzljubili tuji delodajalci. Slovence so kmalu ločili od drugih prebivalcev, saj so bili že ob prihodu v Belgijo mnog bolj oblečeni kakor pa domačini. Tu, v Eisdnu, je pred odprtjem rudnika vladala revščina. Zdaj, po petdesetih letih društva, je veliko lažje delo in življenje, kakor je bilo takrat. Zdaj rudarji večino del opravijo s stroji, veliko boljša je zdravstvena zaščita, v bližnjem Lenakenu so odprli celo največji evropski center za zdravljenje silikoze, tukaj izredno razširjene rudarske bolezni. Ob Smrketovem prihodu v Eisdnu ni bilo tam nobenega zdravnika, zdaj jih je trinajst.

Kaj so takrat, pred petdesetimi leti društva pomenila rojakom? Veliko, skoraj vse. Društva so dvigala ljudem moralno, pomagala članom v tegobah. Priseljenci niso praktično imeli nobenih pravic. Sindikat jih kot tujce ni ščitil, šele pozneje so si izborili pravice do sindikalnih ugodnosti.

TU SE JE VEDNO GOVORILLO SLOVENSKO

»Aj, je bilo včasih lušno... Najlepše pa je bilo, če sem imela polno hišo otrok,« pravi Tončka Trkajeva, v vseh letih obstoja društva aktivna društvena delavka, medtem ko je bil njen mož Franc dolga leta natančen in vesten društveni blagajnik; danes mu priznavajo to funkcijo častno. Tončka je v »sušnih« letih nadomestovala učiteljico. Kdo ve, koliko ur je žrtvovala za to, da je otroke učila slovensko, učila jih je slovenskih pesmic in igrice, ki jih je veliko napisala tudi sama. In resnično je bilo veselje — otroci so radi prihajali, radi so jo imeli kakor mamo, drugi rojaki pa so radi hodili na prireditve, kadar so oni nastopali.

»Spočetka mi tukaj sploh ni bilo všeč, pozneje pa sem se privadila,« pravi Tončka. »Kar šel bi, domov bi šel, če ne bi imel otrok tukaj,« pravi Franc.

Razume se, da je Tončka bolj zgovorna, čeprav se tudi Franc ne pusti. In rada se imata, lahko bi rekli, da sta idealen zakonski par, saj sta si lani, že drugič, po petdesetih letih obljubila večno zvestobo. Zdaj bo menda res držalo.

»Barbara je za vse nas pojem. Naša dolžnost je, da upoštevamo društvo. Ko so bili ljudje bolni, je vedno pomagala Barbara. To je pravo delavsko društvo, to je glavno. Društvo še kar napreduje, tudi stari še pomagamo, kolikor moremo. Oba sva imela veselje s tem delom.«

Z otroki v njeni »šoli« je Tončka Trkajeva spletna tesne vezi. Še zdaj se ogl-

šajo pri njej, čeprav so zdaj že skoraj vsi poročeni. Radi se pogovarjajo tudi o počitnicah, ki so jih skupno preživeli v Sloveniji pred nekaj leti. Se zdaj znajo vsi slovensko. Tu, pri Trkajevih se je vedno govorilo samo slovensko.

»Ko smo se leta 1967 z avtobusom peljali proti Brežicam, so se otroci med seboj pogovarjali po flamsko, kar jim je bilo lažje. Potem pa so zapeli. Seveda so znali peti skoraj samo po slovensko, tiste lepe slovenske pesmi, ki ti sežejo do dna srca. Tedaj je šofer ustavil avtobus. Imel je solzne oči, saj ni mogel verjeti svojim ušesom. Mislil je, da vozi tujce, tedaj pa je videl, da prevaža slovenske otroke, rojene v Belgiji, ki znajo peti po slovensko,« se s solznimi očmi spominja Tončka. »Mislim, da sem storila samo svojo dolžnost, ko sem otroke učila slovensko.«

Franc Trkaj je polnih trideset let delal v rudniku. Pogosto je bilo težko, tudi nesreče je doživljal, a vse se je dalo premagati z voljo. Še najtežje je bilo na začetku, ko nisi imel ničesar in ko nisi znal jezika, da bi se lahko pogovoril. Ko nisi niti zdravniku znal razložiti, kaj ti je, ali mu povedati, da je žena bolna.

»Naj bo sram vsako Slovenko na tujem, če svojih otrok ni naučila slovensko. Nikoli ne veš, kdaj bo to v korist otroku. Znanja ti ne more nihče ukrasti,« pravi zanosno Tončka Trkajeva in ob koncu prijetnega pomenka še doda: »Oh, kako rada grem v Jugoslavijo. Že zdaj mi kar gomazi po telesu od želje po domači zemlji.«

DRUGO NAJSTAREJŠE DRUŠTVO V LIMBURGU

Predsednik jugoslovanskega društva Sv. Barbara je že več let Avgust Tanjšek, odločen štiridesetletnik, ki tudi že več kot polovico življenja živi v Belgiji in dela v eisdenskem rudniku. Zdaj je predelavec, zdaj ima lažje delo, do pokojnine pa tudi ni več daleč.

»Želel bi, da bi proslava naše 50-letnice potekla kar najlepše. To je resnično lep dogodek, ki vsem pomeni izredno veliko. V Limburgu je to drugo najstarejše društvo in tudi Belgijci nam priznavajo, kar nam gre,« pravi Tanjšek.

V društvo Barbara se je včlanil takoj po svojem prihodu v Belgijo. Ves čas je bil v odboru, nekaj let je bil tudi podpredsednik, potem pa so ga izvolili za predsednika. Izkazal se je kot sposoben vodja odbora, skrbi, da vse delo v redu poteka, da se v društvu vedno kaj dogaja. Skrbeti je treba, da se pripravi kultur-

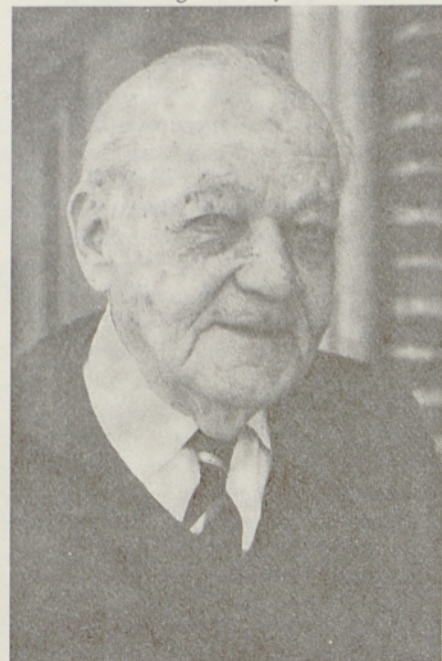
Tajnik Alojz Rak z ženo

Tončka in Franc Trkaj

Predsednik Avgust Tanjšek z ženo

Ivan Smrke

ni spored za redne prireditve, da se ohranja slovenska kultura. Občasno je treba poskrbeti tudi za kak izlet, da se člani malo razvedre, odbor pa razpravlja tudi o socialnih vprašanjih, o skrbi za ostarele in bolne. Predsednik Tanjšek ugotavlja, da je velika škoda, da se je pred leti društvo razbilo na dve društvi. »Ko bi bili enotni, bi bili še veliko močnejši,« pravi.

Društvo Barbara ima plodne in razvejane stike z vsemi prijateljskimi društvi. Radi se udeležujejo drugih prireditev, kakor radi vidijo, da se drugi udeležujejo njihovih. Z vsemi imajo dobre odnose, tudi Belgijci se radi udeležijo njihovih veselice, in tudi občina jim za delo da nekaj podpore. Sicer pa se društvo vzdržuje z dobičkom od prireditev. V vseh povojnih letih društvo vzdržuje tesne stike s Slovensko izseljensko matico, to sodelovanje pa prihaja najbolj do izraza ob gostovanjih skupin iz domovine ter prek Rodne grude. Gostovanja iz domovine, pravi Avgust Tanjšek, so sploh največji dogodek zanje, kakor tudi za domačine. Vsaj enkrat na leto bi moral priti kak ansambel, ker to zelo poživijo društveno delo.

Društveno delo je zdaj popolnoma drugačno, kot je bilo nekdaj. Starejši umirajo, otroci so že vživljeni v novo okolje. K sreči pa je zdaj tu slovenska šola in učiteljica Lucija Užmah veliko pomaga tudi društvu. Prav šola največ pomeni za malo slovensko skupnost v Eisdnu. Zdaj tukaj obuja spomine na daljno domovino še kakih 400 slovenskih družin, torej tisoč manj, kot jih je bilo pred pol stoletja. Toda ti bodo, vse kaže, ostali, in tudi prihodnjim rodovom so znali povedati marsikaj o sebi, o svojem narodnem društvu, o svoji domovini.

»Na proslavo našega zlatega jubileja, ki jo bomo imeli v soboto, 26. maja v Eisdnu, vabimo vse Slovence v Belgiji in tudi iz sosednih držav, Holandije, Nemčije, Francije. Vse bomo lepo sprejeli!« zagotavlja predsednik Barbare Avgust Tanjšek.

METEOR NA NEBU NAŠE LIKOVNOSTI

Kakor je zapisano v krstni knjigi kamniške župnije, se je FORTUNAT BERGANT, zakonski sin Jožefa Berganta (Werganta), umetnega mizarja in izdečovalca skrinj, in njegove žene Marije, rojene Borštner, rodil 6. julija 1721 pod Mekinjami ob vznožju Kamniških planin kot drugi od sedmerih otrok in bil krščen še istega dne okrog poldneva.

Mladost je preživel ob robu kamniškega starega mesteca in ob bregovih šumeče Bistrice. Umétno roko je podedoval po očetu in tudi prve umetniške pobude je dobil v očetovi delavnici. Že fantič je pridno pomagal očetu in se že zgodaj vabil z žago in dletom, a so ga bolj kot mizarско orodje mikaše barve, prave slikarske barve. Z očetom je rad poslikaval skrinje, barval dele oltarjev in se gotovo že v tisti dobi ubadal s pravimi figuralnimi poskusi. Čopič in dleto sta mu bila vsa mladostna leta, ki jih je preživel pri starših, izmenoma in nenehno v rokah, in v skopih zapiskih in tistih dob lahko preberemo, da je petindvajsetletni Fortunat že prejel 10,40 florinta za samostojno narejeno bandersko sliko za cerkev na Grebenu pri Tuhinju. Ta sakralna podoba je hkrati najstarejše Bergantovo znano slikarsko delo, ki pa se žal ni ohranilo. Enaka uroda je doletela tudi njegovo podobo Kristusa na Oljski gori, ki je bila shranjena v Erbergovi zbirki v Dolu pri Ljubljani.

Že v domačem okolju se je Fortunat spoznaval z deli slikarjev ljubljanskega umetnostnega središča in vedno bolj vneto ustvarjal. Kdo ve zakaj so prihajala tedanja naročila s Hrvaškega; devet slik je naredil za župno cerkev v Otočcu, trinajst za liški Lješac, a so dve od teh pred leti sežgali, za tretjo pa ni več sledu. Pač pa se je v hrvaškem Sincu ohranila Bergantova slika sv. Elija, medtem ko je tamkajšnja Bergantova škapulirska Marija danes v Narodni galeriji v Ljubljani.

Pot je slikarja peljala v tujino. Izbral si je Italijo, ker so ga sprva močno pritegnile Benetke, a je potem odšel v Rim in dalj časa ostal v njem. Izvedenci pravijo, da sta na njegov slikarski razvoj sprva vplivala italijanska slikarja Tiepolo in Piazzetta, vendar se je že v Rimu slikarsko osamosvojil; dozoreval je s študijem na rimski akademiji in ob spoznanjih, ki so se mu oblikovala ob tamkajšnjih umet-

nostnih zakladih in v mednarodni umetniški družbi.

Po vrnitvi iz Italije je sprva našel le zasebne naročnike. Za izobražene plemiške družine je delal portrete in je postal pravzaprav po anonimnih mojstrih 17. in 18. stoletja prvi slovenski portretist večjega formata. Delal je za družine Codelli, prva signirana Bergantova plemiška portreta sta prav zakonca Codelli, za Tauffererjeve in slednjič za družino Erberg. Višek Bergantovega portretnega ustvarjanja pomenijo prav trije portreti članov te družine in Volbenk Daniel Erberg, ki ga tudi vidite na tokratni »slavni sliki«, je postal slikarjev mecén.

Zdaj so si Bergantove slike pričele utirati pot tudi v samostane. V mojstrovo življenje je spet posegel eden od Tauffererjevih, Frančišek Ksaverij; ko je bil izvoljen za stiškega opata, je postal Bergant nekaj stiški »dvorni slikar«. Dvakrat je portretiral opata, naslikal Rožnovensko Marijo za stiški Čemšenik, Križev pot za Stično, bandersko sliko za Ambrus in portret kostanjeviškega cistercijskega opata Leopolda pl. Busseta, za katerega je 180 let kasneje zapisal Rihard Jakopič: »Slika, v muzeju je bila, ko sem bil mladenič, edina, ki se mi je dopadla...«

Bergant počasi slogovno dozoreva in stopi v svoje najplodnejše ustvarjalno obdobje, ki je veljalo cerkveni umetnosti. Nastanejo oltarne slike za cerkev na Križni gori pri Ložu, v Polhovem gradu, Zalcu, Nazarju, na Gori Oljki, sv. Jurij v Mozirju je po obsegu največje Bergantovo delo, ustvari sv. Ano na Rečici pri Bledu, sv. Volbenka za cerkev v Zelšah pri Cerknici in še kopico slik za nekatere druge cerkve in gradove na Slovenskem.

V slikarstvu ljubljanske baročne šole je najmočnejši zastopnik realistične smeri. Bil je eden od štirih stebrov slovenskega baročnega slikarstva, najbolj izviren v veliki četverici in najbolj slovenski med njimi. Nič čudnega, da je bil najbolj oseben in najbližji domačemu čustvovanju, saj je kot slikar rasel iz ljudstva. Ob visokih pokroviteljih, ki so mu stali ob strani, ni čutil potrebe po zavetju med ljubljanskimi meščani, med katerimi je živel po vrnitvi iz Italije. Kot človek višjega umetnostnega razodetja in prerodno usmerjen se je ljubljanskim meščan-

skim kramarjem prizanesljivo smehljaj, mednje pa se ni pomešal — in tudi naročil ni dobival od njih.

Domačnost njegovih madon in svetnikov, preprostost in prijaznost, ki dajejo vtis dobrote, so tako dosledno navzoči v Bergantovem religioznem in celo portretnem slikarstvu, da se zdi kot da izražajo slikarjevo globoko simpatijo do vsega človeškega. Potem ni nič čudnega, pač pa je povsem naravno, da sta se mu izpod slikarskega čopiča »izmuznili« podobi preprostih slovenskih ljudi, znana Ptičar in Prestar; tako je slikar kot prvi Slovenec že pred Linhartom in Jurčičem ustvaril podobi dveh slovenskih ljudskih tipov in z njima plačal davek nastopajočemu času oživljenega zanimanja za preprostega človeka.

Bergantovih ohranjenih del ni veliko, mnoga so izgubljena, tudi preslikana, a tista, ki so ohranjena, sodijo v vrh našega baročnega slikarstva in izpričujejo, da je Fortunat Bergant naš najosebnejši slikar 18. stoletja. Razmeroma pozno je dozorel, v petem desetletju svojega življenja, in v kratki dobi poslednjih osmih let ustvaril svoja najzlahtnejša dela.

Umril je dokaj mlad, zavoljo vsega, kar je ustvaril, pa velja za meteorja na nebu naše likovne umetnosti.

Arhivski viri o njegovem delu niso zgovorni. Ravno tako jih ni kaj prida o njegovem življenju. Tisti, ki obstajajo, se sklenejo, ko 31. marca 1769 mrliška matica ljubljanske stolne župnije sporoči, da je »zlahtni gospod Fortunat Bergant, slikar, neoženjen umrl v 48. letu starosti ter bil pokopan pri očetih frančiškanih v Ljubljani«.

Umril je v hiši svojega mecena in prijatelja Volbanka Daniela Erberga.

VAS MOSTOV IN CVIČKA

Ce je možno, bi vas prosila, da ob priliki kaj napišete o Podbočju pod Gorjanci.

Justina Turk, St. Michael, Alta, Kanada

Podbočje pri Kostanjevici na Krki je stekano iz mostov in brvi in po bogatih vrtovih so naseljeni potočki in mali izviri in vse polno je rac in gosi. Z enega najlepših mostov, ki je zgrajen v turškem loku, sva jih štela z osivelo gospo in naštela sva jih dvanajst. Potok Sušica deli vas na dvoje, zato je most skoraj pri vsaki hiši.

Za Podbočje bi lahko zapisali, da je starinska slovenska vas, čeprav je tudi veliko novega. Toda večina gospodarskih poslopij je vendarle starejšega datuma, še iz časov po prvi svetovni vojni ali pred njo, ko je bilo tod še veliko furmanov in skoraj na vsakih nekaj metrov tudi gostilna.

prebivalci teh krajev res ne morejo pomagati z nobeno drugo zgodovino, kot so ljudske pripovedi in pripovedke o vsemogočih čarovnijah, ki jih je pričaralo to nenavadno zdravo in močno vino. Za kazni, če si ga le preveč popil, so te dobre gorjanske vile odnesle v samoto, na kakšno lepo gorjansko planoto, kjer si imel prijetne sanje, kot sta jih imela Peter in Pavel iz znane Trdinove povesti.

Toda, če smo že v Podbočju, ob vznožju Krke, moramo vendarle ugotoviti, da je ta velika in lepa slovenska vas spet po pripovedih domačinov v svoji dolgi zgodovini utrpela veliko težkih časov, od požarov pa do strahovitih povodnji.

HLEV IN KRAVE JE ODNESLA VODA

Govori se, da so divje vode iz gorjanskih hudournikov tako silovito drle skozi vas, po okoliških njivah in trav-

O dogodivščinah z vodo je v Podbočju še več raznih pripovedi, saj upravičeno lahko rečemo za ta kraj da zasluži naziv slovenske Benetke še prej kakor Kostanjevica na Krki, ki je že zelo dolgo znana pod tem imenom. Rekli bomo miniaturne Benetke. Toda na žalost je od nekdanjih štirinajstih ali še več mlinov in žag ostal le še en mlin, pa še ta je vse bolj obrasel z lišajem in mahom.

ŽIVLJENJE SE SPREMINJA

Življenje se tudi v Podbočju neza- držno spreminja in ljudje si lahko kupijo vse dobrate tega sveta v Merka- torjevi trgovini, v kmetijski zadrugi ali pa se odpeljejo v Kostanjevico, v Krško ali v Novo mesto.

Nekdaj so tod gojili veliko živine. Gojijo jo tudi še sedaj, samo včasih so jo vodili peš preko visokih gorjanskih strmin v hrvaški Žumberak, zdaj pa pride tovarnjak in naloži vso to živo

Podbočje v dopoldanski meglici

GOSTILNA DOBREGA CVIČKA

Zdaj je v Podbočju prava, dobra gostilna le še Kirnova. Ta pa postaja vse bolj slavna tudi zato, ker slovi Podbočje za kraj, od koder je najprimernejši pristop v Gadovo peč, od koder izvira slavni dolenski cviček, tisti, ki ga zlepa ne dobiš v nobeni drugi gostilni, niti v nobeni vinski kleti.

Gadova peč slovi po svojih vino- gradih in zidanicah ali vinskih hram- čkih že tako dolgo, da si najstarejši

nikih, da so s sabo odnašale vse, kar je bilo dosegljivo in kar ni bilo dovolj trdno priraščeno k zemlji.

Voda je narasla preko metra in va- ščani se spominjajo, kako je odtrgala pri neki hiši leseni hlev in ga s krava- mi vred odnesla kakšen kilometer da- leč od vasi. Ko je voda odtekla, so prestrašeni gospodarji začuda in v svo- je največje veselje zagledali svoje kra- ve še zmerom privezane k jaslim. Pra- šiča pa je odneslo čez Krko. Toda tudi ta je ostal pri življenju.

robo in jo odpelje kar takole mimo- grede. Denar pa podboški kmetje po- rabijo za še boljše gospodarjenje, saj — kakor mi je zatrdila Marica, ki se je pred leti prisožila v te kraje iz daljne Like — imajo skoraj pri vsaki hiši traktor, kosilnico in obračalnik za seno, tako da so tudi parizarji, ki so še pred desetimi leti slovele v teh kra- jih, skoraj popolnoma izumrli.

Tudi konj je čedalje manj, le še kak- šen par, toliko, da se ne pozabi na slavne stare čase. Toda konji pridejo

Ravnatelj osnovne šole Jože Zupančič

Kirnova gospodinja

kljub vsemu še zmerom prav v strmih gozdovih, kjer je za traktor prenevarno.

POSEBNOST SO VODNJAKI

Še nekaj je pomembno za Podbočje. Kljub vsemu temu vodnemu bogastvu imajo v vasi nešteto vodnjakov. Vodnjaki so običajno izviri, globoki tudi do deset metrov, v hladnem skrivnostnem dnu. Ljudje pravijo, da je podboška voda najboljša daleč na okoli

zato, ker se obrusi na kamenju, na koreninah rož in zdravilnih zeleh, ko priteka iz skrivnostnih gorjanskih nedrij.

Vodnjaki so bili včasih poseben ponos domačinov. Drzne gradnje v globokem, ozkem grlu zemlje so prave mojstrovine. Meter za metrom se je kopalo in sproti se je s posebno šablono utrjevala prst. Prava nevarnost se je začela v globini, če je popustil obzidani obok ali se je nenadoma pojavila voda in zalila jašek. Takih graditeljev vodnjakov v Podbočju pa tudi v okolici ni več. Zdaj so moderni vodovodi in tudi v Podbočju ga imajo.

ŽELJA PO NOVI ŠOLI

Jože Zupančič, ravnatelj osnovne šole v Podbočju, je ves zagret za gradnjo nove šole, saj stara v resnici ne ustreza več. Otroci se vozijo s posebnim šolskim kombijem iz zelo oddaljenih krajev, tako tudi iz vasi Planina, to je vasi blizu hrvaške meje, kjer so

Tako razposajen pa je Tonček

med vojno ustaši na strahovit način pomorili in poklali vse moške med sedemnajstim in šestdesetim letom. Ta strahoviti zločin še danes odmeva med ljudmi in ne bo pozabljen vse večne čase. Še zmerom živijo priče, na veliki spominski plošči na Zadržnem domu v Podbočju pa so vklesana imena vseh tistih nesrečnikov in tudi mnogih drugih aktivistov, borcev in internirancev, ki so darovali svoje življenje za svobodo.

Podbočje je dalo v zadnji vojni veliko hrabrih borcev. Tu se je gibal Gorjanski bataljon, ki mu je na začetku poveljeval Franc Pirkovič. In že kmalu na začetku revolucije je bilo tu svobodno ozemlje in volitve v narodnoosvobodilne odbore, čeprav je bila le dober kilometer stran nemška meja.

IZDAJALCA NI BILO

V nekdanjih občinah Kostanjevica in Sv. Križ pri Kostanjevici (sedaj Podbočje), kjer ni bilo nikakršne industrije, ni bilo takega jedra komunistov kot na primer v Krškem, Rajhenburgu in na Senovem. Vendar so bili tudi tu ljudje, ki so bili že od začetka narodnoosvobodilnega gibanja njegovi goreči in požrtvovalni privrženci. V Kostanjevici so to bili predvsem člani nekdanjega Društva prijateljev Sovjetske zveze. Jedro pa so sestavljali člani KPS Jože Pirkovič iz Šentjerneja, Martin Bajc-Grega in učiteljica Franja Zupančič.

Spomladi in poleti 1941 je napredne, protifašistično usmerjene ljudi po terenu obiskoval Vlado Kozak iz Ljubljane in na ta način opravljal nekakšne priprave na oboroženi upor, čeprav odborov OF še ni ustanavljal. Te kraje so obiskovali tudi drugi komunisti in organizatorji narodnoosvobodilnega boja iz Ljubljane in Novega mesta, npr. Dušan Jereb, Niko Šilih, Vinko Paderšič-Batreja, Stanko Holy, Zima Vrščaj itd. . . .

NAJLEPŠE JE DOMA

Zdaj, ko je vse več mladih, ko je mladi rod Podbočja in okolice izpričal svojo življenjsko moč in jo izpričuje vse bolj in bolj, je po zadnjih podatkih razveseljivo dejstvo, da vse več mladih ostaja doma. V domačem kraju se gradijo tudi novi objekti, ki bodo proces priseljevanja iz industrijskih središč še pospešili.

In Jože Zupančič, ravnatelj osnovne šole v Podbočju, dodaja: »Vidite, zdaj našim ljudem ni več potrebno s trebuhom za kruhom. Veliko se jih je pred mnogimi leti izselilo tudi v Ameriko in na vse konce sveta. Tudi »zdomcev« je vse manj.«

Dežela cvička pod Gorjanci, z vasi in zaselki, je prisluhnila sodobnemu utripu življenja in sveta.

Ladislav Lesar

ZAKLADI SLOVENIJE

Slovenski knjižni trg je obogatila knjiga z naslovom ZAKLADI SLOVENIJE, ki je izšla pri Cankarjevi založbi v Ljubljani. Na 336 straneh so podatki o slovenski preteklosti in sedanjosti, ki jih je prispevalo več kot trideset strokovnih sodelavcev, v ubrano pripoved pa jih je mojstrsko strnil Matjaž Kmecl. Knjiga je seveda polna lepih fotografij, šeststo jih je v njej, od tega je 440 barvnih, in so delo osemdesetih priznanih slovenskih mojstrov kamere.

A zakaj je prišlo do izdaje tega dela? V uvodu v knjigo je takole pojasnjeno:

»Razmeroma dolgo je tega, kar se je v založbi rodila zamisel, narediti drugačno knjigo o Sloveniji in Slovencih. V nobenem trenutku ni slo za omalovaževanje tistega, kar je bilo storjenega doslej, a vedeli smo tudi, da vsesplošni napredek terja knjigo za danes. Tako je oživila vizija knjige, ki naj bi temeljiteje, strokovno vsestransko, dognano in na stopnji današnje tiskarske tehnike pokazala Slovencem njihovo okolje, njihove zaklade od davnih do današnjih dni, na novo overednotila znano in odkrila neznano, a vse to v knjigi, kakršne še ni bilo. In začeli so se kopičiti sezname izjemnih posebnosti in dragotin, redkosti in zanimivosti s številnih najrazličnejših področij življenja in človekove ustvarjalnosti na tem našem koščku sveta, spiski strokovnjakov, za njimi gradivo številnih fotografov in potem tehtanje, odbiranje, usklajevanje in iskanje zgradbe in celovite podobe knjige v lepem in bogatem mozaiku zakladov...«

Knjiga je nastajala nekaj let po zamisli Marjana Krušiča, ki je tudi njen urednik, tisti, ki so skrbeli za slikovno gradivo, pa so samo iz arhivov pregledali 40.000 barvnih diapozitivov in s hudo kritičnim očesom izbrali najboljše.

To potovanje po zemljevidu domovine se prične s Prekmurjem, ki še vedno pozna bele štoklje, ki gnezdi jo na dimnikih panonskih hiš, ajdova polja, prelepe bele rože lokvanje — ali kot jim Prekmurci rečejo bele tulpike — v mirnih Murinih rokavcih, črne pütre vedno redkejših lončarjev in tu in tam še kak plavajoči mlin. A Prekmurje pozna tudi zdomstvo. »Iz svoje ravnice, kjer je sicer največ in najbolj rodovitnih od tistih 70.000

hektarov, kolikor je na Slovenskem posejanih krušnih žitaric, pa tudi iz preobljudenih močvirij se potem to zvesto ljudstvo odpravlja že od začetka tega stoletja ko ptica selivka 7 do 8 mesecev letno s trebuchom za kruhom,« pravi Matjaž Kmecl. Zunaj ostajajo tudi leta, v Franciji, Nemčiji, Ameriki... Zemlja jih kljub rodovitnosti ne zmore vseh preživeti in vsak Prekmurec zna za vsak primer početi še kaj koristnega — »ne le vabiti klasje raznoterih žit zemlji iz nedrja«. Pred vojno je bilo po Evropi na sezonskem delu okrog 6.500 Prekmurcev, leta 1971 jih je zdoma delalo že blizu 15.000. Odhajajo, ampak se zmeraj vrnejo. Iz izkušnje vedo, kaj je tujina.

Vse drugače je tostran Mure, v Prlekiji in Slovenskih goricah, kjer žive veseli ljudje. A kaj bi ne bili veseljaki sredi vinogradov s tistimi imenitnimi klopotci, ki so najglasnejše znamenje vinorodnosti! Prleška deželica s svojo ljetmerško prestolnico je rodila številne pametne in slavne glave; če ima Prekmurje svojega Miška Kranjca, imajo Prleki Krefte, pisatelja Ingoliča in Potrča, glasbenike Cvetke, literarnega zgodovinarja Slodnjaka... Imajo konje kasače in v Ljutomeru hipodrom, kjer se tare ljudi, kadar so konjske tekme, v Oseku pri Lenartu so znamenite antične gomile, pri Lenartu pa grad Hrastovec, ki sodi celo v 13. stoletje.

Kamniški konec opozarja že z ljubljanske strani nase z lepoto skalnatih planin, pa z Arboretumom v Volčjem potoku, ki premore nad 3000 različnih drevnin z vsega sveta... Mesto Kamnik ima mnogo lepot: ozke ulice v starem delu in hiše iz rezanega kamna s kamnitimi portali, pomoli, arkadami v gotskem in renesančnem slogu spominjajo na davno preteklost. Pa muzej na prostem je v njem, ki nudi obiskovalcu dragocen in poučen pogled v stvarno kulturo slovenske kmečke preteklosti, mamutovo okostje, ki so ga pred leti našli v kamniški okolici, staro več kot 50.000 let, pa hrani Narodni muzej v Ljubljani.

Potem pa se je težko odločiti, kaj je lepše na tem koncu in bolj vredno občudovanja — župna cerkev v Tunjicah z mogočno kupolo in dvema zvonikoma, Večika planina z znamenitimi pastirskimi bajtami, Sveti Primož nad Kamnikom z dragoceno stensko slika-

rijo, prijazna Šmarna gora z Langusovimi freskami, grad Goričane pri Medvodah, v katerem so razstavne dvorane, ali planinsko cvetje, ki je na pomlad po kamniških planinah videti kot najlepša barvna preproga...

Kras nam reče dober dan s svojim vrtačastim svetom in rdečimi krpicami mršave zemlje, z vinogradi okoli Dutovelj, Sežane in Tomaja, lepoto kamnitih kraških vodnjakov... Štanjel na Krasu je ljubko srednjeveško mesto, Kobjeglava izredno slikovita gručasta kraška vas, Lipica v bujni zeleni oazi sredi Krasa pojem svetovnega slovesa s svojimi konji — elegantnimi belimi lipicanci — pa Škocjanske jame, ki so bržkone najmogočnejše pri nas, vsaj med tistimi, ki so opremljene za turistični ogled.

In tako se s knjigo v roki lahko sprehodimo še po preostalih pokrajinah slovenske domovine. Štiriindvajset poglavij — štiriindvajset pokrajinskih lepot: od Ptujkega polja s Halo zami, Ptujem z neprecenljivim bogastvom, gradom Dornavo in seveda kurenti, prek lepot Pohorja, samorastniške Koroške, Celja, Revirjev, mile Dolenjske, Bele krajine in Kočevskega do Barja, loškega sveta, Triglavskega kraljestva, Trente s Sočo, sončne Vipavske doline in slovenskega morja pa Istre.

Bo že res, da takšne knjige še nismo imeli, zlepa je ne pustiš iz rok, ko pričneš listati po njej. Kar je ocen o njej doslej izšlo, so vse polne najlepših besed, a saj drugače niti ne more biti ob tej naši deželici. »Lepota se je naselila povsod: v pomursko ravnino, na mogočne vence gora, v zamaknjene gorenjske doline, na valujoče, veselo neresne dolenjske griče, na teransko bridki Kras, k oknu sinjega Jadranskega morja; za pest zemlje, a polno prgišče lepega!« preberemo izpod peresa ustvarjalcev tega dela, ki bi ne smelo manjkati na knjižni polici današnjega Slovenca.

Razveseljivo je tudi, da se založba pripravlja na angleško, francosko in nemško izdajo knjige, ki v slovenščini velja 590 dinarjev in so jo tiskali v nakladi 15.000 izvodov.

MED ROJAKI PO EVROPI

KAJ PRIPRAVLJAJO MARIBORČANI?

VEČ MOŽNOSTI ZA VRNITEV

Po nepopolnih, a dokaj verjetnih podatkih je na začasnem delu v tujini še vedno okrog osem tisoč mariborskih občanov. Pretežni del jih živi in dela v ZR Nemčiji.

Glede na prizadevanja, da bi s temi našimi občani ohranili trajne stike, jim pomagali pri postopni vrnitvi in ponovnem vključevanju v domače življenjsko okolje, in glede na nekatere resne pojave, ki so v zvezi s tako imenovano drugo in delno že celo tretjo generacijo izseljencev, se je tudi koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev na začasnem delu v tujini pri predsedstvu občinske konference SZDL Maribor znašel pred novimi, obsežnejšimi nalogami. Tembolj, ker mariborsko združeno delo vedno bolj potrebuje izkušnje in delovno sposobnost mobilnih ljudi, ki so v večini primerov na vrhuncu svoje ustvarjalnosti. Ob letošnjem novem letu jim je združeno delo ponudilo kar 400 različnih prostih delovnih mest, vendar je resnici na ljubo treba povedati, da je bil odziv minimalen.

Vzrokov za takšno obnašanje naših ljudi na začasnem delu v tujini je sicer več, vendar bi jih lahko strnili v tri glavne skupine.

1. Veliko je takšnih delavcev, ki čakajo, da bi v tujini dopolnili deset let delovne dobe in si tako pridobili pravico do raznih carinskih ugodnosti. Pri tem velja opozoriti, da carinski predpisi ne spodbujajo vračanja naših ljudi iz tujine domov, predvsem ne zaradi tega, ker ne predvidevajo v bistvu večjih ugodnosti za tiste, ki so dalj časa v tujini.

2. V drugo, dokaj številno skupino delavcev sodijo tisti, ki bi radi zlasti v ZR Nemčiji dopolnili petnajst let delovne dobe in si tako pridobili pravico do samostojne zahodnonemške rente.

3. V tretjo skupino sodijo tisti, ki so se odločili, da trajno ostanejo v tujini, zato v vedno večjem številu prosijo za izpis iz jugoslovanskega državljanstva. Ne glede na to je tudi med njimi in domovino treba ohraniti trajne stike in jih seveda tudi negovati.

Koordinacijski odbor je upošteval vsa ta in druga spoznanja in temu primerno pripravil tudi program svoje letošnje dejavnosti. V razreševanje problemov delavcev na začasnem delu v tujini mu je lani in tudi letos uspelo vključiti večino samoupravnih interesnih skupnosti, ki kažejo več razumevanja tudi za to problematiko. Obrtno združenje Maribor uspešno sodeluje s slovenskim kulturnim in športnim društvom Maribor v Hildnu v ZR Nemčiji, katerega pokroviteljica je občinska konferenca SZDL. Učiteljski kolektiv osnovne šole Toneta Čufarja je prevzel sodelovanje s slovenskim dopolnilnim poukom v Porurju in skrb za razvijanje stikov med otroki v domovini in otroki slovenskih delavcev v tem predelu ZR Nemčije.

Slovensko kulturno in športno društvo Maribor pripravlja tudi proslavo dneva mladosti. Ob tej priložnosti bo slovenske otroke v Porurju z več predstavami obiskalo lutkovno gledališče iz Maribora, in če bo šlo vse po sreči, z ustreznim programom zelo verjetno tudi skupina otrok z osnovne šole Toneta Čufarja.

Za sredino julija pripravlja koordinacijski odbor v sodelovanju z občinskimi konferencami SZDL vseh podrav-

skih občin veliko medobčinsko srečanje delavcev na začasnem delu na tujem, ki se bodo takrat mudili na letnem dopustu v domovini. Občinska izobraževalna skupnost je že poslala slovenskemu dopolnilnemu pouku v Porurju ustrezno literaturo za tekmovanje otrok za bralno značko, društvo Maribor v Hildnu pa prejema iz domovine dnevni in tedenski tisk in druge koristne informacije.

To je le nekaj poglobitvenih akcij, ki so predvidene za letošnje leto. Vse težijo za tem, da bi se vez med delavci na tujem in domovino čimbolj okrepila.

D. F.

SKRB ZA ROJAKE NA TUJEM

MANJ BESED IN VEČ DEJANJ

Problematika delavcev, ki so na začasnem delu v tujini, predstavlja pomemben sestavni del jugoslovanske družbene politike in družbenoekonomskega razvoja republik, pokrajin, občin in krajevnih skupnosti. Nobenega dvoma torej ni, da je treba skrb za to občutljivo področje posvetiti posebno skrb.

Zato je koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev v tujini pri predsedstvu republiške konference SZDL Slovenije sprejel okvirni program dela tega odbora v letošnjem letu.

V tem programu so zajeti vsi delovni programi posameznih nosilcev zdomske dejavnosti v Sloveniji. Osrednjo pozornost pa bodo, tako je zapisano v programu, posvetili spremljanju, usklajevanju in izvajanju programov samoorganiziranja naših delavcev na začasnem delu v tujini; oblikovanju družbenoekonomskih odnosov, ki bodo pripomogli k zmanjšanju števila delavcev, ki odhajajo na delo v tujino; skrbi za zaposlovanje tistih delavcev, ki se vračajo; skrbi za otroke in šolarje, ki so odtrgani od šol v matični domovini, in boljše informiranje zdomcev o dogodkih v domačem kraju, Sloveniji in v Jugoslaviji.

Clani koordinacijskega odbora so pregledali tudi konkretne programe posameznih nosilcev zdomske dejavnosti. Opozorili so, da so posamezni programi premalo konkretni — na primer program zveze prijateljev mladine.

Sklenili so tudi, da morajo vsi tisti, ki so odgovorni za delo z našimi delavci, ki so na začasnem delu v tujini, do konca maja predložiti spisek opravljenih nalog, ki so si jih zastavili v letošnjem programu.

NAŠ GLAS — SLOVENSKO GLASILO NA ŠVEDSKEM PRIJETNEJŠA OBLIKA, PRIJETNEJŠA VSEBINA

Glasilo slovenskih društev na Švedskem Naš glas, ki izhaja že peto leto, je zelo opazno spremenil svojo obliko in vsebinsko zasnovo. Izdajajo ga koordinacijski odbor slovenskih društev na Švedskem in enajst tamkajšnjih slovenskih društev (Eskilstuna, Göteborg, Halmstad, Huskvarna, Köping, Landskrona, Malmö, Olofström, Farsta, Värnamo, Uppsala).

Pod vodstvom odgovornega urednika Toneta Jakšeta je v prvi — oblikovno in vsebinsko spremenjeni — številki precej prav zanimivega gradiva.

Vida Koren, tajnica zveze jugoslovanskih društev na Švedskem

V uvodni besedi je Tone Jakše med drugim zapisal, da je razveseljivo, da v času, ko nekateri priseljski časopisi odmirajo, Naš glas živi in je celo na razvojni poti. »To kaže na dejstvo,« pravi Jakše, »da stoji na zdravi osnovi in da ga hočejo in podpirajo.«

V njem je vse gradivo zanimivo; tako sestavek o uvozu učiteljev na Švedsko, zapisek o likovnem amaterju Marjanu Bestjaku, doma s Primorskega, rubrike, namenjene otrokom, ženam, kulturi in novicam iz domovine.

A ker je najtehtnejši sestavek, ki obnavlja pogovor z Vido Korenovo, tajnico zveze jugoslovanskih društev na Švedskem, s sedežem v Stockholmu, ga iz Našega glasa ponatisujemo v celoti, v upanju, da bo razčistil marsikatero nepogobljeno gledanje na življenje in dejavnost žena v tujini, zlasti seveda na Švedskem.

SREČANJE Z VIDO KOREN

»Zelo težko je govoriti o položaju žensk v odnosu na spremembe s priselitvijo na Švedsko. Odločajo različni faktorji: dežela iz katere so prišle, izobrazba in predvsem socialni položaj. Zakoni sklenjeni v domovini, niso spremenili svoj karakter, dočim so mlajši zakoni, tisti sklenjeni tu na Švedskem in pa mešani zakoni povzeli nove razpone današnjega mišljenja o delitvi dela v domu in skupni vzgoji otrok. Položaj Slovenke se bistveno ni spremenil, saj se možnosti in odnosi ne razlikujejo dosti od tistih v Sloveniji.«

S temi besedami je sogovornica Vida Koren orisala položaj priseljenke na Švedskem, ko sva jo s prijateljem obiskala v njenem stockholmskem stanovanju.

Na steni je visel tridimenzionalni pop plakat »Surrealizem«, na oknu so bile v svojstvenem stilu aranžirane rože: suhe in sveže in na mizi pred menoj je stala valjčasta steklena posoda, polna mandarin. Ta sodobna ureditev bohemskega stanovanja mi je vsilila spomin na študentska leta, na nekaj že skoraj pozabljenega, mladostno pravičnega.

Vida je tajnica Zveze jugoslovanskih društev na Švedskem, ki ima sedež v Stockholmu. Njeno delo je le deloma pisarniškega značaja, kajti Vida poskuša preko osebnih stikov z jugoslovanskimi društvi, švedskimi oblastmi in

njihovimi predstavniki pospešiti in razširiti razvoj sešankov, letnih občnih zborov in raznih seminarjev.

»Seveda je položaj priseljske žene kljub temu težaven, je Vida nadaljevala svoje razmišljanje. »Novo okolje, dom delovno mesto in predvsem nov način življenja, novi običaji. Posebne težave imajo tiste priseljenke, ki niso prišle iz krajev in dežel s starim — patriarhalnim gledanjem na žensko. Tu morajo igrati dvojno vlogo: vlogo poslušne in delovne žene in matere, ki skrbi za vsa gospodinjstva in hišna dela, in vlogo delavke, ki se je na videz prilagodila švedskemu delovnemu mestu. Prestopiti ta visoki prag je mnogokrat težavno in pušča resne posledice. Starejše priseljenke nikoli v popolnosti ne sprejmejo nove kulture. V teh različnih pogojih prilagajanja se pogosto porajajo vzroki ločitev. Seveda so priseljenke, predvsem tiste z nižjo izobrazbo, manj zainteresirane za vrnitev v domovino, kot pa njihovi možje. Švedska jim je dala možnost zaposlitve in jim odprla vrata v nov svet. K temu je svoje dodalo tudi žensko gibanje zadnjih let, ki je tukaj v širokem razmahu. Seveda se strinjam z zahtevami tega gibanja, bojim pa se le, da smo ženske ubrale napačno pot. Ta pot do enakopravnosti med moškimi in ženskami bi bila neizpodbitno krajša, če bi jo utirali skupno.«

Vida je prišla na Švedsko leta 1968. Po rodu je Marijborčanka, kar izdaja tudi njen lepo ohranjen štajerski dialekt. Kmalu po prihodu se je posvetila nadaljnjemu študiju, najprej švedščine in kasneje srbohrvaščine, sociologije in psihologije. Studirala je na göteborgski univerzi, kjer je tudi diplomirala. Ze v času študija je poučevala slovenski in srbohrvaški jezik v Göteborgu in okolici. Ti stiki z najmlajšo priseljsko generacijo so na Vido naredili vtis in še poglobili njeno angažiranost za delo pri jugoslovanskih društvi.

»Največ je s prihodom na Švedsko izgubila najmlajša generacija in to tista v starosti od devetih do dvanajstih let. Ti otroci so hodili v šolo že v Jugoslaviji in tam končali dva do štiri razrede. S prihodom v novo deželo se je za njih odprl nov svet — tuj do včeraj — in z njim nova bariera: jezik. Mislim, da je to največji problem, ki ga zaenkrat še nismo uspešno rešili. Kako otrokom najbolje pomagati v nastali situaciji? Z intenzivnim učenjem švedskega jezika — saj to je nujnost — otroci mnogo izgubijo pri učenju ostalih predmetov. Zato ni čudno, da le 6 % priseljskih otrok nadaljuje šolanje v srednjih šolah. Starši bodo morali odigrati vidnejšo vlogo pri vzgoji svojih otrok, pokazati več razumevanja za njihove probleme. Otroci so izpostavljeni pritisku okolja, pridobivanju novih prijateljskih vezi in nasploh prilagajanju novemu načinu življenja. Velikokrat se vezi s starši krhajo in tudi pogovorni jezik postaja mešanica materinega in švedskega jezika. Otroku je treba dati trdno osnovo, mu pustiti samoiniciativnost ter samostojnost, kar je predpogoj za njegov skladen — moralen razvoj. Istočasno pa moramo mi vsi stremeti za ohranitev materinega jezika. Dvojezičnost otroku nikoli ne bo škodovala, edinole koristila.«

Njen glas je polglasno odmeval med štirimi stenami — mogoče v taktu snežink, ki so plesale v soju dvorišne luči. Na steni ob vhodu so bile nalepljene fotografije. Spomini na poletne počitnice, na obiske pri sorodnikih; collage nasmejanih, vedrih obrazov.

-an

NOVO DRUŠTVO V BRUSLJU

VELIKO ZANIMANJE ZA KULTURNO DELO

Februarja smo v Bruslju obhajali slovenski kulturni praznik — Prešernov dan — in imeli ustanovni občni zbor slovenskega kulturnega društva France Prešeren.

Zanimanje za kulturno in prosvetno delo je namreč med Slovenci v Bruslju veliko. Že pred ustanovitvijo novega društva smo imeli pod vodstvom pevovodje Franca Gjoreka mešani pevski zbor; v njem so se združili nekdanji pevci zbora z imenom Simon Gregorčič iz Bruslja in ostali pevci s področja Bruslja in njegove okolice. Mogočno je zadonela kot uvod v kulturni večer v njihovi izvedbi zapeta Prešernova pesem Luna sije. Zapeli so tudi učenci slovenskega dopolnilnega pouka. Pod naslovom Prešernova podoba smo nato — v besedi in sliki — spremljali Prešernovo življenje in delo od zibke do groba.

V drugem delu večera smo najprej izbrali ime novemu slovenskemu društvu. Ker smo ga ustanavljali na dan, ko se vse slovensko ljudstvo s ponosom spominja velikana slovenske kulture dr. Franceta Prešerna, smo soglasno osvojili predlog, da naj društvo in njegov pevski zbor nosita njegovo ime. V društveni odbor smo izvolili Franca Kosca, Franca Delfarja, Franca Gjoreka, Hasana Hozdića, Zvoneta Krnjaka, Evo Fele, Zlatko Kosec in Jano Fele kot predstavnico mladine. Nadzorni odbor sestavljajo Franc Znidar, Ivanka Delfar in Anton Zvodar.

Odbor je že imel prvo sejo, na kateri so si odborniki razdelili zadolžitve. Za predsednika je bil izvoljen Franc Kosec, za njegovega namestnika Zvone Krnjak, tajnica društva je Zlatka Kosec, blagajno bo vodila Eva Fele, namestnik blagajničarke je Hasan Hozdić, vodja pevskega zbora Franc Gjorek in Franc Delfar pa bosta skrbela za socialne zadeve in organizacijo prireditev.

Naša skrb bo, da dobimo društvene prostore, v katerih bi bil prostor tudi za slovenski dopolnilni pouk in ostale društvene dejavnosti. Po uradnem delu večera smo skupno preživeli še nekaj prijetnih ur. Zelo smo bili zadovoljni, ker so bili prisotni tudi predstavniki slovenskih gospodarskih organizacij z družinami — Albin Primožič, predstavnik Lesnine, Lojze Škufca, predstavnik Slovenijalesa in Beno Lukman, diplomatski predstavnik za znanstveno raziskovanje pri misiji.

Prešernov večer smo organizirali tudi v okviru slovenske šole za odrasle v Charleroiu. Večer je lepo uspel, čeprav samo v ožjem krogu članov društva Jadran v Charleroiu. Društvo Jadran namerava v prihodnje organizirati literarne večere, na katerih bi lahko bolje spoznali slovenske pesnike in pisatelje in njihova dela.

Od desne proti levi Beno Lukman s hčerko Špelo in Zorka Ambrožič, predstavnica Lesnine, s sinom Dejanom na Prešernovem večeru v Bruslju

SKD FRANCE PREŠEREN IMA NOVE PROSTORE

OBISK PRI SLOVENCIH V GÖTEBORGU

Prvo, kar me je presenetilo, ko sem se srečal s Slovenci v Göteborgu je bilo to, da govorijo izključno dva dialekta: mariborskega in göteborgskega. Potem sem ugotovil, da to pravzaprav ni čudno, saj so večinoma Štajerci, v Göteborgu pa žive že po deset let in še več. Za moja nevajena dolenska in stockholmska ušesa zvenita oba dialekta precej podobno, so pa še druge podobnosti: Göteborg je prav tako kot Maribor razvpito industrijsko mesto in drugo po velikosti v svoji deželi. Seveda pa bi bilo preveč rečeno, da bi te podobnosti, ki sem jih jaz na hitro zmotil v svoji glavi, privlačile Štajerce v Göteborg. Bolj verjetno je, da je to bil Volvo in ostale velike in male industrije, ki so jim nudile in jim še nudijo delo in še kar v redu zaslužek. Presenetljivo veliko število Slovencev v Göteborgu se je postavilo povsem na svoje noge in odprlo lastne delavnice in podjetja. To sem lahko ugotovil potem, ko sem študiral lepo izdelano vabilo, s katerim je njihovo kulturno društvo »France Prešeren« vabilo na pustno zabavo. Desetina obrtnikov in trgovcev je na straneh vabila ponujalo rojakom svoje usluge in s tem pomagala društvu in morda tudi sebi, do večjega dohodka.

Slovensko društvo v Göteborgu je eno od najbolj aktivnih slovenskih društev na Švedskem. S svojo folklorno in plesno skupino, pevskim zborom, dramsko in šahovsko skupino je postalo del kulturnega življenja v Göteborgu in se že večkrat pojavilo tudi na radiu in televiziji. Göteborgčani so nepogrešljivi tudi na slovenskih kulturnih festivalih, kjer Slovenci z vse Švedske pokažejo del svojih aktivnosti. Važen del njihove dejavnosti je tudi delo z mladino. Mislim, da so od vseh jugoslovanskih društev na Švedskem prišli pri tem še najbolj daleč. Mladina je povsem enakopravno vključena v društvene dejavnosti in nosi precejšen del aktivnosti, pa tudi odgovornosti. Kdor ve, kako težko je pridobiti mladino za delo v slovenskih društvih, mora Slovincem v Göteborgu samo čestitati.

Eden od važnih pogojev za redno in uspešno društveno delo so društveni prostori. Teh v Göteborgu do sedaj niso imeli, zato so bile redne vaje, predvsem večjih skupin, kot sta pevski zbor in folklorna skupina, precej otežkočene. Sedaj pa so se stvari uredile. Čisto v centru mesta, ob Kungsgatan, na Kyrkogatan 11, je slovensko društvo dobilo prostore, ki povsem ustrezajo njegovim potrebam. Se-

Odborniki društva: Stanko Ratajc, ekonom, Tomo Lajšič, kulturni referent, in predsednik Leopold Kuhar

veda pa prostori niso prišli sami od sebe. Predsednik društva Leopold Kuhar mi je povedal, da so v zapuščene skladiščne prostore člani društva vložili več kot dva tisoč ur prostovoljnega dela. Za nabavo potrebnega materiala in opreme je društvo samo prispevalo deset tisoč kron iz svoje blagajne, trinajst tisoč pa je dodala göteborgska občina. Še nekaj dela in opreme bo potrebno, predno bodo prostori povsem gotovi, vendar pa so že sedaj povsem uporabni in so že doživeli svoj krst za slovenski kulturni praznik, ko so jih s slavnostno akademijo ponosno odprli javnosti.

Prostore sestavlja večja dvorana z odrom, ki bo služila za kulturne in družabne prireditve, namenjena za razvedrilo in oddih najmlajšim, klubska soba s televizijo, soba za goste in pa seveda kuhinja, kjer se bodo pripravljale specialitete. »Kuharja pa tako že imamo!« pravijo šaljivi Štarcji in se namuznejo svojemu predsedniku.

Ko se pogovarjamo o bodočem delu društva ne moremo mimo osrednje prireditve, ki bo 26. in 27. maja v Göteborgu, to je slovenski kulturni festival. Takrat bo »France Prešeren« gostitelj vseh slovenskih društev na Švedskem, prišla pa bo tudi delegacija in en ansambel iz Jugoslavije. Na to veliko obveznost se v Göteborgu že sedaj vestno pripravljajo. Sestavili so pripravljalni odbor, katerega vodi predsednik Leopold Kuhar, njegov pomočnik pa je Tomo Lajšič, ki je odgovoren tudi za program. Za ekonomijo in prenočišča, računajo, da se bo festivala udeležilo kakih dvesto gostov z vse Švedske, morda pa tudi z Danske in Norveške, bo skrbel Stane Ratajc, za prehrano gostov bo odgovorna Regina Zavec, za informacije in oglase pa bo odgovoren Vinko Zdošek. Seveda si bodo le ti dobili pomočnike med ostalimi člani društva, saj delo zahteva mnogo glav in pridnih rok.

Prvi dan festivala bo programski in zabavni, drugi dan pa bo posvečen ogledu mesta in medsebojnemu spoznavanju.

Obiskovalcem festivala se nikakor ni treba bati, da bodo pušteni na cedilu, saj so Göteborgčani dobri organizatorji. To so dokazali tudi tisto soboto, ko sem se mudil pri njih. Zvečer je bila pustna zabava in toliko prijetnih mask in toliko veselih obrazov že dolgo nisem videl. Nagradili so najboljše tri maske, priredili loterijo in licitacijo, vmes pa rajali in peli in vriskali kot je prav. Seveda je treba veliko pripisati tudi »Lastovkam«, ansamblu, ki zna vzbuditi vzdušje. Tudi tega so pripeljali Göteborgčani — tam iz globoko zasnežene Landskrone.

Tone Jakše

SD PLANIKA V WINTERTHURU PRIJATELJSTVO JE USPELO

V kolikšni meri so se mnoga naša društva na tujem teku let že organizacijsko usposobila, je pokazalo letošnje tradicionalno smučarsko tekmovanje z imenom Prijateljstvo, ki ga je organiziralo SD Planika Winterthur.

V mesecu februarju je namreč »aprilsko« vreme prineslo prenekatero presenečenje: danes dež, jutri sneg — so se oglašali vremenoslovci in tako je bilo treba tradicionalni münchenski veleslalom prestaviti. Za smučarsko tekmovanje, ki ga organizira SD Vorarlberg v Avstriji, se do zadnjega ni vedelo — bo ali ne bo in tako je tudi bilo s Prijateljstvom, ki ga je bilo treba dan pred tekmo seliti iz Riedbada v Ebnat-Kappel. Časa je bilo sicer zelo malo, dela mnogo, a je le bilo v soboto vse nared. In ko so se smučarji iz Avstrije, drugi iz Nemčije in mnogi iz različnih krajev Švice pripeljali v Ebnat-Kappel, ni manjkalo urejenih kažipotov, ki so nas popeljali do tekmovalne pisarne in po hribu navzgor do smučišč, kjer so se iz zvočnika razlegale domače viže.

Obe tekmovanji, sobotni prvi slovenski slalom in nedeljski veleslalom, sta kljub deloma zelo gosti megli potekala brezhibno. Nedvomno sta k temu pripomogli velika požrtvovalnost in vztrajnost vseh sodelujočih ekip na progi, ob startu in cilju, in seveda člani Soče iz Schaffhausna, ki so premražene krepili s toplim čajem in juho. Ob cilju so stali, mokri od dežja, vztrajni kot vedno, »stari prijatelji društva«, člani SD Kanin iz Bovca, ki so z elektronskim merjenjem poskrbeli za hiter potek tekmovanj.

Ob razglasitvi rezultatov je bila dvorana nabito polna, tako da so ljudje sedeli celo na tleh. Ob zvokih fanfar so prejeli odlikovanja in pokale naslednji tekmovalci:

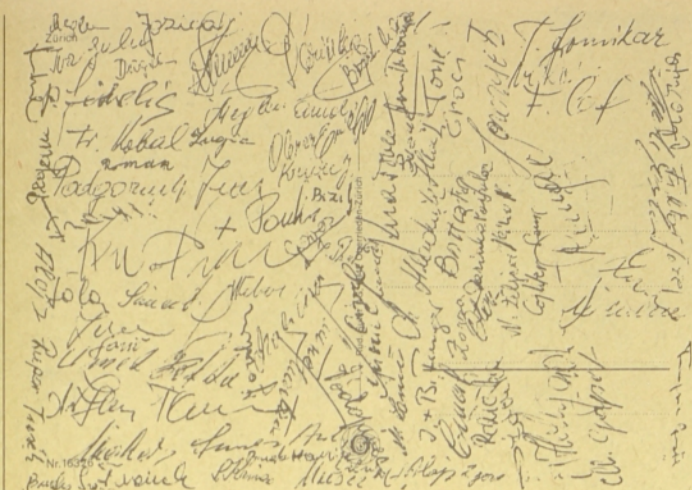
Zmagovalca v prvem slovenskem slalomu sta bila Slavica Kocjan in Jože Skudnik, za JU-SKI si je priporil prvo mesto Vojko Čanžek, v veleslalomu pa je bilo precej zmagovalcev. Pri cicibanih in cicibankah so zmagali Andreja Stipetič, Robertino Gašperšič, Armin Verbič in Tina Ivančič, pri pionirjih in pionirkah Erika Verbič in Tadej Ivančič, pri mladinkah Brigita Stipetič in pri mladincih Goran Kantušar. Marjana Cvetko je zmagala pri mlajših članicah, Vojka Erjavac pri starejših, najboljša turista sta bila Nežka Zist in Štefan Persch, v moški konkurenci pa si je priporil prvo mesto Andreas Jung.

Goste sta pozdravila predstavnik SZDL občine Ljubljana-Center Staš Olup in urednik oddaje za Slovence na tujem pri radiu Ljubljana Marko Kern. Lepe pokale za zmagovalce so prispevala številna slovenska podjetja in organizacije, sodelavec RTV Ljubljana pa je dogodke s smučarskega Prijateljstva verno ujel na filmski trak.

Breda Stepič-Cechich

PREŠERNOVANJE V ZÜRICHU PRIJETNO DOMAČE SLAVJE

Slovenci, ki žive in delajo v Zürichu, so tudi letos prav lepo obhajali slovenski kulturni praznik, posvečen spominu dr. Franceta Prešerna. Pričeli so ga s Prešernovo Zdravljico, ki jo je zapel ženski pevski zbor iz Zürichu. Večer

Na pozdravno razglednico so se podpisali udeleženci Prešernovega večera v Zürichu

Bruno in Carmen z učiteljico Metko

Slovenski oddelek v Oltenu v Švici

je mineval predvsem ob prikazovanju diapozitivov pesnikov vasi Vrbe, njegovih spomenikov v Kranju in Ljubljani, recitiranju Prešernovih pesmi in ubranem petju Slovenk, ki žive v Zürichu.

Prijetno domače je bilo v lepo okrašeni dvorani tudi kasneje, ob zvokih zabavnega ansambla švicarskih fantov, potem pa je nenadoma prišla med nas novica o smrti velikega politika Edvarda Kardelja. Takoj smo prekinili zabavo in počastili Kardeljev spomin z enominutnim molkom.

Gustl Teropšič, Meilen

PISMO IZ OLTENA V ŠVICI

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO

Glašamo se iz Švice. Smo učenci slovenskega oddelka pri jugoslovanski dopolnilni šoli v Oltenu. Naš oddelek je največji, zato smo tudi najbolj glasni na prireditvah. Zelo radi namreč pojemo. Naša tovarišica zaigra na harmoniko, mi pa zapojemo, da se vse trese.

V oddelku imamo naša dva najmlajša sošolca, Bruna in Carmen, ki še posebno ogrejeta srca našim staršem. Mamice so jima sešile pravo slovensko narodno nošo. Na zadnji prireditvi sta zaplesala Židano marelo in zapela tisto Srček dela tika-taka.

Lepo pozdravljamo vse naše vrstnike po svetu!

*Učenci slovenskega oddelka in tovarišica Metka Kobe,
Olten, Švica*

Zmagovalna ekipa SPD Triglav v Zürichu

Damjan Hladnik z nadebudno žensko ekipo: prva od leve Marjana Cvetko, zmagovalka 8. slovenskega veleslaloma, druga Sonja Hladnik, od desne je prva Katja Hladnik, druga pa Vojka Erjavec, lanskoletna zmagovalka JU-SKI

8. SLOVENSKI VELESALOM SPD TRIGLAV V ZÜRICHU

USPELA SLOVENSKA TEKMOVANJA

Na 8. slovenskem slalomu, ki so se ga udeležili člani slovenskih in jugoslovanskih društev iz Švice, smučarji iz sosednje Avstrije in ZR Nemčije, ki so na začasnem delu, so bili med gosti Ivo Lazič, svetnik jugoslovanskega veleposlaništva v Bernu, Sonja Ledinek, jugoslovanski konzul v Zürichu, tov. Možina, predstavnik občinskega sveta ZSS Ljubljana-Center, predstavniki naših delovnih organizacij v tujini in novinarji.

Prvi dan je bilo na Hoch Ybrigu nad Unteribergom zaključno tekmovanje za JU-SKI in že dan pred njim so imele Cilka Bizjakova, Darinka Kovačeva, Majda in gospa Jevnikarjeva polne roke dela, gospa Crocijeva pa je pripravljala velike lonce golaža za lačna grla. Zmagovalca sezone sta po vzorno organiziranem tekmovanju postala Irena Stipetič in Vojko Gašperšič, veliki prehodni pokal JU-SKI pa si je priporila zmagovalna ekipa SKUD Triglav iz Stuttgarta. Zvečer je bila zabava s plesom ob zvokih ansambla iz domovine, nekateri pa so odšli počivat zavoljo veleslaloma.

Nedeljsko jutro je bilo sončno, snežni pogoji pa idealni. Progi za 8. slovenski veleslalom sta bili dve, za člane je bila dolga 1300 metrov z višinsko razliko 300 metrov, za

članice in mladino 800 metrov, skrajšali pa so jo na 250 metrov, ko so na njej tekmovali najmlajši. Tekmovanje se je odvijalo brez zastojev, društvo je namreč seglo globlje v žep in kupilo elektronsko uro za merjenje hitrosti. Zahvala za skrbno organizacijo gre tudi smučarskemu strokovnjaku in traserju Damjanu Hladniku, ki je večje postavil progi drugo ob drugi, da so tekmovalci vozili po obeh progah sočasno. Tako je ostalo še dovolj časa za smučanje, kosilo, za kozarec piva in za sončenje na terasi prijetne gorske restavracije, pred njo pa v snegu vrsta Elanovih smučí kot da so hotele povedati mimoidočim, kdo je pokrovitelj tega tekmovanja.

Zvečer je bila razglasitev rezultatov. Po uvodnih fanfarah so prejeli zmagovalci lepe pokale in darila številnih delovnih in športnih organizacij iz domovine, ki jim gre pristrčna zahvala.

In zdaj zmagovalci: Marjana Cvetko in Vojko Čanžek, ženska ekipa SPD Vorarlberg in moška ekipa SPD Triglav v Zürichu ter mladi in najmlajši Mathias Zavrtnik, Helenca Dolhar, Sandi Zupan, Irina Kolar, Armin Verbič, Eva Jakopič, Janko Halič, Davor Kantušar, Robert Reichman, Katja Hladnik in njena sestra Sonja Hladnik.

2. PRVENSTVO JUGOSLOVANSKE MLADINE V ŠVICI

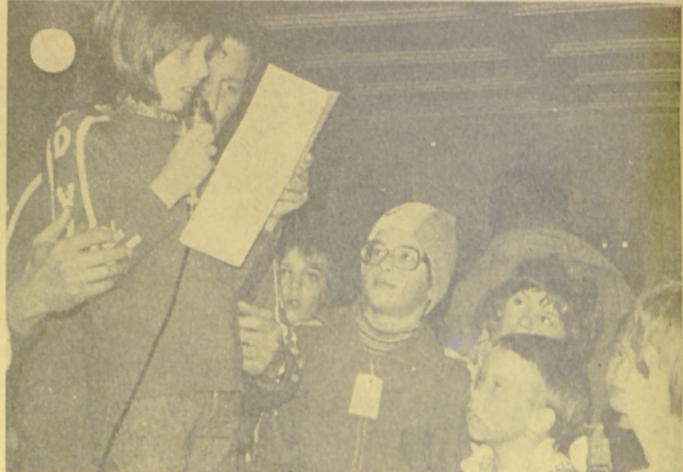
ŠPORTNI DUH MOČNEJŠI IZ LETA V LETO

Medtem ko je bila po vsej Švici v tistih dneh prava poplava pustnih šem in sprevedov, je bilo pri naših društvi pustovanja že zdavnaj konec. Tudi smučarska sezona se počasi poslavlja in kot predzadnje tekmovanje JU-SKI je bilo v nedeljo 4. marca nedaleč od Unteriberga v Ibergerreggu drugo prvenstvo jugoslovanske mladine v Švici pod pokroviteljstvom jugoslovanskega generalnega konzulata v Zürichu.

Prijavljencev je bilo 145, torej mnogo več kot lani, a žal niso vsi prišli. V tehnični ekipi, ki je brezhibno opravila svoje delo, je bil tudi naš znani smučarski strokovnjak Damjan Hladnik. Kategoriji mladincev in mladink, pionirjev in pionirk ter cicibanov in cicibank so letos dodali še kategorijo malčkov od petih do osmih let. Za mlajše je bila proga dolga 800 metrov z višinsko razliko 120 metrov, za starejše pa je merila 1050 metrov, z višinsko razliko 160 metrov.

Da je športni duh iz leta v leto močnejši, so dokazali tudi naši mladi tekmovalci, ki so bili disciplinirani in so se na vso moč trudili, da bi ne zgrešili vrat ali padli. Ta ali oni je imel smolo, nekateri so spoznali, da bi bilo treba več trenirati, ampak darila so dobili vsi nastopajoči.

Ker je letošnje leto posvečeno otrokom, sta goste pozdravila pionirja Grega Smrekar in Martina Jonak, predsednik JU-SKI in jugoslovanski konzul v Zürichu Sonja Ledinek pa sta predala zmagovalcem svetleče pokale: Marjanu Romihu, ki je bil prvi pri malčkih, cicibanom in cicibankam Helenci Dolhar, Ivanu Berniku, Katji Rot in Robertu Kristanu, prvim pionirjem in pionirkam Evi Jakopič, Mihaelu Rotu, Tanji Špirer in Danielu Ilarju in najboljšemu mladincu Petru Zavrtniku. *Breda Stepič-Cechich*

Na 2. prvenstvu jugoslovanske mladine v Švici pozdravlja Martina Jonak goste

Eden od mladih zmagovalcev s pokalom v roki

SLOVENCİ V ESSNU

ZELO PLODNA DEJAVNOST

Tudi v Essnu smo Slovenci v okviru slovenskega društva Bled dokaj delavni. To dejstvo je dokazal občni zbor društva. Proti pričakovanju je bila mala dvorana za naše javne prireditve do pričetka zбора nabito polna. Kot gostje so zboru prisostvovali Marko Pogačnik iz koordinacijskega odbora SZDL za vprašanja delavcev v tujini, Franc Pristovšek, predstavnik jugoslovanskega veleposlaništva v Bonnu pa zastopnika jugoslovanskih konzulatov v Düsseldorfu in Dortmundu.

Zbor je potekal po običajnem dnevnem redu, se pravi s poročili upravnega odbora in vodij delovnih sekcij. Poročila in razprava ob njih so osvetlili izredno delavnost društva v preteklem mandatnem obdobju. Folklorni skupini, otroška in mladinska, sta imeli v tem času okrog 20 nastopov na raznih prireditvah slovenskih društev v Westfaliji. Pogosto je nastopal tudi pevski zbor, po tukajšnjih krajih in v Sloveniji, v času poletnih dopustov.

Mnogo naših otrok hodi tukaj k dopolnilnemu pouku slovenskega jezika, namen društva pa je zbrati k temu pouku še preostalo mladino. Društvo prireja tudi veselice, navadno s kulturnim sporedom, ki so za mnoge naše rojake edina medsebojna vez. Prirejamo tudi tradicionalne javne proslave ob posameznih praznikih. Ob dnevu republike smo povabili kulturno skupino iz Radovljice, z njeno pomočjo imeli bogat kulturni program in sprejeli učence tukajšnje slovenske šole v pionirsko organizacijo. Proslava je prav lepo uspela, v zadovoljstvo vseh nas in naših gostov.

Občni zbor društva Bled

Za razvedrilo prirejamo izlete po tukajšnjih krajih, bili pa smo že tudi v Holandiji in Parizu, medtem ko za pomladne dni načrtujemo pot v London.

Menim, da je društvo Bled na pravi poti glede zastavljenih nalog na kulturnem, športnem in zabavnem področju. Novoizvoljeni odbor društva čaka v prihodnje veliko dela, če želi nadaljevati pričeto delo svojega predhodnika.

Rudi Ravnak, Essen

BLED V ESSNU

SLOVENSKI ROJAKI IZ KANADE

Slovenci, ki živimo daleč od domovine, se zelo razveselimo, kadar nas obišče sorojak; veselje je toliko večje, če prihaja ta rojak s katerega drugega kontinenta.

V dneh po Novem letu nas je tukaj v Essnu obiskala družina Kuster iz Kanade. Vsi njeni člani so se zanimali za delo našega društva, za katerega so slišali ob pomoči domovinskih časopisov tudi že v Kanadi. Družinica Kuster se je vživela med nami kot da je že dolgo v Essnu. Razložili smo jim, kako vodimo organizacijo našega društva Bled in hvaležni so bili za posredovanje naših izkušenj.

Če bo torej hči naše društvene najaktivnejše članice Pavle Kurmanšek, ki je bila tudi soustanoviteljica našega društva, ponesla naše ideje v kanadski Edmondston, bo kmalu tudi tam nastala nova slovenska društvena skupnost. Družina Kuster pa bo — kot pri nas Pavla — idejni vodja in organizator kulturnega življenja med rojaki.

Rudi Ravnak, Essen

SKUD TRIGLAV — ENOTA STUTTGART

PROSTI ČAS KULTURI IN DRUŠTVU

V minuli sezoni so člani SKUD Triglav — enote v Stuttgartu občutno popestrili svojo dejavnost, za letošnje leto pa so si zastavili bogat in raznolik kulturno-umetniški program. Predvsem velja pohvaliti njihovo pozornost do dela z mladino, za kar gre posebna zahvala učiteljem slovenskega dopolnilnega pouka.

Naj naštejemo le nekaj že izpeljanih in za bodoče zastavljenih nalog:

— decembra minulo leto je najmlajše obiskal in obdaril dedek Mraz,

— januarja letos je bila v Kranjski gori uspešna šola v naravi. 60 otrok je izpopolnjevalo svoje znanje v veščinah po zasneženih pobočjih,

— pod strokovnim vodstvom poteka v društvu že lep čas rekreativna telovadba, ki privablja vedno več odraslih Triglavanov,

— za kodranje mladih možganov skrbi šolski šahovski krožek, ki ga uspešno vodi oče učenca slovenskega dopolnilnega pouka,

— slovenske otroke je še posebej navdušila organizacija disco večerov, ki bodo vključevali v svoj program tudi literarne večere, poslušanje resne glasbe, ogled slovenskih celovečernih, dokumentarnih in risanih filmov in video-programa.

Ampak dejavnost SKUD Triglav — enote Stuttgart še zdaleč ni izčrpana, saj je pred nami zahtevna organizacija poletne šole v naravi v Premanturi pri Pulju. Starše že zdaj zanimajo pogoji...

Vsega tega bi ne bilo moč izpeljati in uresničiti brez velike podpore iz domovine, nesebične pomoči staršev in učiteljev ter truda vseh Triglavanov, ki radi izmenjujejo izkušnje s člani jugoslovanskih klubov in ostalih društev.

Upravni odbor SKUD Triglav, enota Stuttgart

OBISK V INGOLSTADTU

POGLOBITEV MEDSEBOJNIH VEZI

Soboška občinska konferenca SZDL in njen koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev na začasnem delu v tujini sta nedavno organizirala obisk pri naših delavcih v Ingolstadt. V njem je namreč zaposlenih okrog 800 Pomurcev in večina je tudi včlanjenih v slovensko kulturno-prosvetno društvo Lastovka, ki mu je pokroviteljica prav konferenca SZDL občine Murska Sobota.

Namen obiska je bil predvsem poglobiti vezi naših delavcev v tujini z domovino. V ta namen je bila tudi v društvenih prostorih proslava v čast minulega slovenskega kulturnega praznika in mednarodnega dneva žensk. V kulturnem sporedu so nastopili učenci murskosoboškega ekonomskega šolskega centra, za domačo glasbo pa je uspešno poskrbel ansambel Kri iz Murske Sobote.

IZ AUMETZA V FRANCIJI

SLOVENSKA PESEM V TUJINI

V Aumetzu v Franciji že sedmo leto deluje pevski zbor tamkajšnjega slovenskega delavskega društva, čigar korenine segajo že v leta pred drugo svetovno vojno. Pod vodstvom Andreja Pišlarja šteje zbor 24 članov, med njimi so trije Francozi in dva Italijana. Predvsem gojijo slovensko ljudsko in umetno pesem, a pojejo tudi francoske pesmi in nastopajo na vseh domačih proslavah. Nekajkrat so že gostovali po Franciji in tudi izven njenih meja. Tako so jih že poslušali v Luksemburgu in Stuttgartu, peli pa so tudi na lanskoletnem srečanju Slovencev v Frankfurtu.

Občudovanja vredna je vztrajnost pevcev in njihovo navdušenje za slovensko pesem, saj se redno zbero vsako soboto k vajam, nekateri pa prihajajo k njim tudi po deset kilometrov daleč.

Zdaj se pridno pripravljajo za gostovanje v domovini, ki ga načrtujejo še tudi v maju: da bi sklenili nova znanstva in prijateljstva in utrdili vezi z domačo zemljo.

Milena Skrt

PARTIE EN FRANÇAIS

LE SOUTIEN RESOLU DE LA YUGOSLAVIE

A l'occasion de la journée internationale pour l'abolition de la discrimination raciale, le Président de la République, Josip Broz Tito, a adressé au Comité spécial des Nations Unies pour la lutte contre l'apartheid un message, dans lequel il a souligné entre autre que «étant donné les principes inscrits et les buts du mouvement, les Etats non-alignés se sont toujours engagés conséquemment pour la liquidation des systèmes inhumains, car cela menace aussi la paix internationale et la sécurité même.»

«Agissant dans le cadre du mouvement des pays non-alignés, la Yougoslavie soutient résolument toutes les actions des Nations Unies pour la liquidation du colonialisme, du racisme et de l'apartheid et aide les nations au sud de l'Afrique et leurs mouvements de libération, pour qu'ils atteignent la liberté et l'indépendance. Dans ces actions, la Yougoslavie est guidée par les principes et les objectifs élevés, inscrits dans la charte de l'ONU et dans les documents du mouvement des non-alignés, sur les droits de toutes les nations et de tous les hommes à la liberté et à la dignité» a dit dans son message le Président Tito.

DE NOUVEAU «LES NOCES A LJUBLJANA»

Du 13 au 14 juin prochain auront lieu de nouveau à Ljubljana les traditionnelles «Noces paysannes», dont le nom sera changé en «Noces à Ljubljana». Des anciennes noces paysannes elles reprendront tout ce qui était attrayant, évitant certaines fautes et défauts, à cause desquelles on avait dû les délaisser.

«Les noces à Ljubljana» essaieront de reprendre du trésor de la tradition populaire slovène tous les éléments de la tradition de danse, instrumentale et vocale, qui changeraient, en ces jours, Ljubljana en un point de contact des coutumes populaires slovènes. La manifestation présenterait à l'avenir les coutumes de noces d'une province slovène; cette année ce serait le Prekmurje.

La partie spectaculaire de la manifestation sera à l'avenir aussi le cortège qui s'arrêtera au bout de quelques centaines de mètres, et alors les groupes folkloriques exécuteront sur la route un court programme.

LA PREMIERE USINE DE SEL MARIN

En coopération avec d'autres entreprises alimentaires du pays, l'entreprise Droga de Portorož construira la première usine yougoslave de sel marin. Le projet du procédé industriel d'acquisition du sel marin a été soutenu par toutes les organisations slovènes importantes du travail associé, qui s'occupent de la vente des vivres. Quand l'usine sera construite, on y produira tous les ans environ cent mille tonnes de sel marin, qui sera mis à la disposition de l'industrie chimique, de l'industrie alimentaire, des ménages et autres acheteurs.

LES ENFANTS PAR LE MONDE JOUENT AVEC NOS JOUETS.

L'usine de jouets Mehanoteknika d'Izola envoie à l'étranger environ 150 jouets différents, des plus simples aux plus compliqués. Mehanoteknika exporte ses jouets dans 70 pays par le monde entier. L'exportation de l'an dernier a atteint la valeur de 10 millions de dollars.

Il est intéressant de noter que de Slovénie des jouets ou des articles pour les enfants sont exportés encore par une série d'autres usines: Imgrad de Ljutomer, Ciciban de Mirna près de Gorica, l'usine d'appareils sportifs de Begunje, Elan, et l'usine de bicyclettes de Ljubljana, Rog, qui exporte plus de 20.000 bicyclettes d'enfants par an.

LA YUGOSLAVIE DE NOUVEAU DANS LE GROUPE B

Au championnat du monde de hockey sur glace du groupe C à Barcelone en Espagne, la Yougoslavie a conquis la première place, sans défaite, et ensemble avec l'Italie elle s'est de nouveau classée dans le groupe B, où elle était avant cela presque dans toutes les années d'après-guerre.

KRIŽAJ A OBTENU UNE MEDAILLE A LA COUPE DU MONDE.

Le meilleur skieur yougoslave, Bojan Križaj, a conquis la médaille de bronze dans la compétition pour la coupe du monde en slalom géant, ce qui est jusqu'ici le plus grand succès du ski yougoslave. Les dernières compétitions importantes pour la coupe du monde avec la participation de l'équipe yougoslave se sont déroulées aux USA et au Japon. A côté de Bojan Križaj, au cours de cette saison quelques autres skieurs yougoslaves, parmi lesquels surtout Boris Strel et Jože Kuralt, se sont placés aussi parmi les meilleurs skieurs au monde. La Yougoslavie a ainsi affermi sa position de grande puissance mondiale de ski.

UNE NOUVELLE USINE A RAVNE

Le Président du Conseil exécutif de Slovénie, le Dr. Anton Vratuša, a reçu récemment le directeur général de l'entreprise suédoise Atlas, Copca Tom Washmeister, avec lequel il a parlé entre autre aussi de la construction d'une nouvelle usine de machines pneumatiques, qui sera érigée par les aciéries slovènes de Ravne en coopération avec la firme suédoise.

LA DOUANE «OUVRE LA PORTE»

Le Conseil exécutif fédéral a exécuté le projet de loi sur les compléments de la loi concernant les douanes, adoptée en 1976, la pratique ayant montré qu'il fallait simplifier certaines clauses de cette loi.

Nos compatriotes qui sont temporairement employés à l'étranger, peuvent selon la présente loi importer sans paiement de douane les articles ménagers, s'ils ont été utilisés. Parfois il est extrêmement difficile d'établir l'utilisation de ces articles; de ce fait, selon la nouvelle proposition, il sera possible d'importer ces articles aussi à l'état neuf. Des facilités sont prévues aussi pour l'importation des articles indispensables pour l'exercice des activités artisanale et agricole. Il faudra importer ces articles dans un délai d'un an après le retour, alors que jusqu'ici ce délai était de six mois. Il a été conclu aussi que désormais la loi sur la douane sera changée chaque année et les fondements des droits de douane seraient déterminés selon les prix moyens sur les marchés étrangers.

LA YUGOSLAVIE ET LA COOPERATION CULTURELLE INTERNATIONALE

Le Comité inter-républicain pour la coopération technique, scientifique et culturelle internationale a récemment discuté du programme de cette année des échanges culturels entre notre pays et l'étranger. Il a été convenu entre autre que du 11 au 20 septembre auront lieu les journées de la culture yougoslave en Roumanie; au Festival international du cinéma pour les films d'enfants et de jeunes à Beverly Hills aux USA on présentera le film slovène de jeunesse «Le bonheur au bout de la laisse», et l'on se préparerait plus à fond à certaines autres manifestations à l'étranger. Un soin particulier sera consacré à l'affirmation de notre livre à l'étranger.

IZ ZALOGE SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

LP GRAMOFONSKÉ PLOŠČE

Ansambel Avsenik

Po klančku gor — dvojna

Povsod smo mi doma — dvojna

Kjer pesem in veselje — dvojna

V deželi glasbe — dvojna

Zlati zvoki — dvojna

Lovske laži — LP

Odmev s Triglava — LP

Ansambel Lojze Slak

Popotnik — dvojna

Mavrica — dvojna

Deset veselih let — dvojna

Visoko nad oblaki — LP

Pod Gorjanci — LP

Ansambel Tone Kmetec

Ljubezen pod marelo — LP

Moja štajerska dežela — LP

Ansambel Maks Kumer

Veselje na vasi — LP

Ansambel Štirje kovači

Dober dan — LP

Ansambel Franc Potočar

Pri zlati kapljici — LP

Ansambel Dobri znanci

Kje si ljubezen — LP

Alpski kvintet z Ivanko Kraševac

Vsak naj bo v srcu mlad

Ansambel Franc Mihelič

Cerkniško jezero — dvojna

Vesela polka — LP

Zadovoljni Kranjci

Mi se imamo radi

Ansambel Jeršinovec s planšarji

Sem na planincih

Ansambel Planšarji

Bahavi pastir

Ansambel Tone Žagar

Gobar Jaka — LP

Slovenski oktet

Nocoj pa oh nocoj — LP

25 let okteta — 3 LP

Kvartet DO — ansambel Kampič

Pesmi Slovenije — LP

Kvartet DO

Oblaki so rudeči — LP

Koroški pevski zbori

Oj, ti, španič moj — LP

Tam dov za Dravo — LP

Koroški akademski oktet

Tamkaj za goro — LP

Kaj ti je deklica — LP

Pojdem u Rute — LP

Moški pevski zbor

France Prešeren, Kranj

Jaz bi rad rudečih rož — LP

Komorni zbor RTV, Ljubljana

Hej tovariši — LP

Partizanski pevski zbor

Himne, svečane pesmi,

žalostinke — LP

Moški komorni zbor, Celje

Sloven'c Slovenca vabi — LP

Moški pevski zbor, Maribor

Že črček prepeva — LP

Akadska folklorna skupina

France Marolt

Slovenski ljudski plesi

in pesmi — LP

GORENJSKI SLAVČEK — opera

v 3 dejanjih — 2 LP

SP GRAMOFONSKÉ PLOŠČE

Prva kupica — kvartet DO

Na valovih Krke — Kumer

Žametne noči — Alfi Nipič

Kraljica noči — Majda Sepe

Jaka gre v Tivoli — pojeta

Magda Koren in Uši Kelih

MAGNETOFONSKÉ KASETE

Ansambel Avsenik

Povsod smo mi doma št. 1, št. 2

Ansambel Slak

Popotnik št. 1, št. 2

Ansambel Tone Kmetec

Moja štajerska dežela

Ansambel Franc Mihelič

Cerkniško jezero št. 1, št. 2

Učbenik slovenščine

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO SLOVENE BY DIRECT METHOD

ponovno v prodaji!

Številni slovenski rojaki po svetu

in številni tujci, ki so se želeli

naučiti slovenski jezik, so že pred

leti spoznali pravo vrednost tega

modernega učbenika, ki ga je

izdala Slovenska izseljenska

matica. Učbenik sestavlja knjiga

z razlago v angleškem jeziku

in šest malih gramofonskih plošč

v ličnem skupnem ovitku. Zaloga

kompletov je bila kmalu

razprodana, glede na veliko

zanimanje pa se je Slovenska

izseljenska matica odločila,

da ponovno dopolni večje število

izvodov z gramofonskimi

ploščami.

Učbenik slovenščine za tujce

»ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« —

Slovene by direct Method je

primeren tako za tiste, ki že imajo

osnovno znanje slovenščine,

pa bi si ga želeli le obnoviti in

razširiti, kakor za tiste, ki ne znajo

ničesar, in bi se radi naučili

slovensko za vsakdanjo rabo.

Avtor učbenika je znani slovenski

jezikoslovec, univerzitetni

profesor dr. Jože Toporišič, ki se je

v zadnjem času uveljavil zlasti

s slovniciami slovenskega jezika

za osnovne in srednje šole in tudi

z znanstveno slovensko slovnico.

Cena: 350.— din (20.— USA \$).

Poštino zaračunavamo posebej.

Komplete učbenika »ZAKAJ NE PO

SLOVENSKO« lahko naročite

na našem naslovu:

Slovenska izseljenska matica

61000 Ljubljana

Cankarjeva 1/II

Slovenija-Jugoslavija

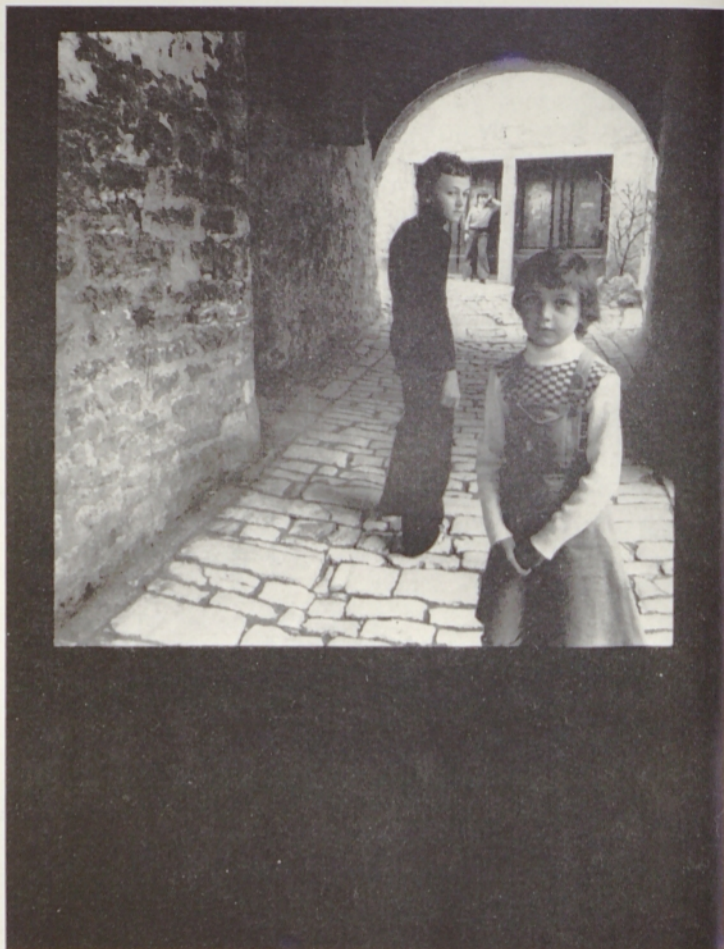
MILENKO PEGAN

Milenko Pegan, 53 let, upokojenec, živi v Novi Gorici, se s fotografijo ukvarja dobrih trideset let. Povečave, v glavnem v črno-beli tehniki, je začel sam izdelovati leta 1953, nekaj let za tem pa ga je zamikala tudi barvna fotografija. Začel je sodelovati na razstavah umetniških fotografov, kjer je imel precej uspehov. Razstavljanje fotografij je bilo takrat namenjeno zlasti črno-belim umetninam, zato je večji del pozornosti posvečal tej zvrsti, pozneje pa je bil pravilno ovrednoten tudi diapozitiv in ponovno se je vrnil k njemu. Po naselitvi v Novi Gorici je začel Milenko Pegan svoj fotografski objektiv usmerjati proti ljudem. Pogosto jih je slikal neopaženo, skrivaj, da je bil izraz na njihovem obrazu neponarejen, pristen. Objektiv je pogosto obstal na zgaranih obrazih preprostih ljudi, Kraševcev, Primorcev. Včasih mu je največ pomenil zgolj človek, zdaj tega človeka najraje vklaplja v okolje.

Fotografija je Milenka Pegana tako pritegnila, da si danes brez nje že ne more zamisliti življenja. Tako kot je kot otrok izredno rad risal in barval, tako mu je to nagnjenje prešlo na fotografiranje. Dolge ure in dneve prebije v domači temnici, kjer izdeluje povečave. Pri delu je izredno potrpežljiv, natančen, vsak odtенок hoče odkriti, ničesar noče pustiti naključju. Ob natančnem delu ga pogosto spremlja klasična glasba.

Milenko Pegan je član Foto-kluba Nova Gorica, ki je bil tudi med njegovimi ustanovitelji in dolgoletni predsednik. Ta foto-klub je trenutno med najdelavnejšimi v državi.

V zadnjem času se je Milenko Pegan odločil predvsem za razstavljanje v fotografskih salonih doma in na tujem, kar zahteva še več kopij, še več dela. Ima naziv mojster umetniške fotografije in mednarodni naziv E-FIAP. V zadnjem času pripravlja Milenko Pegan zlasti zaokroženo fotografsko podobo našega Jadranskega morja in Primorja.

Senčna ulica

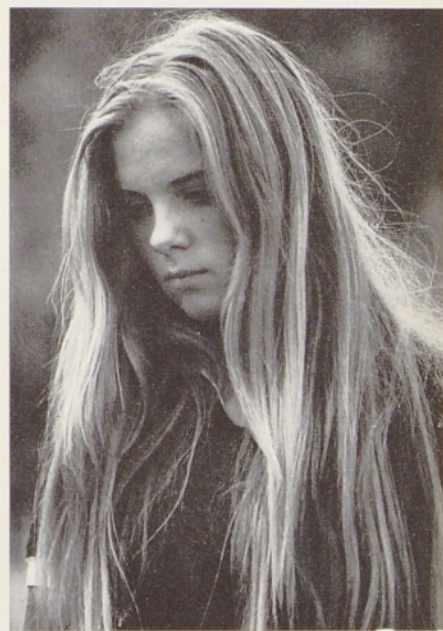
Mladoletnica

žnost

Kraševac

Zlatolaska

Kovač

AVSTRALIJA SLOVENSKI PRAZNIK V MELBOURNU

Slovenski primorski socialni klub »Jadran« iz Melbourn v Avstraliji je imel 11. marca svoj veliki dan. Takrat so slovesno odkrili na njihovem zemljišču spomenik Otonu Župančiču, proslavi na prostem pa je prisostvovalo nad 1200 rojakov iz vse Avstralije, med katerimi je bilo tudi veliko število avstralskih političnih in kulturnih delavcev, jugoslovanskih diplomatskih predstavnikov, delegacije slovenskih društev in tričlanska delegacija Slovenske izseljenske matice, ki jo je vodil podpredsednik matice Marjan Osolnik, republiški sekretar za mednarodno sodelovanje, v njej pa sta bila tudi akademski kipar prof. Zdenko Kašin, avtor Župančičevega kipa, in sodelavka matice Gabi Heimer. Spomenik je odkril avstralski pesnik Philip Martin, profesor na Monash University v Melbournu.

Klub »Jadran« je razmeroma mlado društvo, ustanovljeno je bilo oktobra 1971, v kratkem času svojega obstoja pa je doseglo zavidljive uspehe. Na zemljišču, ko so ga kupili kmalu po ustanovitvi, so uredili društvene prostore, kjer se odvija njihovo bogato

kulturno, družabno in športno življenje, zlasti pomembna pa je dejavnost slovenske dopolnilne šole. Neutrudna društvena delavka in učiteljica Ivanka Škofova vodi svoje učence z odločnimi koraki v čudoviti svet materinega jezika. Župančičeva akademija na predvečer odkritja spomenika je bila za to najlepša potrditev. Kulturni spored je trajal dve uri. Program je uspešno dopolnjeval 28-članski pevski zbor »Jadrana« pod vodstvom dirigenta Vladimira Trampuža. Kot gost je nastopil tudi kvartet »Zvon«, sestavljen iz članov Slovenskega društva »Planica« v Springvale. Dvorana je bila povsem polna in sleherni obiskovalec je pozorno sledil programu. Več kot očitno je bilo, da na »Jadranu« posvečajo veliko skrb mladini. Društvo, ki tako vzgaja svojo mladino, iz katere rastejo bodoči društveni delavci, se ni treba bati bodočnosti. Kulturni spored je bil zaključen s podelitvijo knjižnih daril dobitnikom Cankarjeve nagrade, katero je razpisal Slovenski klub »Triglav« iz Sydneja za učence slovenskih dopolnilnih šol. Podpredsednik matice Marjan Osolnik je nato odprl Kosovelovo knjižnico, v kateri je bila urejena tudi razstava slovenskega tiska. Po bogatem kulturnem večeru so se prisotni radi odzvali zvo-

kom mladega ansambla »Triglav« in se veseio zavrteli.

Naslednje jutro so se na vzornem urejenem zemljišču »Jadrana« najprej pričeli zbirati športniki — balinarji, odbojkarji in košarkarji, da bi se pomerili v tekmovalju za Župančičev pokal z gostujočimi moštvi iz Sydneja in Melbourn. Člani odbora, neutrudni delavci in organizatorji, članice ženske sekcije, vsi so bili na svojih mestih in vsak po svoje so skrbeli, da bi se vsi dobro počutili. Parkirišče na zemljišču se je polnilo, ljudje so prihajali in vsak obiskovalec je dobil ob vhodu Župančičevo značko.

Slovesnost se je pričela. Zvoki državnih himn so preplavili množico, ki je nemo stala z uprtimi pogledi v dvigajoče se zastave. Marsikoga od navzočih so premagala čustva, da se mu je orosilo oko.

Predsednik slovenskega P. socialnega kluba »Jadran« Herman Jakšetič je pozdravil goste in vse navzoče, pevski zbor je zanosno zapel Buči, buči morje Adriansko, Prešernovo Zdravljico in še vrsto drugih pesmi. Sledili so govori gostov, priznanja in čestitke klubu »Jadran« z najboljšimi željami za nadaljevanje tako uspešno zastavljene poti. Philip Martin pa je po svojem govoru, v katerem se je izkazal

Avstralski pesnik Philip Martin ob spomeniku Otona Župančiča

Marjan Osolnik, vodja delegacije Slovenske izseljenske matice, ob prihodu na Jadranovo zemljišče

za pravega poznavalca pesnika in prevajalca Otona Župančiča, katerega kip bo odslej krasil dom kluba »Jadran« (njegov govor objavljamo v celoti v angleškem delu revije), odkril spomenik. Za hip je množica onemela, da bi takoj nato z burnim aplavzom pozdraviša pesnika. Vsak ga je hotel slikati, biti slikan ob njem.

V imenu delegacije Slovenske izseljenske matice je kot prvi govornik v slovenskem in angleškem jeziku pozdravil navzoče Marjan Osolnik, ki se je med drugim tudi zahvalil vsem, ki so s svojim osebnim prispevkom in neumornim delom prispevali k pripravi te velike slavnosti, kakor tudi vsem tistim, ki v okviru svojih društev skrbe za kulturne, prosvetne in športne dejavnosti ter slovenske narodne tradicije prenašajo na mlajše rodove. »Za vašo kulturno, izobraževalno in prosvetno dejavnost, s prireditvami, kakršna je današnja, dajete pomemben prispevek tudi pretoku kulturnih dobrin in vrednot, bogatite kulturno življenje sredine, v kateri živite, gradite medsebojno spoznavanje, spoštovanje in razumevanje, ki je v današnjem svetu tako potrebno. Zaradi tega smo vsi doma tako ponosni na vas,« je poudaril Marjan Osolnik.

Omenimo naj še, da se je delegacija Slovenske izseljenske matice med obiskom v Avstraliji pogovarjala tudi s predstavniki drugih slovenskih društev v Melbourne, v Canberri in v Sydneyu ter z avstralskimi uradnimi predstavniki o medsebojnem sodelovanju na kulturnem področju.

G. H.

SLIKARKA DRAGA GELT

Razstava slik slovenskih amaterskih slikarjev, ki jo je lani organiziralo uredništvo »Vestnika« v Melbourne, je vzbudila živahno zanimanje tako v tamkajšnji slovenski kakor tudi v avstralski javnosti. Nepričakovano veliko število razstavljalcev in tudi sama kvaliteta razstavljenih del je presenetila marsikaterega obiskovalca razstave. Seveda pa so organizatorji prepustili likovnim kritikom zadnjo besedo o sami umetniški vrednosti razstavljenih del.

Na tej slovenski slikarski razstavi so sodelovali: Janez Albrecht, Irena Birsa, Romana Favier-Zorzut, Draga Gelt, Ivan Jenc, Marijana Kamien-Pozvek, Jožef Koder, Jane Nemec, Anna Pertot, Magda Pišotek, Relja Plavšak-Plar, John Poljanšek in Lilijana Tomažič. V marcu letos je bila ta razstava postavljena tudi v Canberri.

Vseh slikarjev in slikark žal nimamo priložnosti predstaviti podrobneje, morda pa se nam bo ponudila ta priložnost kdaj pozneje. Tokrat naj vam posebej predstavimo slikarko Drago Gelt, ki so bile njene slike vseč, lahko rečemo, večini obiskovalcev razstave. Draga Gelt, rojena Setnikar, je bila rojena leta 1948 v Dobrovi pri Ljubljani. Izhaja iz številne delavske družine. Osnovno šolo je obiskovala v Dobrovi in še predno je dokončala osemletko, ji je umrla mama. Po končani osnovni šoli so ji učitelji svetovali, naj se vpiše na pedagoško gimnazijo. Ubogala jih je, toda še predno je končala s šolanjem, ji je umrl še oče. Potem sta si skupaj z mlajšim bratom delila skromno družinsko pokojnino. Po končani šoli Draga ni dobila zaposlitve. Razočarana ob negativnih odgovorih je odšla v Nemčijo k sestri, od tam pa je po desetih mesecih odpotovala v Avstralijo.

Začetek v Avstraliji je bil izredno težak, ker ni imela tam nobenega znanca. Prva njena zaposlitev je bila v zavodu za duševno prizadete. Poleg službe je obiskovala tudi šolo angleškega jezika in ustanovila folklorno skupino. Po uspešno končanih izpitih iz angleščine je nastopila službo v šoli, ki pa jo je morala kmalu zapustiti

Slovenska, avstralska in jugoslovanska zastava v trenutku odkritja spomenika

Nastopa pevski zbor kluba Jadran pod vodstvom Vladimira Trampuža

Slikarka Draga Gelt iz Melbourne

zaradi živčne izčrpanosti. Po dveh letih bivanja v Avstraliji se je poročila z Jožetom Geltom iz Velike Polane v Prekmurju. Leto dni za tem se jima je rodil sin Erik, medtem pa sta si zgradila dom, Draga pa je končala tudi tečaj za tehničnega risarja, kar ji še vedno koristi v službi. Ko je bil sin star tri leta, se jima je rodila hči Francis. S tem pa se je moralo na žalost končati njeno delovanje v folklorni skupini. Obiskovala je slikarski tečaj in se oprijela tega udejstvovanja. Slika predvsem za svoje razvedrilo. Razen na slovenski razstavi v Melbourne in Canberri je sodelovala tudi na razstavi v domačem kraju Dobrovi.

ZDA

UMRL JE LOUIS BENIGER

Na svojem domu v mestu La Grange, Ill., je 4. marca umrl najstarejši slovenski časnikar v Združenih državah Amerike, dolgoletni urednik slovenskega dnevnika Prosveta in aktiven društveni delavec Louis Beniger.

Rojen je bil 12. oktobra 1894 v Ilirski Bistrici in je leta 1913 prišel za sestro v Ameriko ter se za nekaj časa naselil pri njej v mestu Sheboygan, Wis., potem pa je odšel za delom v Diamondville, Wyo., kjer se je leta 1918 pridružil Slovenski narodni podporni enoti. Študiral je na univerzi v Iowi in Wisconsin, 1. avgusta leta 1926 pa se je zaposlil pri SNPJ kot pomočnik urednika Prosvete. Takrat je bil glavni urednik Prosvete Jože Zaverčnik. Leta 1957 je postal glavni urednik in upravnik tega dnevnika, ki mu je ostal zvest vse do leta 1974.

Finalni ekipe v lanskem tekmovanju za pokal Simona Gregorčiča v Kanadi

Službovanju pri Slovenski narodni podporni enoti je torej ostal zvest polnih 48 let, pomagal pa je s svojimi bogatimi izkušnjami in širokim znanjem skoraj vse do zadnjega.

Kljub napornemu uredniškemu delu pri dnevnem listu Prosveta in mesečniku The Voice of Youth (prej Mladinski list) je Louis Beniger še vedno utegnil pisati tudi članke in komentarje, ki so se odlikovali po tehtnih mislih in mnenjih. Bil je odličen poznavalec ameriškega delavskega gibanja, obenem pa tudi odličen poznavalec dogajanja v stari domovini in slovenske književnosti. To njegovo delo je prišlo zlasti do izraza v času druge svetovne vojne, v mesečniku za mladino pa so bili zlasti opazni njegovi prikazi slovenskih velikih mož v angleškem jeziku. S svojimi prispevki je sodeloval tudi v Majskem glasu, Ameriškem družinskem koledarju in drugih publikacijah.

Louis Beniger se je s svojim delom, s svojim bogatim prispevkom vpisal v zgodovino ameriških Slovencev.

UMRL JE IVAN JONTEZ

V Clevelandu so v začetku marca pokopali ameriško-slovenskega pisatelja, pesnika in časnikarja Ivana Jontez. Umrl je v starosti 76 let, v ZDA pa se je preselil leta 1930. Rojen je bil v Cerkljah pri Kranju.

Ivan Jontez je napisal več povesti, med njimi Senca prek poti, Jutro brez sonca in druge. Znan je bil tudi kot pesnik in avtor številnih črtic, esejev, dramizacij. Pisal je tako v slovenskem kakor v angleškem jeziku. Nekaj let je bil urednik slovenskega dnev-

nika Enakopravnost, sodelavec Prosvete, leta 1940 pa je nasledil tudi Etbina Kristana v uredništvu Cankarjevega glasnika, po vsej verjetnosti doslej najboljše slovensko-ameriške literarne revije.

KANADA

JUBILEJNO LETO ZDRUŽENJA

Glavni odbor Kanadsko-jugoslovanskega kulturnega združenja »Bratstvo in jedinstvo« je na svojem rednem sestanku 11. februarja razpravljalo o svojem letošnjem programu in dal vrsto smernic za delo združenja letos. Med drugim so sprejeli tudi sklep, da bodo letos proslavili 20-letnico obstoja — jubileju bo posvečena posebna slovesna prireditve, združena z letošnjo proslavo dneva republike, 29. novembra. Druge njihove pomembnejše prireditve bodo še: 15. julija — piknik, 20. oktobra — vinska trgatev in — kot že omenjeno — proslava dneva republike.

Eden od sklepov združenja je bil tudi ta, da bodo tudi v prihodnje še posebej pomagali šolam, na katerih poučujejo jezike jugoslovanskih narodov, sodelovali bodo z združenim odborom kanadsko-jugoslovanskih društev in z izseljenskim maticami Jugoslavije.

SLOVENSKA ŠOLA LEPO NAPREDUJE

Lani je torontski šolski odbor zabeležil že okoli 7000 šolarjev, ki se učijo jezika svoje kulturne dediščine. Tako

Z otvoritve razstave jugoslovanskih izseljencev-slikarjev novembra lani v Sao Paulu. Z leve proti desni: Anton Bertoncelj, Pedro Seman, Jorge Franulic, Mariana Jurca, Klaudio Ursic, generalni konzul SFRJ Gojko Zdujić in odbornik mestne skupščine Sao Paula José Stropoli

imajo kanadski Grki v tem vlemestu kar 69 razredov, Kitajci 56, Italijani 34, Portugalci 40. Vsi so vključeni v program »Heritage Languages« in učitelji kot knjige plačuje šolska oblast. Slovenci smo tudi vključeni v ta hvalevredni program z dvema razredoma, in ostali priseljenci iz Jugoslavije jih imajo prav toliko. Direktor tega programa je Jesse Philip Flis, ki je po rodu Poljak in ki Slovence že dobro pozna, saj prihaja na naše šolske prireditve. Pri šoli »Nikola Tesla« na 357 Runnymede Street delujejo trenutno štirje razredi za otroke priseljencev iz naših krajev, jeseni pa bo šola verjetno imela že pet, če ne celo šest razredov. V zadnjem času je namreč vedno več povpraševanja po kulturno-zgodovinskem pouku, ki bi naj obsegal zemljepis, zgodovino, narodopisje in književnost (v angleščini in slovenščini), kandidati pa se prijavljajo iz vrst srednješolcev, univerzitetnih študentov in odraslih iz mešanih zakonov naših rojakov. Če se jih bo do konca aprila prijavilo za tovrsten pouk vsaj 20, bo šola jeseni uvedla tudi to novost in s tem razširila krog svoje dejavnosti. Interesenti lahko pišejo na gornji naslov in še dodajo: »Slovene Language Program«. Slovenski del šole se je udeležil odkritja spominske plošče za Nikola Teslo v Niagara Falls, maja meseca pa bodo odrinili na sobotni izlet na Goat Island, to je na ameriško stran Niagare, kjer stoji veličasten spomenik, posvečen temu velikemu izseljencu iz Jugoslavije. *Ivan Dolenc*

ČILE

SOŽALJA OB SMRTI EDVARDA KARDELJA

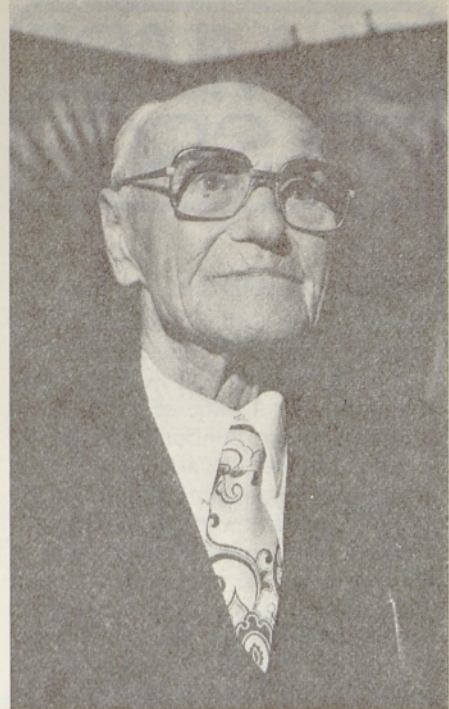
Jugoslovanska naselbina v Santiagu de Chile je 13. februarja priredila na jugoslovanskem stadionu v tem mestu komemoracijo v počastitev spomina pokojnega člana predsedstva SFRJ in svojega priljubljenega prijatelja Edvarda Kardelja. Komemoraciji je prisostvovalo okrog 150 jugoslovanskih izseljencev, čeprav je februar tam čas počitnic in so mnogi rojaki odšli na letovanje. Med prisotnimi je bilo tudi večje število rojakov, ki so se z Edvardom Kardeljem srečali ob njegovem obisku Čila pred nekaj leti. Na komemoraciji je med drugim govoril tudi ugledni čilski novinar in aktiven član izseljenskih kulturnih društev Simon Stančič.

V knjigo žalosti, ki je bila odprta na jugoslovanskem konzulatu v Santiagu, se je vpisalo veliko število jugoslovanskih izseljencev iz vse države.

BRAZILIJA

RAZSTAVA IZSELJENCEV-SLIKARJEV

Lanskim proslavam dneva republike med našimi rojaki v Braziliji so se pridružili tudi jugoslovanski izseljenci-slikarji. Razstava je bila pod pokroviteljstvom mestne skupščine Sao Paula, jugoslovanskega generalnega konzulata in društva prijateljev Jugoslavije. Svoja dela je razstavljalo 7

Franc Belinc — 95-letnik

slikarjev našega porekla, ki živijo v Braziliji, od katerih so nekateri že dobro uveljavljeni. Sodelovali so: Roman Bertoncelj, Jorge Franulić, Mariana Jurca, Carlos Kis, Silvio Platikos, Pedro Seman in Klaudio Ursic.

Otvoritvi razstave, ki je ob njeni priložnosti priredil koktajl jugoslovanski generalni konzul Gojko Zdujić, je prisostvovalo več kot štiristo ljudi, naših izseljencev, predstavnikov brazilskega javnega življenja in novinarjev.

NIZOZEMSKA

JUBILEJ STAROSTE NAŠIH IZSELJENCEV

Starosta naših izseljencev na Nizozemskem Franc Belinc — zdaj živi v mestu Hoogland-Amersfoort — je v januarju slavil visok življenjski jubilej, 95-letnico. Sam rojak Belinc nam je v pismu ob tej priložnosti zapisal, da se kljub visoki starosti še vedno vsak dan spominja rojstne domovine in pripoveduje o njej tako svojim otrokom kakor tudi vnukom in pravnukom. Vsi Belincevi sorodniki žive v južnem Limburgu in so se zbrali na družinski slovesnosti, na kateri so počastili jubilej svojega prednika. Zbralo se je 22 sorodnikov in, kot so nam zapisali, so bili vsi zadovoljni. Jubilant se vsem zahvaljuje za pozornost.

Franc Belinc je bil rojen 11. januarja 1884 v Zdolah, na praznovanju njegovega 95. rojstnega dneva pa so se zbrali njegovi štirje otroci — tri hčere in sin z možmi oziroma ženo, osem vnukov in dva pravnuka.

OPIČJA ZGODBA

V živalskem vrtu je vedno največja gneča pred opičjo kletko. Na eni strani so opice, na drugi pa ljudje in oboji so si zelo všeč. Ljudje se zabavajo in ponujajo živalim bonbone, banane ali pa slane paličke. Včasih, ko mislijo, da so posebno zabavni, jim stisnejo v taco kamen, zaviti v papirček od bonbona, ali pa cigareto. Seveda opice te šale že poznajo in niso preveč zamerljive. Mislijo si samo: »Ojej, vedno ene in iste oslarije!« Ker vedo, da se bodo ljudje smejali, če bodo kamen razvile in poduhale, to tudi naredijo.

Največ razumevanja za človeške zvijače je imela neka dobrosrčna opica, ki so ji vsi rekli teta Ančka. Potrpljenje tete Ančke ni imelo meja. Naj so ji dvajsetkrat na dan ponudili kamen, vedno ga je z napetim obrazom odvila in se pri tem tako spakovala, da so se ljudje na drugi strani kletke srečno hahljali.

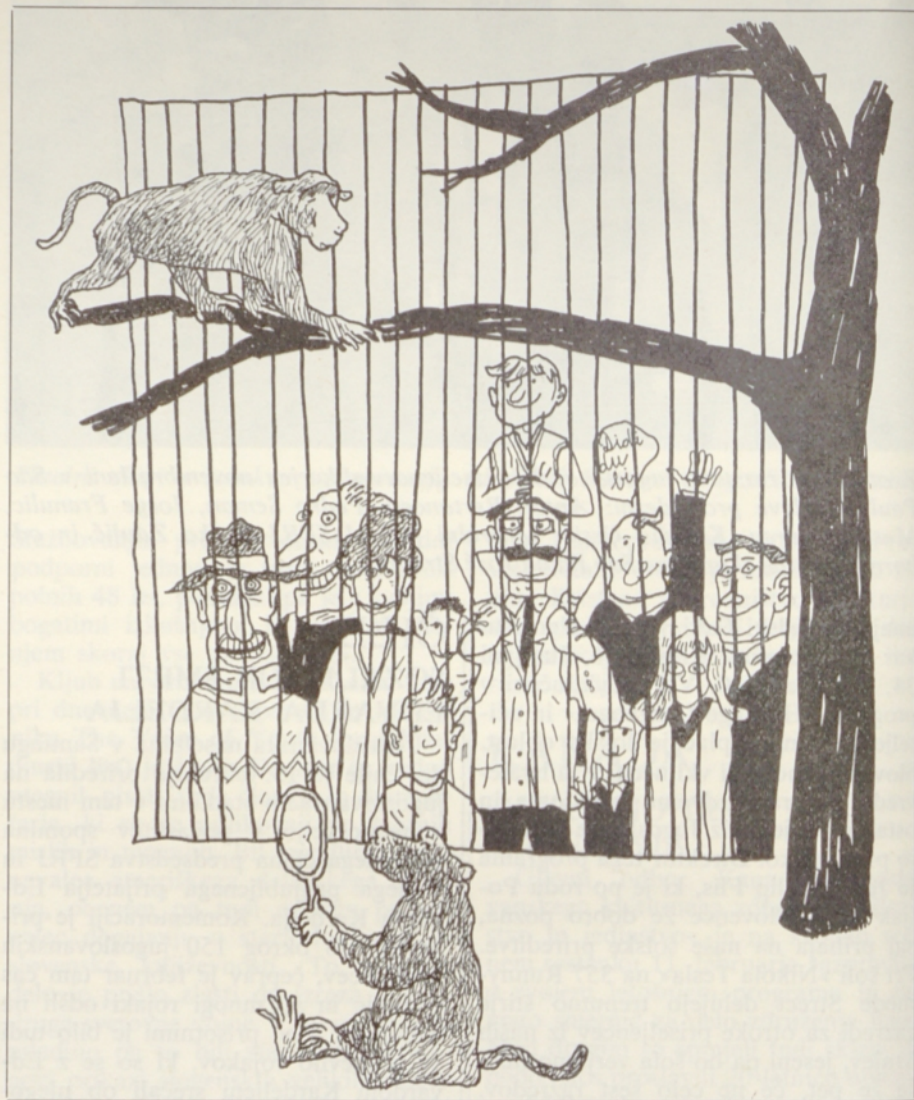
»Le pogledjte te moje prismuknjenčke,« je nežno rekla teta Ančka. »Naredimo jim veselje, saj je treba tako malo!« In je duhala in žvečila cigareto s takim obrazom, da so ljudje na drugi strani mreže kar vriskali.

Ker je imela teta Ančka toliko potrpljenja z ljudmi, je z njimi tudi zelo dobro shajala. Dobivala je stvari, ki jih niso dajali drugim opicam. Imela je že celo zbirko, od očal, ki jih ji je v trenutku navdušenja poklonil drugače smrtno resen učitelj pa do ogledalca, glavnika, pilice in vseh vrst kap. Celo miličniška je bila med njimi.

»Naša Ančka je pa sila,« so govorile druge opice. »Če bo šlo tako naprej, bomo morale za stvari, ki jih je dobila, ustanoviti še muzej.«

»Saj je tako lahko zabavati ljudi,« je dobrovoljno rekla teta Ančka. »Samo da prodajajo zijala, pa so srečni. Slišala sem, da imajo doma zaboj, iz katerih se jim smehljajo majhni ljudje in da vse večere presedijo pred njimi. Mene pa stane tako malo truda, da jih razveselim,« je rekla zadovoljno.

Neke mrzle pomladi se je Ančka prehladila in dobila nahod. Takoj so poklicali doktorja Simčiča, ki je zelo ljubezniv doktor za živali. Ančki je izmeril vročino in ji poklonil škatlico oranžastih tablet in zeleno plastično žličko.

»Kmalu ti bo bolje, ljuba moja,« ji je rekel. »Tabletko daj na žličko in jo pogoltni z malo vode. Pojutrišnjem boš že zdrava.«

Ančka ga je vdano gledala in si mislila: »Žličko, tableto, vodo, pa skozi okno. Pametna ženska shaja tudi brez zdravil.«

Tega seveda za vse na svetu ne bi povedala doktorju Simčiču, ki je bil zares zelo ljubezniv doktor za živali. Poslušno je obležala v kotu opičje hišice in čakala, da bo ozdravela. Bilo ji je dolgčas in pogrešala je že ljudi. Vsaj petkrat na dan je poklicala svojega nečaka Remigija, da bi ji poročal, kaj se godi zunaj.

»Danes je pa v redu,« je rekel Remigij. »Niti eden nam ni dal kamna, zavitega v papir.«

»Hm,« je rekla teta Ančka.

Ko je Remigij v drugo prišel naokoli, je izjavil: »Se vedno se lepo obnašajo. Bonbone ponudijo v vrečki in nihče nam ni dal cigarete.«

»Hm,« je spet rekla teta Ančka.

Prihodnjič je Remigij povedal: »Veš, nič več ne vreščijo in ne kažejo s prsti na nas. Mirno hodijo mimo kletke, le včasih kdo prijazno poka-ma.«

»Hm, hm,« je rekla teta Ančka.

Drugi dan pa je Remigij oznanil nekaj neznanskega: »Podrli so ograjo. Hodimo lahko, koder hočemo in nihče nam ne naredi nič žalega. In nihče se ne norčuje iz nas.«

»Saj to je kot v opičjih nebesih,« je nejeverno rekla teta Ančka. »Dobro, da bom jutri zdrava in bom šla sama pogledat.«

Drugo jutro je Ančka težko čakala, da so jo izpustili iz opičje hišice. Veselo je skočila v kletko in si hotela na svoje oči ogledati opičja nebesa. Samo — v kletki je bilo vse po starem. Na eni strani mreže so bile opice, na drugi pa ljudje in oboji so zbijali šale.

Ančka je poklicala Remigija k sebi in strogo rekla: »Remigij, lagal si!«

»Lagal!« je skesano rekel Remigij in sklonil glavo.

»Ves čas je bilo tako,« je še strože nadaljevala Ančka.

»Ves čas,« je rekel Remigij in še globlje sklonil glavo.

Ančki, ki je bila dobrosrčna opica, se je zasmilil in blago ga je vprašala: »Ampak zakaj, pri mojem kosmatem repu, zakaj si mi pripovedoval o vsem tem?«

Remigij jo je v zadregi pogledal in komaj slišno rekel: »Meni... No, meni bi se zdelo tako bolj prav. In lepše.«

»Hm, hm,« je rekla teta Ančka in poklonila Remigiju zeleno plastično žličko.

Verjetno bi se tudi njej zdelo tako bolj prav, toda bila je pametna ženska, čeprav je bila opica, in je dobro shajala z ljudmi, kakršni že smo.

Polona Kovač

MAVRICA

Nevihte so prihajale nenadoma. Ljudi so zalotile ob okopavanju krompirja, ob žetju pšenice, ob pospravljanju sena.

Nebo je bilo jasno. Nihče ni slutil kaj slabega. Modrina je božala oči. Na modrini sta se pasla puhasta oblaka, beli ovčici. Toda oblaka sta začela rasti, kot da bi se ju dotaknila čarodejeva palica. Postajala sta vedno večja, se objela in postala en sam oblak, ki se je večal in temnel. Še je temnel, se dotaknil gora na severu in segel do hribov na jugu. Začel se je pomikati čez dolino in žreti modrino neba kot velikanski zmaj s tisoč glavami. Kmalu je postal črnkasto siv, kmalu je požrl tudi sonce in na dolino je legel mrak.

Ljudje so se s strahom ozirali proti črnuhu, grabili seno in kopice in naprezali vse moči, kolikor so jih imeli, ker so vedeli, da oblak nima usmiljenja.

Potem se je od nekod znašel veter. Nenadoma je zašumelo v vrhovih dre-

ves, veje so udarile druga ob drugo in debela so vztrepetala ob dotiku nevidne roke.

Dolina je zažarela v modrikasto rumeni svetlobi in v naslednjem hipu je treščilo. Visoka, stara smreka se je preklala na dvoje in spremenila v baklo. Tresk se je zavlekel v grmenje, ki

Potem je na vzhodu zatrepetala svetloba. Najprej prav slaba kot plamen sveče, potem se je širila in v oblaku se je zableščal smaragd.

Ledene kroglice so redkeje praske-tale in poskakovale od zemlje in krovov. Nenadoma je legla tišina. Veter je odhitel v daljavo, oblak je stopil

je postajalo vedno globlje, vedno širše, polnilo je dolino in se prelivalo čez hrbte hribov v svet.

Ljudje so preplašeni hiteli v zavetje, pod skednje, v najbližje hiše, nekateri, neprevidni, tudi pod osamljena drevesa. Pozabili so, kolikokrat strela udari v osamljena drevesa in ubije vse, kar je pod njimi.

Treščilo je drugič. Potem so se ulile debele kaplje in med kapljami je zaregljala toča. Toča je šibala zemljo, razbijala okenske šipe, kodrala avtomobilsko pločevino, cefrala je listje, lomila veje, glodala drevje. Temni oblak, hudobni zmaj, je jahal čez dolino in sejal razdejanje, žalost in bedo.

Ljudje so s solznimi očmi gledali njegovo početje, z ovelimi rokami, ki so visele ob telesu kot mrtve. Bili so brez moči, brez upanja.

čez prag in zapuščal opustošeno dolino. Smaragd na nebu se je širil in se spremenil v zlato moder baldahin.

Ljudje so bili žalostni, razočarani. Žito je bilo zravnano z zemljo, listje scefrane krpe, trta oglodana do kosti. Ljudje so zasovražili svoje življenje in svet, v katerem živijo.

Pa je posijalo sonce in napolnilo dolino z zlato svetlobo.

In mavrica se je vzpela v svojih barvah kot čudežni most med gorami in hribi. Ljudje so očarani zrl v to lepoto, v pesem barv, in žalost in obup je počasi spodrivalo upanje. Kot uročeni so gledali v mavrico, potem povsili pogled in se z njim prilepili na svoje žuljave dlani. Pa so v srcu zašepetali: »Dokler bomo imeli sonce z mavrico, zemljo in te roke, ne bomo umrli od gladu.« *Smiljan Rozman*

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

PRIDEMO DOMOV!

Star sem sedem let in pol in hodim v 2. razred osnovne šole v Korntalu. Doma govorimo slovensko. Ob velikih počitnicah gremo v Jugoslavijo za stalno. S sestro komaj čakava. Zelo srečna sva med zelenimi travami Slovenskih goric. Ob malih počitnicah sem hodil doma v šolo na Zgornji Velki. Bilo mi je zelo všeč. Razen naših dragih me čaka doma tudi mali psiček Roli, ki nam ga je podarila oma. Lepo vas pozdravljam še iz Korntala.

*Peter Golob,
Korntal, ZR Nemčija*

V BOKRIJKU

Moja teta in stric iz Jugoslavije sta bila tukaj na obisku. Z njimi smo šli v Bokrijk. Bokrijk je muzej na prostem. Tam vidiš same stare kmetije in mline. Zelo velik je. Lahko pogledaš notri in vidiš staro pohišstvo. Lahko tudi piješ in ješ. Tam so tudi lepe cerkve. Slikali smo se večkrat. Vsi smo rekli, da je bilo lepo, čeprav nismo mogli videti vsega. Tam smo bili od enih do šestih, potem smo šli domov.

*Carin Bevc,
učenka slov. dop. pouka,
Eisden, Belgija*

POSTALA SEM PIONIRKA

Hodim v tretji razred nemške šole v Hückeswagnu. Letos sem začela hoditi tudi v slovensko dopolnilno šolo v Burscheidu. Že oktobra nam je tovarišica pripovedovala o velikem prazniku 29. novembra, dnevu republike. Povedala nam je tudi, da bomo novi učenci takrat postali pionirji. Mene je zelo zanimalo, kako je to in pesmico za nastop sem se pridno naučila.

Končno je prišel ta dan. Zbrali smo se v okrašeni dvorani. Nekateri sošolci so že imeli pionirske kape in rute. Tež-

ko sem čakala, kdaj bo sprejem. Slišala sem svoje ime. Tovariš Pristovšek mi je dal pionirsko izkaznico in mi čestital. Zelo sem bila ponosna, da sem postala pionirka.

Andreja Korošak, Burscheid

DAN REPUBLIKE

Že precej časa pred dnevom republike smo se v slovenski šoli učili za nastop za ta praznik. V nedeljo, 26. novembra smo se ob 15. uri zbrali v dvorani. Učenci in tovarišica smo šli v posebno sobo in smo še malo vadili. Mene je zelo skrbelo, ker sem napovedovala program. Bala sem se, da bom kaj spustila. Končno smo šli v dvorano. Bila je lepo okrašena z zastavami in Titovo sliko. Starši in gostje so nas že nestrpno čakali. Pričeli smo. Najprej smo zapeli himno SFRJ, potem pa smo recitirali. Tovarišica nam je ves čas govorila, naj govorimo glasneje. Sredi programa sem poklicala tovariša Pristovška, ki je naše nove učence sprejel v Zvezo pionirjev. Zelo so se veselili tega trenutka. Jaz pa sem vedela, da bom svojo nalogo kmalu opravila. Po nastopu smo pionirji dobili malico, ki mi je zelo teknila, ker sem bila vesela, da sem v redu napovedovala, ko sem se tako bala. To je bil lep dan.

Andreja Marčič, Burscheid

Tisti dan, ko smo imeli nastop za dan republike, me je že zjutraj stiskalo pri srcu. Ves čas sem ponavljala svojo pesem, vedno bolj me je skrbelo, ker mi melodija ni šla dobro. Ko smo se peljali od doma, me je bilo strah, da bomo zamudili pa nismo. Dvorana ni velika, bila pa je lepo okrašena. Počakali smo, da so se vsi zbrali, med tem smo vadili. Tiste melodije še vedno nisem znala čisto dobro, oba sošolca, ki sta nastopala z menoj, pa tudi ne, zato smo pesem kar povedali. Nastopali smo lepo, samo pretiho smo govorili. Po nastopu sem si oddahnila in se spraševala, zakaj me je bilo prej tako strah.

Simona Skok, Burscheid

IZLET V BRUSELJ

Bili smo na izletu v Bruslju. Ogleдали smo si Atomium. Peljali smo se z dvigalom na vrh. Ko smo se vračali, smo si ogledali še »kitajski paviljon«, kraljevski dvor in letališče. Prav takrat se je dvignil v zrak jugoslovanski avion. Domov smo se vrnili zvečer.

*Renata Bevc,
učenka slov. dop. pouka Eisden*

Učenci slovenskega dopolnilnega pouka na proslavi dneva republike lani v Güterslohu, ZR Nemčija

UMETNIŠKA BESEDA

RAZDALJE SE KRAJŠAJO

Avtor knjige, ki smo jo izbrali za tokratno branje, je FRANC ŠETINC, po poklicu novinar-publicist in hkrati sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije. Več let je bil zaposlen kot novinar in je dobitnik štirih Tomšičevih nagrad za časnikarske dosežke. Doslej je napisal knjigo z naslovom *Kaj hočemo? in spomine na otroška leta v taborišču, ki jih je naslovlil Izgnanci*.

V knjigi **RAZDALJE SE KRAJŠAJO** je zbral štirinajst daljših portretov najrazličnejših dežel, kot jih je sam doživel v svoji časnikarski in politični dejavnosti. Od obiska na Poljskem pred dvajsetimi leti do najnovejših vtisov (september 1978) iz Grčije sestavljajo Šetinčev mozaični zemljevid Amerika, Sovjetska zveza, Velika Britanija, Norveška, Nemška demokratična republika, Češkoslovaška, Švica, ZR Nemčija, Afrika in Mongolija.

Za vaše soočenje s Šetinčevimi izredno zanimivimi reportažami, ki jih odlikujeta lep jezik in zanimiva pripoved, smo izbrali del poglavja, ki govori o naših delavcih v Zvezni republiki Nemčiji. Knjiga je izšla pri založbi Obzorja v Mariboru.

DEL NAŠIH NARODOV SO

Štirinajst dni sem bil med našimi delavci v Nemčiji. Povsod sem jih srečeval: v Kruppovih topilnicah, v Siemensovih obratih, v renskih pristaniščih, v Münchenskem hotelu, za tekstilnimi stroji v Mannheimu, na hamburškem nevrološkem inštitutu, pri graditvi stuttgartskega središča — povsod naleti človek na naše ljudi. Kjerkoli so — neločljiv del naših narodov so. V pogovorih z njimi sem venomer ugotavljal, da so bolj naši, kot so bili kadarkoli prej.

Koliko je naših delavcev v Zvezni republiki Nemčiji? Kdove? Čeprav smo čudoviti statistiki in evidenčniki, naših ljudi v tujini še nismo natančno prešteli. Morda jih je sto tisoč, lahko še več. Jugoslovanov. Koliko je od tega Slovencev, nisem mogel zvedeti.

Zakaj so šli? Pravimo, da je to zakonit ekonomski pojav in da je tudi to ena oblik našega vključevanja v mednarodno delitev dela. Prvo da, v drugo ne verjamem. Dokler so meje odprte — in te naj bi bile zmeraj odprte — in dokler bodo razločki v produktivnosti posameznih držav, se bodo delovne roke selile iz države v državo. V Hamburgu delajo Nizozemci, v Münchnu Avstrijci, na Švedskem Nemci. Ampak da bi to bila oblika vključevanja v mednarodno delitev dela? Ne. Zeleti si je, da bi se drugače vključevali v svetovno delitev dela, bolj enakopravno. Z Zahodno Nemčijo nimamo nobene pogodbe, vprašanja socialnega zavarovanja niso urejena, pravice naših delavcev so odvisne od dobre volje delodajalcev.

Bili bi slepi, če ne bi videli še enega vzroka, zaradi katerega odhajajo naši

ljudje v tujino — naših sedanjih gospodarskih težav. Mnogi doma ne dobiro dela. Prenekateremu mlademu človeku je po končanem šolanju štenditor zaprl vrata. V tujini so tudi taki, ki iz najrazličnejših vzrokov doma niso mogli sprostiti nakopičenih ustvarjalnih pobud. Med našimi ljudmi na tujem pa so, čeprav redke izjeme, tudi avanturisti, kriminalci, ljudje, ki jim je beseda domovina tuja.

V tujini so že prave pravcate kolonije Jugoslovanov. Samo na širšem območju Münchna in Stuttgarta je blizu 60 000 naših ljudi. Ali jim posvečamo dolžno skrb? Splošna ugotovitev je: mnogo mnogo premalo. Mnogi naši ljudje so v tujini prepuščeni sami sebi. Na tuje prihajajo povsem nepripravljeni: ne poznajo dežele, kjer bodo delali in živeli, ne njenih ljudi in navad. Ne poznajo predpisov. Večidel ne razumejo jezika. Tako je tisoč možnosti, da zaidejo ali pa da se jim zgodi krivica, ne da bi si mogli kaj pomagati. So seveda tudi primeri dobro organiziranega bivanja naših ljudi v Nemčiji, a žal, jih je premalo. Naše ljudi tudi obiskujejo predstavniki domovine, a pogosto, žal, brez prave koristi.

Največji problem naših delavcev v Zvezni republiki Nemčiji je socialno zavarovanje. Tega morajo dvakrat plačevati: doma, če hočejo, da na stara leta ne bodo brez sredstev, in v tujini. Z Zahodno Nemčijo še nimamo pogodbe o socialnem zavarovanju. Naši ljudje pravijo, da bi jo morali skleniti neodvisno od političnih odnosov med dvema državama. Pravijo: »Naj cenijo naše pravice vsaj tako, kakor cenijo naše roke...«

Mnogi celo tistih pravic, ki jih imajo, ne poznajo. Srečal sem ljudi, ki niso vedeli, da delavcu potem, ko se vrne domov, po preteku določene dobe vrnejo del prispevka pokojninskega zavarovanja. V Hamburgu sem govoril z ženskami, ki ne vedo, da bi za otroke morale prejemati otroške dodatke.

Tisti, ki so jih poslala na delo v Nemčijo naša podjetja, so na boljšem. Toda tudi tu so, kakor bom opisoval v prihodnjih sestavkih, veliki razločki. So skupine delavcev, ki so vzele s seboj košček našega samoupravljanja, in so delavci, ki jih naša podjetja le prehudo izrabljajo.

Našim ljudem na tujem bi bil potreben priročnik, ki bi jih na kratko in čim poljudneje poučil o deželi, v kateri bivajo, o njenih predpisih, o pravicah iz dela in socialnega zavarovanja in o drugem. Nekaj podobnega, kar je Slovenska izseljenska matica izdala za naše delavce v Avstriji, bi bilo čimprej treba pripraviti tudi za ljudi v Nemčiji. Nismo še našli primernih oblik boljšega obveščanja naših ljudi o domovini. Med našimi delavci kroži premalo naših časnikov, revij in drugih publikacij. Glede tega je zdaj, žal, najslabše med Slovenci.

Našim ljudem premalo pomagamo s pobudami za organizirano življenje na tujem. Največ težav je s prevajalci; to nekateri emigranti že izrabljajo. Pod pretvezo, da gre za politiko, se ponujajo, da bodo pomagali, če bo treba kaj prevesti, se za kaj zavzeti pri oblasteh in tako dalje. Marsikje si naši delavci ne znajo organizirati skupnega življenja: čiščenja, skupne kuhinje, razvedrila in tako dalje. Pri tem bi jim morali vsekakor pomagati. Naša konzularna predstavništva se sicer trudijo, vendar je to, kar storijo, daleč premalo. Med delavci prihaja — razumljivo — tudi do prepirov, ki so pogosto rezultat neurejenih odnosov. Tu pa tam se pojavi kak moralni problem. Skratka, tisoč problemov je, ki jih naši delavci pogosto ne znajo ali ne morejo rešiti sami in bi jim morali pomagati.

»TO JE NADOMESTEK ZA DOMOVINO«

Ljudje morajo v vrsti čakati, namesto da bi prihajali na konzulat kot domov. Vrste pred konzulati nam vsekakor niso v čast. Pogosto so vzroki

hude nejevolje. Storiti bi bilo treba vse, da bi postali naši konzulati prizorišče dobre volje, košček domovine za naše ljudi.

To ni kritika vseh konzularnih uslužbencev. Med njimi so tudi taki, ki veliko store, da bi se naši ljudje počutili čimbolje. Toda možnosti so zelo omejene. Prostori, kjer naj bi se ob konzularnih dnevih shajali ljudje, se sprostili, brali knjige, gledali filme in tako dalje, so premajhni. Knjig je premalo, filmi prihajajo z zamudo. Poleg lepih besed je potrebno še kaj drugega. Od sredstev, ki jih poberejo konzulati za vizume, namenijo premalo sredstev za ureditev klubov in drugih možnosti kulturnega udejstvovanja. Med konzularnimi uslužbenci je premalo ljudi, ki bi znali organizirati kulturno aktivnost. Na povsem konkretna vprašanja naših delavcev konkretne odgovore, ne mitingarska predavanja! Temu dejstvu bi bilo treba prilagoditi sestavo konzularnega osebja. Ali določneje: konzulati naj bi zaposlovali tudi kakega sociologa, psihologa, pravnika in tako dalje.

Naši delavci se upravičeno vprašujejo: zakaj ne bi še enkrat liberalizirali in poenostavili postopka za izdajo vizumov? Zakaj velja potni list le šest mesecev. Kdaj bo naš delavec užival vsaj toliko zaupanja kot Turek ali Grk, ki pride v Nemčijo z večkratnim vizumom?

»Motijo se, če mislijo, da me s tem vežejo na domovino,« je rekel Ljubljančan, zaposlen v Kölnu. S tem je mislil tole: naš človek naj prihaja na konzulat čim redkeje zaradi takih formalnosti, kakor so vizumi, zato pa naj pride čim pogosteje v čitalnico, na kulturno predstavo, na sproščen, odkrit pogovor. S tem bomo storili mnogo več za to, da bodo naši delavci na tujem še naprej dobri državljani socialistične Jugoslavije, s srcem naši in za našo stvar in da se bodo čimprej spet vrnili domov.

Storil bi krivico našim konzularnim predstavništvom, če ne bi povedal, da se po svojih močeh trudijo in da kljub omenjenim možnostim veliko store za naše ljudi. Münchenski konzulat je uredil klub z bifejem. Poleg prostovoljnega dela so porabili zanj šest tisoč mark. In že sedaj ugotavljajo, da so prostori premajhni, saj je na območju tega konzulata na tisoče naših ljudi.

Hamburški konzulat si pomaga tako, da čakalnico ob petkih spremeni v čitalnico, predavalnico ali kaj podobnega. Ljudje radi prihajajo na ta srečanja. »To je nadomestek za domovino,« so rekli Dalmatinci, zaposleni v Altoni. Še zdaj ne morejo pozabiti proslave 29. novembra. »Bilo je čudovito,« niso mogli prehaliti.

Na žalost o marsičem naši delavci niso obveščeni. V Münchnu nihče izmed Slovencev, ki delajo pri Siemensu, ni vedel, da gostuje v bavarski metropoli naša folklorna skupina »Tanec«. Delavci v Leonbergu so šele po šestih mesecih zvedeli, da so v Stuttgartu ob petkih konzularni dnevi, združeni z razvedrilom. In tako bi lahko našteval še kar naprej. In kdo je kriv? Včasih konzularni uslužbenci, nemalokrat pa tudi delavci sami.

Poseben problem so stiki z domovino. Med naše delavce pogosto prihajajo predstavniki raznih podjetij in organizacij, ki obljublajo, da bodo uredili to in ono, potem pa na svoje obljube pozabijo. V pogovorih z delavci sem slišal marsikatero obtožbo, češ: prihajajo zaradi dnevnice. Zamera velja tudi nekaterim podjetjem, ki so po pogodbi poslala svoje delavce v Nemčijo, ne da bi jim dovolj pojasnila pogoje. Očitek je, da računi niso zmeraj čisti. Zdaj ne plačajo praznikov, potem bi radi poravnali stroške potovanja v Nemčijo kar v dinarjih in podobno. Investicijskemu biroju v Trbovljah, na primer, očitajo, da se povsem ne drži obljube. Po njihovem se je to podjetje obvezalo, da bo devize, ustvarjene z »izvozom naše delovne sile«, porabilo za ustvarjanje novih delovnih mest za delavce, ki so te devize ustvarili. Nekatere delavke so se medtem že vrnile, vendar nova delovna mesta niso bila zanje.

Nujno je treba preučiti, ali so ekonomski odnosi med delovnimi skupinami v Nemčiji in njihovimi podjetji doma povsem v redu. Nesporno je — o tem sem se lahko prepričal na svoje oči — da je tak način odhajanja naših ljudi na delo v tujino izmed vseh najboljši, saj so tem ljudem s pogodbo zagotovljene boljše razmere. Prednost ni samo v tem, ker imajo pogodbo, temveč je dobro tudi to, ker jih je več skupaj in ker imajo bolj urejeno, bolj organizirano življenje. Ti ljudje niso tako prepuščeni sami sebi in tudi do-

motožje lažje prenašajo. Moti le tu pa tam navzoč očitek, da obračun med kakim domačim podjetjem in njegovimi delavci v Nemčiji ni zmeraj najbolj pravičen. Pritožbe so morda enostranske, zato bo naš časnik morda organiziral posebno raziskavo.

SLOVENCİ SO VSEPOVSOD PRIDNI

Naš delavec je vsepovsod cenjen: hitro prilagodljiv, natančen in pridni. Ali kot je dejal nemški inženir v Siemensovem obratu v Münchnu: »Nemci so natančni, vaši delavci so natančni in pridni.« O naših gradbincih v Griesheimu (Frankfurt am Main) so Nemci dejali: »Tako gradbeno skupino bi morali z lučjo iskati...«

V začetku je težko. Človeku je, kakor da ne bo mogel nikoli izpolniti norme. Nekatera dekleta se jočejo, ker jim v začetku delo nikakor ne gre od rok. Potem pa pride samo po sebi: človek ujame tempo sodobne organizacije dela in polagoma začne presegati normo. Pri tem naši delavci ugotavljajo, da se niti ne napenjajo preveč. Ključ organizacije dela je po njihovem v dobri, še več, čudoviti, brezhbitni organizaciji dela. Kjerkoli sem bil, povsod so naši ljudje hvalili dobro organizacijo dela in izražali željo, da bi kmalu tudi doma prišli na tako raven industrijske organizacije. Samo v enem obratu so pripovedovali, da je organizacija dela slaba in da se jim zdi, kakor da bi delali v kakem našem slabo organiziranem podjetju.

Eden izmed naših delavcev mi je opisal svojo »vlogo« v sodobni organizaciji dela neke kölnske tovarne nekako takole:

»Sem samo drobec, kolesce v veliki mašineriji, ki mora teči kot ura. Ni da bi razmišljal, kaj sem, kaj pomenim, v čem je smisel tega robota, katerega del sem. Moram se vključiti, moram biti pozoren, da me to kolesje ne zmaliči, izloči. Vsa moja pozornost je osredotočena samo na mojo nalogo, ki je kot igra, če se ne bi trak neusmiljeno pomikal naprej. Ali bo material, ali bo stvar prišla od mene, ali bo stroj tekkel — to je skrb drugih. Tu ni vrzeli, vsak za nekaj odgovarja, vsak nekaj ve, skupek vseh odgovornosti, vseh znanj, vsega dela — to je končni proizvod.«

Z IGA V NEW YORK CITY

Ko so me leta 1920 obvestili, da moram biti malo pred Božičem v Trstu, sem bila vsa vznemirjena. Treba se je bilo pripraviti za potovanje, sešiti novo obleko in pripraviti vse drugo. Sosea Johana Bolha z Iga mi je sešila lepo obleko, krilo in jakno. Ne vem, kako sem v taki lahki obleki takrat prišla do Amerike.

Doma so mi pripravili veliko slavlje. Pozneje mi je pripovedovala sosedja, da je bilo takrat pri nas kakor ohcet. Ona je bila takrat stara pet let in je vse vedela veliko bolje kot jaz. Bili smo dobri sosedje z vsemi.

V Ameriko smo odpotovali 19. decembra. Šel je tudi Majnikov Pavle z Iga in sestra Matije Usnika, ki še živijo v Barbertonu. Z Angelo Usnikovo sva bili prijateljici do konca njenega življenja. Ona mi je veliko pomagala v prvih letih, posebno takrat, ko sem rodila hčerko Mimi leta 1924.

Tedaj, 19. decembra 1920 smo se zbrali pri Majnikovih. Poleg je bila tudi Angela. Vsi trije smo potovali skupaj. To je bilo lepo. Majnikov Jekelj, ki zdaj že počiva v črni zemlji, nas je odpeljal s kolesljem v Ljubljano. Jokuju in objemanju ob slovesu ni bilo konca. Težko se je bilo ločiti od bratov, sestre, od moje ljube mame. Moja mama so šli z menoj na kolo dvor. Solze so ji tekle po licu in tako tudi nam vsem. V Verdu so nam že pregledali kovčke. Takrat so bili tam že Italijani. Vlak nas je vozil proti Trstu, kjer nas je čakala ladja. Tam pa smo jo morali mi čakati še dva tedna kot živina. Slabo so nas hranili, vsak dan smo jedli špagete in makaroni. Denarja za priboljšek nismo imeli. Tisti Božič je bil eden od najbridkejših v mojem življenju. Na božični dan smo šli vsi trije, ki smo potovali skupaj malo po mestu Trstu. In ravno tisti dan sta mi dva mlada fanta ukradla še tistih edinih 25 dolarjev, ki sem jih imela s seboj. Tako sem ostala brez centa v žepu. K sreči takrat nisem imela s seboj papirjev, drugače bi imela še več sitnosti. Priskočila sta mi na pomoč Pavle Bolha in Angela Usnikova.

13. januarja je prišla naša ladja iz Amerike. Bila je zima, jaz pa sem bila premalo oblečena. Plašča sploh

nisem imela. Vkrkali smo se na ladjo Calabria in odpeljali smo se proti Ameriki. Bili smo stlačeni skupaj, grizle so naš uši. K sreči sem bila močna in zdrava. Zнала sem tudi igrati na orglice, da sem malo razveseljevala ljudi okrog sebe. Najbolj so trpele matere z majhnimi otroki. Vozili smo se okoli Italije, zbirali potnike po italijanskih pristaniščih. Ustavili smo se tudi na Portugalskem, kjer smo naložili sadje, olje in kože za Ameriko. To je bila poltovorna ladja, v spodnje prostore pa so stlačili potnike. In tako je bilo do 13. marca. Trpeli smo in sanjarili o lepi Ameriki. Komaj smo čakali, da prispemo na konec poti, saj smo upali, da bo potem konec tega trpljenja. Nekaj dni je bilo zelo slabo vreme. Ladjo je premetavalo, nekje je začela vanjo vdirati voda. Hiteli so mašiti luknjo in mi smo bili vsi prestrašeni.

Vsak dan smo hodili gledat na palubo, če se že vidi kip Svobode. Prišel je dan 13. marca. Kričanju, jokuju od sreče ni bilo konca. Veliko nas je bilo in privadili smo se že drug drugemu. Kar težka je bila ločitev. Veliko ljudi je med potjo zbolelo, morska bolezen, in tisti, ki smo ostali zdravi, smo pomagali drugim.

Ko se je ladja Calabria ustavila, so nam rekli, naj se pripravimo, da se bomo odpeljali na Island. Vkrkali smo se na male čolne in prepeljali na otok. Tam so nas vse pregledali, morali smo se okopati, razkužili so nam obleko. Moj kovček je bil pleten in tako je bil ves zaprašen. Kot živino so nas preganjali in nas razkuževali. Tisto noč nisem zatisnila očesa. Saj mi je bilo hudo na Igu, veliko smo pretrpeli, ko smo izgubili očeta in sami prebili prvo svetovno vojno, toda takega v Ameriki nisem pričakovala. Nepozabno je, kako so nam zlili petrolej na glavo, nam od daleč vrgli brisačo in vse drugo. Potem, naslednji dan so nas spet naložili na male čolne in nas odpeljali na celino. Naprej smo potovali z železnico.

Vsi trije Izani smo bili ves čas skupaj. Tako smo laže prenašali vse tegobe. Tolažili smo drug drugega. Do Barbertona smo se vozili deset ur. Pavle Bolha je šel z vlaka eno postajo prej, midve z Angelo pa sva šli skupaj do konca. Angelo so prišli čakati na postajo, jaz pa nisem imela nikogar,

ki bi me pričakoval. Mislim da je bila velika zmešnjava, saj je imel vlak veliko zamudo. Angelca je odšla, meni pa so samo rekli, naj še počakam, da me bodo že prišli iskat. Prišel je mlad fant, Anton Grum iz Drage pri Igu in mi je rekel, da gre h gospe Dormiš tu blizu in da naj grem z njim. On je odšel v Ameriko leto prej kot jaz.

V Barberton, Ohio, sem prišla 13. marca 1921. Naselila sem se pri Mrs. Dormiš, ki mi je pripravila sobo, poskrbela pa tudi za obleko in vse drugo. Potem, ko sem dobila delo in zaslužila, sem ji vse to povrnila. Zaposlila sem se v tovarni vžigalic v Barbertonu.

Vpisali so me v katoliško društvo, ker so oni zelo radi hodili v cerkev, zato sem se jim morala prilagoditi tudi jaz. V cerkev so hodili vsak dan in tudi jaz sem morala, predno sem odšla na delo. Gospa Dormiš je bila tudi odlična kuharica, ki je pogosto pripravljala obede tudi za različne poroke. Tudi jaz sem ji morala pomagati kuhati in nositi hrano na mize. Imeli smo majhno dvorano, kjer smo imeli razna srečanja in zabave Slovenci in tudi drugi.

Težko se je bilo privaditi Amerike. Vedno sem iskala znance iz domačega kraja, da bi se z njimi lahko pogovarjala o življenju doma. Tako mi je bilo veliko lažje. Seznanila sem se z Martinom Železnikarjem, ki je imel hčerko gospe Dormiš. Živel je pri njih in vsa vesela sem bila, ko sem izvedela, da je doma z Iga kot jaz. Bil je leto dni starejši od mene in veliko sva se pogovarjala, da mi ni bilo nikoli dolgčas.

Na isti ulici je stanoval tudi Miklavžev Janez z Iga. Imena ulice se ne spominjam več. Ko se je ženil, sva bila Lojze Grmadinov in jaz na ohceti. On je bil »bestmen«, jaz pa »flauringl«. Tam sva se spoznala z Lojzetom. On ni kaj veliko maral za dekleta, saj je hotel biti »gospod«. Kmalu je odšel v Chicago in še zdaj ne vem, kaj je postal potem.

Domača hči, Dormiševa Ančka, je bila dobro dekle. Od nje sem se veliko naučila, kako se živi po amerikansko in tudi govoriti. V tisti hiši so se spominjali tudi mojega očeta, ki je bil v Ameriki leta 1900, še predno sem se rodila jaz. Tu je padel z okna na cementna tla in za tem so ga poslali domov. Gospa Dormiš mi je povedala vse o tej nesreči. Naključje je hotelo,

da sem prišla dvajset let za očetom v isto hišo tudi jaz. Pri njih sem živila šest mesecev, potem pa sem se preselila k Matiju in Jennie Usnik. Tam mi je bilo še lepše, saj sva se z Ivanko Usnik poznali že prej. Bili sva prijateljici. Tam sem se spoznala tudi z Frances Lah, ki je bila Ivankina sestra. In še danes sva dobri prijateljici. Tudi v šolo sva hodili skupaj še na Igu. Tako sem bila v prvih mesecih mojega življenja v Ameriki ves čas med znanci, domačini z Iga, Iške vasi in okolice.

Ko sem živila pri Usnikovi družini, mi je bilo zelo lepo. Ivanka je imela vse zelo čisto, tako v hiši kakor tudi na vrtu. Skupaj smo hodili tudi na slovenske piknike in na enem izmed njih sem srečala Joa Turšiča v Kenmore, Ohio, leta 1922. Naš Matija Usnik, ki sem pri njih živela, je igral na tem pikniku in seveda sva šli tja tudi midve z Ivanko. Jaz sem bila mlada in rada sem bila vesela, rada sem plesala. Pride Jože Turšič in pravi, če bi plesala z njim. Jaz sem seveda plesala tudi z drugimi, Turšič pa je rekel: »To bo enkrat moja žena.« In tako je tudi bilo. Takrat smo bila dekleta bolj »nobel« kot danes. Fantu smo dale bel robček, da se ni naša bluza ali jopica umazala od moških rok. Bluze so bile takrat sešite iz šifona bele, roza ali rumene barve.

Turšič me je med plesom vprašal, kje živim in povedala sem mu. Čez nekaj dni je res prišel k nam. Rekel je, da mi je prinesel nazaj robček, ki mi ga je vzel v nedeljo. Rekla sem mu, naj ga kar ima. In res ga je še vedno imel v kovčku, ko sva se ženila leta 1923.

Leto dni pozneje sva se poročila civilno. Za priči sta nama bila Jennie in John Troha, ki še danes živita v Barbertonu. Morda se še spominjata zame tega tako odločilnega dogodka. Odpeljali smo se v Akron. Bila sem v beli obleki, v kateri sem se dala tudi slikati. Še danes hranim to fotografijo. Poslala sem jo tudi moji mami na Ig. Zdaj šele vem, kako ji je moralo biti hudo, ko je prejela le mojo poročno sliko, mene pa dolga leta ni videla.

(nadaljevanje v naslednji številki)

Mary Tursich, New York City, N. Y.,
ZDA

Dragi rojaki po svetu,
zdaj je pravi čas, da si zagotovite

Slovenski koledar 1980

ki ga bo tako kot vsako leto izdala Slovenska izseljenska matica v Ljubljani.

Slovenski koledar 1980 bo zajetna knjiga na 336 straneh. V njem bodo poleg koledarskega dela objavljeni številni sestavki, članki in reportaže, v katerih bodo na zanimiv in privlačen način obravnavane številne aktualnosti v Sloveniji in Jugoslaviji, razgrnjeno pa bo tudi življenje Slovencev po svetu.

Sestavni del Slovenskega koledarja 1980 bo **Literarni almanah**. V njem boste lahko prebrali izbrane strani slovenskega leposlovja. Med avtorji bodo tudi pisatelji, ki delujejo v izseljenstvu.

Slovenski koledar 1980 bo obogaten z **umetniško prilogo**. Še ena novost! Slovenski koledar bomo prvič poslali naročnikom v **trdi vezavi**. Tako bo Slovenski koledar 1980 zares postal knjiga trajne vrednosti, ki bo tudi v okras vaši knjižnici.

Odločite se in še danes izpolnite spodnjo naročilnico ter jo pošljite na naslov Slovenska izseljenska matica, Cankarjeva 1/II, 61000 Ljubljana, Jugoslavija.

Slovenski koledar 1980 bo stal 100 din (6 USA dolarjev ali 10 DM ali ustrezno vrednost v drugih valutah).

Naročilnice naj izpolnijo le novi naročniki, dosedanjim naročnikom bomo poslali koledar brez posebnega naročila.

Naročilnica za
Slovenski koledar 1980

ime in priimek

naslov

država

nepreklicno naročam **Slovenski koledar 1980**.

Naročnino 100 dinarjev (6 USA \$, 10 DM ali ustrezno vrednost v drugih valutah) bom poravnal po prejemu računa.

podpis naročnika

DEDIČI

Zadnjič smo se pogovarjali o dediščini in o tem, kako je vsak človek hote ali nehoče člen v verigi, ki drži iz preteklosti skozi sedanost v prihodnost, in kako je jezik lahko ena od dragocenih dediščin, na katero kot njeni dediči mogoče včasih premalo mislimo.

Sinoči sem po televiziji gledal lanskega Nobelovega nagrajenca Isaaca Bashevisa Singerja, ki je v daljšem pogovoru za bralce v Jugoslaviji odkril nekaj zanimivih misli tudi v tej zvezi.

Isaac Bashevis Singer je židovskega rodu. Rojen je bil leta 1904 na Poljskem, vendar se je že leta 1935, torej s svojim tridesetim letom, pred Hitlerjevim terorjem izselil v New York, kjer živi že nad štirideset let.

Kakor sam pripoveduje v enem od svojih del, je bil vzgojen v treh »mrtvih« jeziki, v hebrejščini, aramejščini in jidiščini, in piše že ves čas v jidiščini, jeziku evropskih Židov, ki v bistvu nima prihodnosti, ker so Židje tudi po krivdi druge svetovne vojne in njenih spočetnikov razkropljeni po vsem svetu in tako rekoč nimajo matičnega jedra, kakor ga imajo večinoma vsi jeziki.

In vendar Singer vztraja v jidiščini, in sicer ne le zato, ker zna jidiščino bolje kakor angleščino, sredi katere živi, ali kakor je sinoči rekel po televiziji: »Če že pišem in ker pišem, hočem pisati najbolje, kakor vem in znam, in dokler bom znal vsaj za pet odstotkov jidiščino bolje kakor angleščino, bom pisal v jidiščini.«

Ni mi treba v tej zvezi posebej poudarjati, kaj s tem pomeni za vse svoje jezikovne rojake in kako med drugim postavlja na glavo tudi prevladujoče pravilo o prednostih tako imenovanih svetovnih jezikov. Singer je znova dokazal in čedalje bolj dokazuje, da za svetovni uspeh niti ni potrebna zaslomba materinščine kot svetovnega jezika, saj avtor piše lahko v zelo neznanem jeziku, samo da zna pisati in si zagotoviti vsaj prvi prevod v bolj znan jezik.

Prav iz njegovega zgleda bi rad črpal spodbudo tudi za nadaljevanje misli, ki sem jih načel v prejšnji številki »Rodne grude« pod naslovom »Dediščina«.

Jezik je namreč po svoje nenavadna dediščina, duhovna in gmotna obenem, oprijemljiva in neoprijemljiva, vsiljena in prostovoljna, se pravi povsem odvisna od naše volje in potemtakem odsev naše miselnosti, našega značaja, naše osebnosti.

To se najlepše kaže sredi današnjega sveta, ki je zaradi svoje sodobne tehnike zmanjšal ne le razdalje, temveč tudi zbrisal meje. Radio, televizija, filmi, plošče, kasete, knjige, časopisi so nadomestek živih ljudi, ki so okoli nas bodisi kot stalni naseljenci ali kot občasni turisti, trgovski potniki in podobno. Se pravi, zlepa ni danes več človeka na svetu, ki bi bil lahko zaprt samo v svoj jezikovni krog.

Tudi s Slovenci in s slovenščino je tako, naj bo v stari ali v novi domovini. Bolj ali manj se moramo vsi ob svoji materinščini priučiti vsaj še enemu jeziku, da nismo v zadregi v položajih, ki nam jih vsiljuje življenje, če smo na primer v tujini povsem samotni oče sredi jezikovno tujega morja.

Tu se nam ostreje kot v domovini odpira še ena naloga, ki se je v domovini skoraj ne zavedamo: *zavest zvestobe in ponosa*, zavest dediča take duhovne in gmotne dobrine, kakor je jezik.

Vemo, da je človek samosvoje bitje, ki marsikaj in marsikdaj zida prav na spojemu s svojo ožjo in širšo okolico. Od tod tudi nerazumevanja med starimi in mladimi, ko vsak rod posebej vse bolje in drugače ve kakor prejšnji in ravna rad po svoje, včasih celo v nasprotju s starši ali vsaj s starejšimi.

Naj jezik ne bo področje, kjer bi se izživljale take težnje, naj bo jezik družilna vez med rodovi, naj se sin tudi v tujem okolju rad uči jezika staršev, da bo znal tudi svoje sinove naučiti jezika dedov, da si vsaj po jeziku dedki in babice in vnuki ne bodo popolni tujci, temveč se bodo znali med seboj pogovoriti in razumeti, kakor je ena od temeljnih človeških nalog in radosti.

In čigava je dolžnost v tej zvezi? Nas vseh. Sicer je v človeku po naravi tudi čut pripadnosti, čut navezanosti, čut ponosa na vse, kar je v zvezi z njim in z njegovimi, vendar moramo ravno glede jezika še prav posebej vsi enako tenkočutno skrbeti, da opozarjamo na prednosti zvestobe, saj se iz take rodovne zvestobe napajamo in se bodo napajali naši otroci.

Jezik ne sme in ne more biti in ni zgolj koristolovsko zamenljivo orodje. O tem pričajo vsi tisoči jezikov na svetu, ki nimajo vsi podobne »zadrega« v življenju. Jezik ni srajca, ki jo zavržeš, ko ni več moderna, ni lončena posoda, ki jo opustiš, ko vsi okoli tebe uporabljajo kovinske ali stekelene, ni plašč po vetru močnejšega, številnejšega narodi, saj bi sicer pri današnji tehniki v enem, dveh rodovih že ne bilo več manjših jezikov.

In vendar so! Tudi naša slovenščina, katere dediči smo, in naša naloga je, da tudi mi te dediščine ne napravimo!

Janko Moder

ŽIVI PESNIKI, nova zbirka Državne založbe Slovenije, urednik Kajetan Ko-
vič, knjižna oprema Karel Hrovatin. Gre
za zaokroženo zbirko, ki načrtno pred-
stavlja poezijo povojnega rodu, ki je v
teh letih nastajala, se razvijala in zorela
ter postala nenadomestljiv del naše so-
dobne kulture. Komplet zbirke Živih
pesnikov bo izšel v štirih serijah po štiri
knjige. Prva serija, ki je že izšla, prinaša
pesmi Miroslava Košute, Toneta Pavčka,
Jožeta Snoja in Gregorja Strniše. Po-
samezna zbirka obsega okrog 1200 ver-
zov, ob koncu so avtorjevi najosnovnejši
življenjski podatki in bibliografija nje-
govih dosedanjih izdaj.

Osmim knjigam knjižne zbirke ZNA-
MENITI SLOVENCİ, Partizanska knji-
ga, Ljubljana, so se pridružila tri nova
dela: ANTON TOMAŽ LINHART Fi-
lipa Kalana, MATIJA ČOP Janka Kosa
in SIMON JENKO Franceta Bernika.
Po besedah urednika zbirke Josipa Vid-
marja pomeni izid zgoraj naštetih del
»lepo obogatitev galerije naših znamen-
itih mož, v kateri so izbrani Slovenci
predstavljeni v taki luči, da se zavedamo,
kaj smo prejeli od njih in kaj nosimo v
sebi po njihovi zaslugi«. V zbirki Zna-
meniti Slovenci bodo letos izšle še mo-
nografije o Franu Levcu, Francu Jelov-
šku, Jožefu Štefanu in Josipu Jurčiču,
sicer pa je na seznamu zbirke 55 imen
slovenskih velikih mož.

KATALOGI IN MONOGRAFIJE,
16. zvezek zbirke, Narodni muzej v Ljub-
ljani. Gre za samostojno delo mladega
arheologa JANEZA DULARJA, belo-
kranskega rojaka. To je publikacija, ki
nepogrešljivo dopolnjuje dosedanje znan-
stveno obdelavo gradiva z gomilskega
grobja v arheološko znanem kraju
Podzemlje. Luč sveta je zagledala ob de-
narni podpori kulturne skupnosti Slo-
venije in Belokranjskega muzeja v Metli-
ki. Gre za najdbe iz grobov, posejanih v
Grmu, Škriljah, Zemlju in Podzemlju,
sredi katerih se dviga dvogrbi Kučar,
poseljen že v prazgodovinski dobi. V
katalogu z dvojezičnim besedilom (tudi
v nemščini) so poleg potrebnih podatkov
o kraju in vsebini objavljene tudi risbe
izkopanih predmetov, ki sta jih ob avtor-
jevi pomoči izdelali Dragica Knific-Lun-
der in Anja Dular. Vse izkopanine s
svojsko gorovico razkrivajo bogato kul-
turno izročilo Bele krajine in življenje
prazgodovinskih ljudi.

ŠE NEZNAN DOPUST

Prav letos se nam je krepko zavozlalo v denarnici, vzrokov za to je vedno dovolj, in žalostno smo ugotovili, da tokrat ne bo nič s počitnicami, v domačem kraju, na Jadranskem morju ali kje drugje. Ostati bo treba torej lepo doma...

Ob tej ugotovitvi se nas je — kakopak — polastila kar se da slaba volja in postali smo jezni nase pa še na ves svet, za nameček pa sami sebi očitamo celotno zapravljivo ravnanje z denarjem, zavoljo česar smo jo tokrat tako počitniško skupili.

Sklep, da bo ob letu drugače, je seveda ob tako žalostnih ugotovitvah v hipu dozorel v naši zavesti; a zdaj nič več tarnanja, kajti počitnice utegnejo biti lepe tudi ob domačem pragu. Ne smemo pa jih seveda spremeniti v dolge delavnike, polne samih — največkrat neprijetnih — obveznosti, ki jim rečemo vsakodnevno kuhanje, temeljito pospravljanje stanovanja, pletenje ali šivanje za zaslužek, vkuhanje sadja in zelenjave... Nak, tudi počitnice med domačimi štirimi stenami morajo biti kar najbolj prijetne.

SPREHODI

Četudi menimo, da poznamo kraj, v katerem živimo že nekaj let, dovolj dobro, bržkone le ne poznamo prav vseh njegovih mestnih predelov in četrti. Naša vsakodnevna pota se skozi vse leto vijejo od doma, do službenega poslopja in se s postanki v trgovinah spet sklenejo doma. Kaj pa tisti mestni predeli, ki mejijo že na sadovnjake prvih vasi, in tistih, ki neopazno prehajajo v travnike, žitna polja ali prva gozdna pobočja? Neznanka so za nas, ker le redkokdaj zaidemo do njih, dopustniški dnevi pa so kot nalašč za soočanje z njimi. In stari mestni predeli, ki vključujejo morda kak stari grad, muzej v njem, za katerega čez leto ni nikoli ustreznega časa, pa galerijske zbirke, slikarske razstave, etnografski prikazi, in še kakšni, ki nam utegnejo zgovorno pripovedovati o zgodovini mesta, v katerem živimo, njegovi okolici, ljudeh in njihovih običajih pa dosežkih skozi stoletja do današnjih dni.

IZLETI

Seveda pa se ne bomo sprevrgli zgolj v raziskovalce galerij in muzejev, marveč bomo odšli tudi na zrak, v naravo. Mestna okolica ni od rok, če imamo lastno vozilo ali obstaja mestni avtobus, ki nas bosta odpeljala izven mestnega onesnaženega ozračja. Morda je od tam le nekaj korakov do najbližjega potoka, čiste reke, plavalnega bazena ali prijetnega travnika, kjer bomo sami ali s prijatelji, ki jih družijo z nami enako »zla« usoda, spekli kaj na ražnju, se stelovadili z žogo, nabrali šopek poljskega cvetja ali stikali za gobami v bližnjem gozdičku.

So še drugačne rešitve. Poskusimo danes oditi v mestni bazen, naslednji dan v sosednje mesto, pojutrišnjem sedemo — za spremembo — na vlak in tudi dvesto kilometrov v eno smer ni napor, če vemo, da bo dan prav imeniten v znanem in prijetnem zdraviliškem kraju. Morda pa so nam pri srcu zeleni ali skalnati hribi, ki nas obkrožajo. V tem primeru nas niti bencin in ne železniški kilometer ne veljajo denarja, saj vendar krepko hodimo sami, morebitno prenočišče in hrana v planinskih kočah pa ne veljata premoženje.

DRUŽABNOST

Počitniški dnevi narekujejo tudi prijetna srečanja z dosedanjimi in — zakaj pa ne — tudi novimi znanci. Čez leto tarnamo, da za družbenost ni časa, da smo preobremenjeni z delom, da se vedno bolj odmikamo starim prijateljstvom, ker je pač delovni ritem v to smer brezobziren, da bi radi tu in tam veselo ponočevali, a da si kratko malo ne moremo od resnega vsakdanjika odtrgati takih nekaj uric...

Torej naj bo tudi družabnosti namenjen letošnji dopust, ki ga preživljamo med domačimi stenami.

Mikajo nas gostilniški ali restavracijski vrtovi, za katere sicer ni časa? Torej bomo sedli za njihovo mizo, brezskrbno srebali hladno pivo ali brizganec in se tudi hladili s sladoledom, ne da bi bilo treba gledati na uro. Pri srcu so nam domačnostne gostilne? Zakaj pa bi v kakšni od njih ne preživeli vsaj enega dopustniškega popoldneva ali večera!

Vse leto tudi razmišljamo, da bi bilo lepo in prav povabiti na domačo dobro večerjo drage prijatelje, le s časom, ki ga potrebujemo za pripravo zapletenejših jedi, ki bi jih radi ponudili, so čez leto nenehne težave. Zdaj je priložnost za povsem izviran jedilnik in prisrčen kulinarični večer... Pa za popoldanski klepet ob vazenju ali pletenju, zase, za domače ali za darila, skratka za ročno delo ob prijaten družbi, ki ga enajst mesecev zapostavljamo, a neizmerno ljubimo. Za sončenje na domačem balkonu... Za pisanje dolgih pisem... Urejanje konjičarskih zbirk... Skratka — za popolno sprostitve.

In kaj naj bi bil dopust drugega?...

Jagoda Vigele

PIŠČANEC TAKO IN DRUGAČE

Z ZELENJAVNIM PIREJEM:

Potrebujemo 1,5 kg težkega piščanca, 8 dkg maščobe, sol, 1 kg krompirja, 40 dkg zelenjave (korenčka, cvetače, ohrovt, špinacije), 2 dcl mleka, za oreh masla in nekaj muškarnega oreška.

Očiščenega piščanca solimo, pokapamo z maščobo in počasi pečemo. Po potrebi polivamo z maščobo in obračamo. Medtem skuhamo olupljen krompir, v drugi posodi pa zelenjavo, ki jo postopoma dodajamo v osoljeno vrelo vodo, kakor dolgo se posamezna zelenjava kuha — najprej korenje, zatem ohrovt, pa cvetača in zadnje minute špinacije. Kuhani krompir odcedimo in stisnemo na strojček ali ga zmečkamo, enako tudi zelenjavo. Nato vse skupaj zmešamo, prilijemo vrelo mleko, dodamo košček masla, zabelimo s sokom od piščanca, nastrgamo nekaj muškarnega oreška in po potrebi dosolimo. Zelenjavni pire zložimo na velik plitev krožnik in ga z lopatico ali žlico, ki jo namakamo v vroči vodi, dekorativno oblikujemo.

Z GOBAMI:

Potrebujemo 1,5 kg težkega piščanca, 10 dkg maščobe, sol, drobno čebulo, strok česna, zelen peteršilj, 40 dkg svežih ali 3 dkg suhih gob, juho za zalivanje, nekaj vina in kisle smetane.

Očiščenega piščanca razrežemo na porcije, solimo, povaljamo v moki in na ogreti maščobi hitro opečemo, zatem pa prilijemo nekaj juhe in dušimo. Ko je meso napol mehko, dodamo na listke narezane sveže gobe, ali pa suhe gobe, ki pa smo jih morali prej namočiti, lovorjev list in strok strtega česna ter sesekljan zelen peteršilj in dušimo jed dalje. Če je omaka preredita, jo zgostimo z žličko podmeta. Končno okus izboljšamo s curkom belega vina in žlico kisle smetane. Po okusu lahko omako tudi popopramo. Poleg postrežemo s krompirjevim pirejem ali dušenim rižem.

PO DIVJAČINSKO:

Potrebujemo: piščanca, maščobo, nekaj rezin slanine, jušno zelenjavo, 1 čebulo, strok česna, lovorjev list, majaron, timijan, žlico gorčice, moko, nekaj žlic vina in kislo smetano.

Očiščenega piščanca razrežemo, solimo in na ogreti maščobi opečemo. Nato vzamemo meso ven ter na isti maščobi prepražimo nastrgano jušno zelenjavo, drobno zrezano čebulo, potresemo z žlico moke, zalijemo z juho, dodamo opečene kose piščanca in vse ostale začimbe in dišave ter dušimo do mehkega. Ko je meso mehko, omako pretlačimo in dodamo opečeno slanino, žlico gorčice, curek vina in žlico kisle smetane. Premešamo. Poleg ponudimo kruhove cmoke.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

MEDNARODNO LETO OTROKA

V počastitev mednarodnega leta otroka je skupnost jugoslovanskih PTT 1. marca letos izdala dvobarvno znamko za 2 dinarja. Generalna skupščina OZN je na svojem 31. rednem zasedanju proglasila leto 1979 za mednarodno leto otroka (letos namreč mineva tudi 20 let od sprejema deklaracije o pravicah otroka) in tako opozorila vse ljudi na svetu na njihovo osnovno skrb za sedanjost in bodočnost svojih otrok.

Osntek za znamko (glavica deklace z znakom mednarodnega leta) je naredil Andrija Milenković, akad. slikar iz Beograda. Znamke je to pot natisnila »Oesterreichische Staatsdruckerei« na Dunaju v globokem tisku v prodajnih polah po 9 kosov. Kot običajno je tudi to pot izšel ovitek prvega dne.

SREDOZEMSKÉ IGRE

Na vseh poštah v Jugoslaviji je bila od 1. do 31. marca v rabi doplačilna znamka za en dinar, katero so bili dolžni lepiti na vse pošiljke v domačem in poštne prometu (razen časnikov in časopisov) vsi koristniki poštne usluge. Koristniki poštne usluge bodo dolžni lepiti to doplačilno znamko tudi v času od 1. do 31. avgusta letos. Z dohodkom od prodaje te znamke bodo sofinancirali VIII. sredozemske igre v Splitu.

Osntek za znamko je naredil akad. slikar Andrija Milenković iz Beograda. Slika na znamki kaže maskoto sredozemskih športnih iger in sicer že zelo redko sredozemsko medvedjico, ki zraste tudi do 330 cm dolžine. Poleg maskote so še trije krogi (simbol sredozemskih iger) in odgovarjajoča besedila. Dvobarvni ofsetni tisk je oskrbela tiskarna »VEB Wertpapierdruckerei der DDR« v Leipzigu v prodajnih polah po 50 kosov. Naklada ni znana, vendar je bila občutno prenizka, saj so že sredi marca nekatere slovenske pošte ostale brez znamk!

RAZPIS IN VABILO — Prosvetno društvo Ivan Cankar iz Plešivca pri Velenju letos že četrč zapored prireja zabavno-glasbeno prireditve »Glasba ne pozna meja«. Na lanske tovrstni prireditvi je sodelovalo 13 narodnozabavnih ansamblov iz vse Slovenije, ki se jim je pridružil tudi ansambel slovenskega društva Bled iz Essna v ZR Nemčiji.

Vabimo vse ansamble in pevske skupine, da se pripravijo na naš razpis. Vsak nastopajoči naj ima pripravljene tri skladbe, od teh vsaj eno lastno. Tri pesmi o Graški gori bodo nagrajene. Prireditve bo 15. julija 1979 na Graški gori s pričetkom ob 14. uri Prijave pošljite na naslov: Prosvetno društvo Ivan Cankar, Plešivec, 63320 Velenje do 20. junija. V prijavi navedite ime ansambla ali skupine, seznam skladb in po možnosti fotografijo ansambla oziroma skupine.

VESELI PLANŠARJI — Naši ansambli kar po vrsti proslavljajo tak ali drugačen jubilej in tako se nanj pripravljajo tudi priljubljeni »Veseli planšarji« pod vodstvom Frančka Povšeta. Jubilej bodo slavili prihodnje leto, že zdaj pa je v počastitev tega praznika izšla njihova nova plošča z naslovom »Bahavi pastir«, za katero so vrsto novih viž posneli godci Vinko Frelj (harmonika), Darko Abral (klarinet), Tone Savnik (trobenta), ki nadomešča odsotnega Marjana Boneta, Drago Brezovački (kitara) in Janez Sajovic (basist); pojeta Marica Jerše in Dušan Kobal.

PLANICA, PLANICA — Obiskovalci letošnjega svetovnega prvenstva v smučarskih skokih v Planici so lahko prisluhnili novi pesmi ansambla Avsenik »Planica, Planica«. Marsikdo pa je ugotovil, da ta skladba pravzaprav ni nova, temveč je to stara pesem »Zdaj dilce na ramo«, ki so jo opremili z novim besedilom.

MELODIJE SONCA IN MORJA — V portoroškem Avditoriju bo letos 21. julija drugi festival z naslovom »Melodije sonca in morja«, za katerega je žirija že v aprilu od prispelih skladb izbrala 18 popevk. Seveda večina besedil govori o morju in pomorščakih. Sodelovanje na festivalu so obljubili skoraj vsi najboljši (lahko bi rekli tudi: trenutno najbolj aktualni) slovenski pevci zabavne glasbe.

SLOVENSKI IZOBRAŽENCI V ZDA, P O Z O R!

Nudi se vam lep zaslužek, če ste pripravljeni obnoviti postopek zapaščiinske razprave za mojim stricem Oblak Francem, ki jo je vodilo Vrhovno sodišče v SAN FRANCISCO. Zapaščina se nahaja v državi MONTANA-Bilings.

Za obnovev postopka sem se odločila zato, ker je zdaj na voljo več dokazov.

Javite se na naslov: *Levc Jožefa, Verd 234, 61360 Vrhnika, Slovenija—Jugoslavija*

MALI OGLASI

Prodajam novo hišo v celoti podkleteno z 2 ha zemljišča, pritlično, z rodnimi nasadi na hribčku ob asfaltirani cesti, 3 km oddaljena od Krškega. Ker je v bližini dobro razvito industrijsko mesto, bo vaš denar dobro naložen, bodisi v kmetijsko, gostinsko ali obrtno dejavnost. Informacije in ponudbe pošljite na naslov: *Veseli Gvidon, 68273 Leskovec pri Krškem*

Prodajam delno vseljivo enonadstropno stanovanjsko hišo v Miklavžu pri Mariboru. Poleg hiše je še garaža, ki je primerna tudi za delavnico. Ob hiši je veliko dvorišče, ki izgled hiše še popestri. Celotna površina parcele meri 980 m². Ponudbe pošljite na naslov: *Imenšek Bruno, Im Brühl 3, 8207 Schaffhausen, Schweiz, tel. 053/3 28 37 (po 17. uri)*. Naslov v domovini, kjer je možen tudi ogled hiše: *Mohorčič Franc, Loka 3, 62205 Starše (pri Mariboru)*

V središču Slovenskih Konjic prodajam hišo z lokali. Informacije na naslov: *Senica Pavlina, Partizanska 1, 63210 Slovenjske Konjice, tel. 063-750-019*

Večjo stanovanjsko hišo s 1230 m² zemlje prodajam. Hiša je 9 km oddaljena od centra Ljubljane, v smeri proti Vrhniku. Objekt je pripravljen za izvedbo inštalacijskih del. Za vse posedujem kompletno dokumentacijo za gradbenim dovoljenjem. Ponudbe pošljite na naslov: *Dražič Božo, Jamova 56, 61000 Ljubljana, tel. 262-937*

Vseljivo enonadstropno hišo, primerno tudi za dvojne stanovanj, z 2.700 m² dvorišča in vrta, ter dve zazidljivi parceli, vse na Pragerskem, prodajam. Informacije in ponudbe na naslov: *Furlan Danilo, 61000 Ljubljana, Rožna dolina c. I št. 9, tel. 061 264-257 (v večernih urah)*

aiport ljubljana

AERODROM LJUBLJANA-PULA

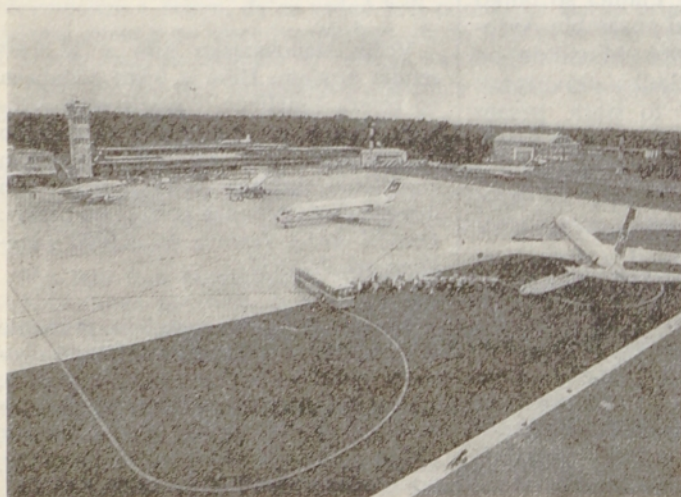
64210 Brnik

Tel.: (064) 25-761

Telex: 34 539 YU AIRLJU

Letališče Ljubljana je najbolj opremljeno letališče v Jugoslaviji, tako za potniški kot za tovorni promet. Z rekonstrukcijo v letu 1978 je bila vzletno-pristajalna steza podaljšana na 3.300 m, vgrajen je bil nov svetlobni sistem kot tudi modernizirane metereološke ter navigacijske naprave. Tako je letališče dobilo II. kategorijo po predpisih ICAO. Na letališču lahko pristajajo in vzletajo največja letala, vključno Boeing 747.

Lega letališča na severozahodu Jugoslavije ob vznožju Julijskih Alp predstavlja ugodno startno točko za različne turistične centre, tako za letni kot za zimski turizem (Bled, Kranjska gora, Krvavec, Postojna, Lipica, Jadransko morje). Z direktnimi linijami je letališče povezano znotraj Jugoslavije z Beogradom, Sarajevom, Skopjem, Titogradom, Dubrovnikom in Splitom ter v mednarodnem prometu s: Frankfurtom, Londonom, Parizom, Zürichom, Amsterdamom ter New Yorkom.

1894

n. sol. o.

KMETIJSKI KOMBINAT

VIPAVA

65290 ŠEMPETER PRIGORICI

If your clients judge a city by their hotel, they'll love Ljubljana

Ljubljana, the gateway to Yugoslavia. The starting point for your individual clients and groups. And the home of the magnificent Hotel Lev. 209 beautifully decorated rooms, all with private bath and telephone. A garden restaurant. A marvelous nightclub. An intimate aperitif bar. Private conference rooms. Complete luxury hotel services. And, to top it all off, a skyview terrace with a breathtaking view of the enchanting Republic of Slovenia. Book your clients at The Hotel Lev in Ljubljana. They'll love you for it.

15th ANNIVERSARY THE HOTEL LEV

For information contact: The Yugoslav National Tourist Office, 509 Madison Avenue, New York, N. Y. 10022; (212) 753-8710

SLOVENSKE ŽELEZARNE ŽELEZARNA RAVNE

n. sol. o.
RAVNE NA KOROŠKEM
SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

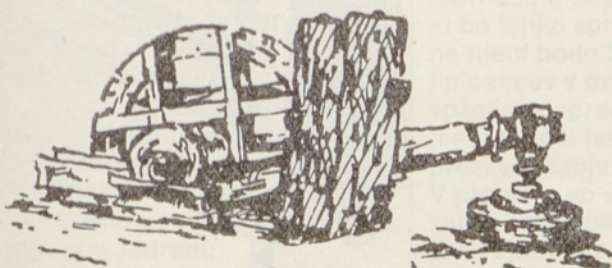
Naslov: Železarna Ravne,
62390 Ravne na Koroškem,
Jugoslavija — brzojav: Železarna
Ravne na Koroškem —
teleprinter 33114 YU ZELRV —
telefon: 86-031 Ravne na Koroškem
tekoči račun št. 51830-601-13203,
SDK Prevalje

Izdelujemo:

lita, kovana, valjana, vlečena,
brušena in luščena jekla.

S kvalitetno in solidno proizvodnjo
garantiramo dobro poslovno
sodelovanje in se priporočamo.

Slovenske železarne
Železarna Ravne
n. sol. o.
Ravne na Koroškem

1 6 2 0

HOTEL

LJUBLJANA
Jugoslavija

TURIST

Ljubljana, Dalmatinova 15, telefon 322-043,
telegram TURISTHOTEL Ljubljana,
teleks 31317 yu turist.

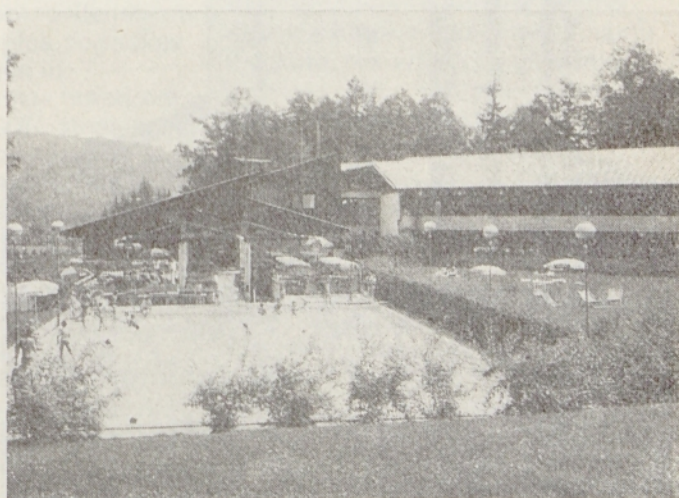
Udobno, moderno urejen hotel — 260 ležišč
v 192 sobah, restavracija z vrtom — aperitiv bar —
nočni bar z mednarodnim artističnim sporedom —
parking,

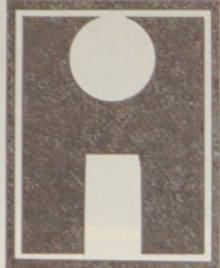
Restavracija »DALMACIJA«, Ljubljana,
Trubarjeva 23, tel. 322-326 vabi z okusnimi
ribjimi specialitetami.

Motel TURIST v Grosupljem, telefon 771-201.
Moderno urejen objekt v mirni zeleni okolici,
18 km iz Ljubljane ob avtocesti Ljubljana—Zagreb —
40 sob s 67 ležišči — restavracija s teraso —
notranji in zunanji bazen — sauna — disco
Taverna — lastni parking.

MOTEL TURIST GROSUPLJE

izredna lega, objekt v zelenem,
domačnost, gostoljubnost, udobje,
nudenje prenočitev, odlična
kuhinja, restavracija, vrt, letni
bazen, disco club, terasa, sauna,
oddaljenost 18 km od Ljubljane
ob avtocesti Ljubljana—Zagreb.

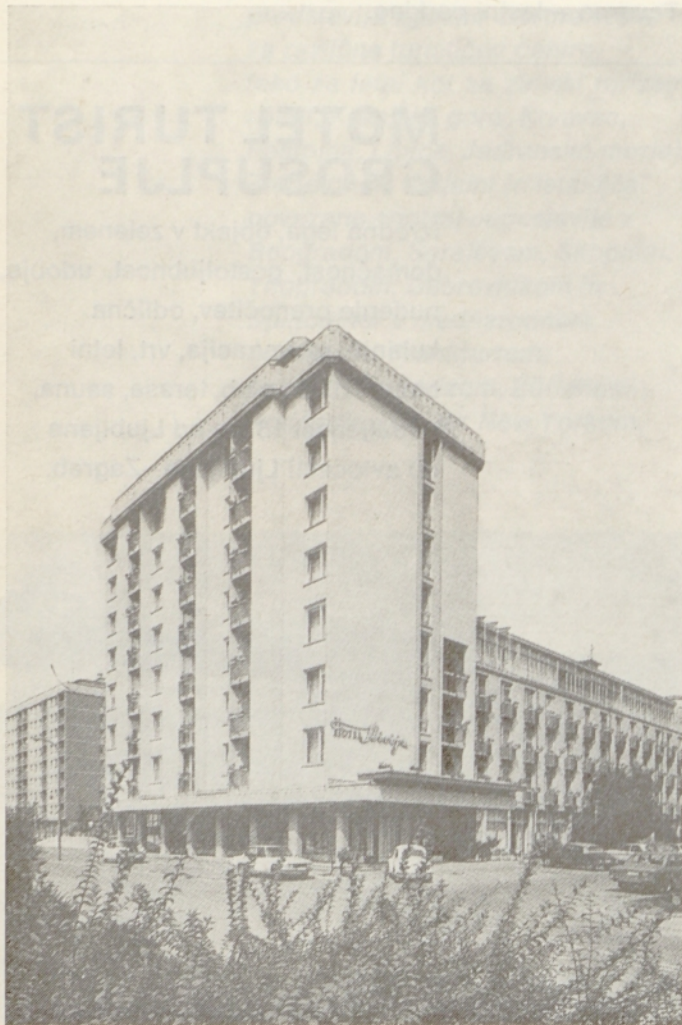

HOTEL ILIRIJA

Ljubljana,
Trg prekmorskih brigad 4
Jugoslavija, tel.: 551-162
TLX: 31574

Mercator — gostinstvo — hoteli
Tozd »ILIRIJA«

Spoštovani rojaki,
ob obisku stare domovine
vas vljudno vabimo, da obiščete
gostinske lokale, kjer boste
postreženi z znano slovensko
gostoljubnostjo. V sestavu naše
delovne organizacije so:
Hotel Ilirija z moderno urejenimi
sobami, zimskim vrtom in nočnim
lokalom ter dobro kuhinjo
Hotel Bor na Črnem vrhu nad
Idrijo, ki je z izjemno ugodno
klimo primeren za zimski in letni
oddih ter rekreacijsko smučanje
Motel Tikveš v Ljubljani, ki se
odlikuje po odlični makedonski
kuhinji
Restavracije Jelen, Majolka,
Keršič, Pri Katrci, Pri Kolodvoru
v Medvodah
Pizzeria Parma
Bife Primorje
Kmalu vas pričakujemo v naši
sredini in vas lepo pozdravljamo

TOVARNA USNJA

Slovenj Gradec z o. o.

Slovenj Gradec, Pohorska 6a

62380 Slovenj Gradec

TELEKS: 33-187, Tel.: (062) 84-451

TOZD UTEKS, TOZD NTU,

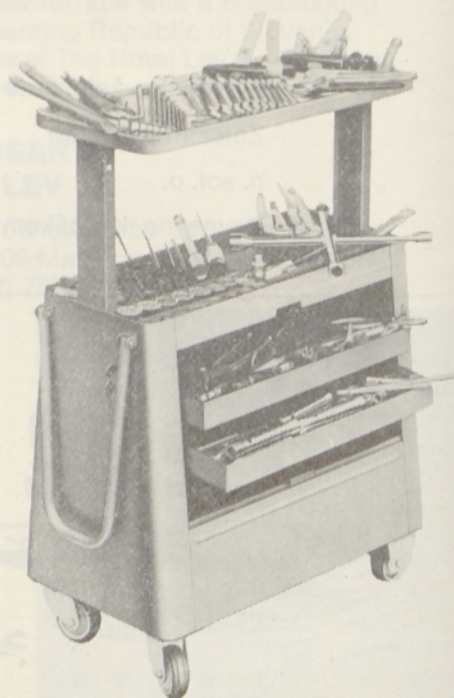
v sodelovanju z

NUE KG ESPELKAMP ZRN

IN TOVARNA USNJA, TOZD KO-SI

BLAZINE, TOZD PREVENT

ORODJE S TRILETNO GARANCIJO!

 UNIOR EXTRA

Lipice, slovitte kobilarne, ni treba podrobneje predstavljati, saj je njeno ime znano zares po vseh celinah. Dobila ga je po lipah, ki zelené in opojno diše na tem najlepšem delu slovenskega Krasa.

In ta Lipica praznuje naslednje leto častitljiv jubilej — 400-letnico svojega obstoja. Leta 1580 je kobilarno v njej ustanovil nadvojvoda Karel; ko je z Dunaja potoval proti morju, ga je tako očaral ta košček zemlje že na pragu Brkinov, da ga je velel urediti za kobilarno, saj je bil velik ljubitelj živali. S pogozdovanjem je skopo kraško zemljo spremenil v zeleno oazo, postavil prve hleve in cisterne s pitno vodo za ljudi in konje, nakupil po kraljevskih konjušnicah v Španiji, Nemčiji, Italiji in na Danskem prve žrebce in nastavil Slovenca Frana Jurka za prvega upravnika. Z načrtnim delom je nastala čistokrvna pasma konj lipicancev, ki so jih kupovali v številnih državah po svetu, do danes pa se je v Lipici oblikovalo in obdržalo šest njenih linij.

Razvojna pot lipiške kobilarne, vključene v podjetje TIMAV, ki je nastalo po združitvi sežanskega Krasa in kopske Agrarie, ni bila skozi stoletja brez težav; bili so lepi in uspehov bogati, a tudi težki časi. Brez večjih pretresov je živel do konca 18. stoletja, potem pa se zavoljo vojn večkrat selila, izgubljala dragocene konje in tik pred zadnjo svetovno vojno doživljala najtežje preizkušnje. Njen pravi razcvet se pričinja v letih po drugi svetovni vojni.

Danes je lipiški lipicanec izredno uporaben za jahanje in vožnjo in izredno nadarjen za dresuro, lep, močan, hiter in vzdržljiv.

Gostov je v Lipici skozi vse leto veliko, samo v minulem letu si je kraj, konje in njihove dresurne nastope ogledalo okrog 200.000 obiskovalcev. Lipica je namreč postala zavoljo svoje lege, znamenitosti, novih hotelskih zmogljivosti miru in prelepega naravnega okolja izredno privlačen in za oddih primeren kraj. Bližina jadranskih kopališč kot so Trst (10 km), Ankaran (40 km), Portorož (50 km) in Opatija (70 km) omogoča gostu Lipice idealno kombinacijo jahanja in kopanja v Jadranu.

400-letnemu jubileju se bodo v Lipici oddolžili s številnimi prireditvami. V njegovem okviru bo v času od 7. do 10. junija letošnje leto mednarodni jahalni turnir za

400 LET SLAVNE
KOBILARNE V LIPICI

ČASTITLJIV JUBILEJ

Elegantni beli lipicanci sredi zelenih travnikov nudijo gostom nevsakdanji jahalni užitek

veliko nagrado Lipice, do novembrskih dni pa bo pri Mladinski knjigi v Ljubljani izšla monografija o Lipici, reprezentančna izdaja z 90 stranmi besedila in 120 fotografijami. V jubilejnem — 1980. letu bo v Lipici pod visokim pokroviteljstvom predsednika Tita kopica dogodkov in praznovanj. Zgrajen in slavnostno odprt bo nov hipodrom, ki bo lahko sprejel 8000 gledalcev; na njem bodo tekmovanja lipicancev v dresurnem jahanju in vožnji dvovpreg in štirivpreg in mednarodni jahalni turnir v preskakovanju ovir in v dresuri. V program so vključili nevsakdanjo zanimivost pošte s kočijo od Trsta, prek Ljubljane in Maribora do Dunaja. Kot »v starih, dobrih časih« ... Kočija bo potovala približno osem dni kot je takšen prevoz nekoč trajal, imela bo originalni poštni žig in žigosala

pošiljke z njim na vmesnih postajah. Seveda bodo ob tej priložnosti izšle tudi poštne znamke s podobami šestih originalnih linij lipiških žrebcev, serija šestih značk s podobami šestih linij žrebcev, serije zlatnikov in srebrnikov z enakimi podobami in seveda jubilejne plakete, značke, nalepke in posterji.

Slavnemu žrebcu Favoryju Dubovini II, ki je na številnih mednarodnih tekmovanjih prejel največ nagrad in ponesel slavo Lipice v svet, danes preživlja zaslužen pokoj v boksu in ne nastopa več, bodo udeleženci kiparske kolonije namenili eno izmed šestih figur konja; v belem kraškem marmorju bodo ti kipi izvirna obogatitev lipiškega parka. Spričo številnih ljubiteljev belih lipicancev po svetu so se v Lipici odločili, da prihodnje leto ustanové mednarodni jahalni klub in klub prijateljev Lipice. Takšna društva sicer že obstajajo v nekaterih evropskih deželah, v Franciji na primer, ZR Nemčiji, Belgiji, na Nizozemskem, v Švici, združila pa bi se naj v enotni jahalni klub Lipica in bi člani tega kluba uživali posebne ugodnosti, ko bi obiskali domovino lipicancev. Zavoljo njih bo do pomladi prihodnje leto zrasel v Lipici nov, prijetno domačnost hotel s 160 ležišči, restavracijo in bazenom za podvodno masažo. Jubilejne svečanosti bodo dopolnili velika mednarodna razstava konj lipicanske pasme iz vseh evropskih lipicanskih kobilarn, združena z mednarodnim simpozijem o reji, preizkušanju delovnih sposobnosti in uporabnosti teh konj, spektakularni nastop Španske jahalne šole z Dunaja, nastop skakalne kvadrilje iz Zelea, Varendorfa ali Hannovra, nastop domače ekipe v klasičnem jahanju in vožnji, predvsem pa osrednja proslava, ki bo septembra in na kateri bo slavnostni govornik predsednik častnega odbora Mitja Ribičič.

Praznovanje v Lipici bo tako obeležilo pomembno obletnico, znanstveno in praktično prikazalo vsestransko uporabnost lipicanca, ovrednotilo dosedanje rejsko delo, določilo rejske cilje v Jugoslaviji in v svetu za prihodnje dni in soočilo goste z napredkom in svetovnim slovesom tega pomembnega objekta na Slovenskem.

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Dragi rojaki, najbližja in najhitrejša pot v domovino — z letali JAT! Od aprila 1978 dalje REDNA DIREKTNA LETALSKA ZVEZA LJUBLJANA — NEW YORK v. v. enkrat tedensko. Za vse informacije in rezervacije se obrnite na najbližje predstavništvo JAT v tujini ali JAT — Ljubljana, Miklošičeva 34, telefoni (061) 314-340 ali 314-341

PREDSTAVNIŠTVA JAT v ZDA

NEW YORK JAT-Rockefeller Center, 630 Fifth Avenue, Suite 212, New York N. Y. 10020, (212) 765 4050-765 4057

CLEVELAND JAT-Hanna Building, 1422 Euclid Avenue Cleveland, Ohio 44115 (216) 816-5520

CHICAGO JAT-180 North Michigan Av., Suite 988, Chicago 60601, Ill. USA, (312) 782-1322, (312) 782-1523, (312) 782-1524

DETROIT JAT-1249 Washington Boulevard, Detroit, Mich, 48226, (313) 964-5577

LOS ANGELES JAT- 3440 Wilshire BLVD Suite 803, Los Angeles, California 90010, (213) 388-0379

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

JUNIJ
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

6

ENGLISH SECTION, pages 21–27

POSLOVNA SKUPNOST SLOVENSКИH NARAVNIH ZDRAVILIŠČ CELJE

Rojaki! Iz nederij slovenske zemlje pritekajo iz globine več sto metrov na površje mineralne in termalne vode, katerih zdravilnost je bila utemeljena že pred 300 leti. Ob njih so se razvila mnoga naravna zdravilišča; ta so v zadnjih desetih letih postala sodobni balneorehabilitacijski centri z dobro organizirano specializirano zdravstveno službo in z uveljavljenimi balneorehabilitacijskimi postopki ter terapijami z naravnimi zdravilnimi sredstvi.

V še neokrnjeno naravo z ugodno klimo so vraščena zdravilišča: ČATEŠKE TOPLICE, DOBRNA, DOLENJSKE TOPLICE, LAŠKO, MORAVSKE TOPLICE, »ATOMSKE TOPLICE« – PODČETRTEK, RADENSKA, ROGAŠKA SLATINA, ŠMARJEŠKE TOPLICE, TOPOLŠICA in »RIMSKI VRELEC« – KOTLJE, v katerih si mnogi ljudje nabirajo in utrjujejo zdravje.

Sodobna medicinska znanost napotuje bolnike in bolehe ljudi v ta zdravilišča na zdravljenje bolezni lokomotornega aparata, nevroloških obolenj, psihonevroz, bolezni gastrointestinalnega trakta, bolezni hepatobiliarnega trakta in pankreasa, bolezni metabolizma, kardiovaskularnih bolezni, ginekoloških obolenj, obolenj uropoetskega aparata, kožnih obolenj, obolenj ust in zobovja.

V slovenskih naravnih zdraviliščih je poskrbljeno za dobro počutje, aktiven oddih in rekreacijo, a tudi kulturnih in zabavnih prireditev ne manjka.

Vzemite v roke prospekt slovenskih naravnih zdravilišč, ki ga dobite pri vseh jugoslovanskih turističnih predstavništvih v tujini. Izkoristite ugodne možnosti!

ENGLISH SECTION

SLOVENE POET OTON ŽUPANČIČ

The speech given by Philip Martin, Professor of Monash University at Clayton (Melbourne), Australia and well-known Australian poet, on the occasion of the unveiling of a bust of Oton Župančič at the Slovenian Club "Jadran" in Melbourne.

Today we honour the memory of the eminent Slovenian poet and dramatist Oton Župančič. I too am honoured by your invitation to unveil this monument to him, and in the presence of Prof. Zdenko Kalin, the artist whose work it is. Although I am by no means Australia's foremost poet and therefore not the equal of Župančič, no Australian poet of British origin feels closer in spirit than I do to the peoples of central Europe, from the Austrian border to the Carpathians and beyond to the shores of the Black Sea, and many of my own poems are about life in that part of the world.

To most of you there is no need for me to speak of the life work of Župančič. But let me say what I think his importance was, and still is, both in Slovenia itself and in this country. For English-speakers it is difficult to reach a full appreciation of his work. Although he translated so many European classics into Slovene, little of his own poetry is available in English. But the versions I have read give some idea of what he means to the Slovenian people, both as a poet and as a national figure. And in Župančič these two roles can't be separated. It was by being a poet in a country that values its poets, and by being a particular kind of poet, that Župančič became a national figure. As he says in one poem:

*Could I but reach my image,
my own and yours, my people!*

This, I think, is the broadest and noblest aim a poet can have: the desire to fulfil both his own being and, at the same time, that of his fellow-countrymen, to be their voice as well as his own.

Župančič himself spent many years outside Slovenia before returning in 1910 to be director of the National Theatre of Ljubljana. So he knew, as you do, what it was like to be a Slovene outside Slovenia. He knew, too, as some of you have known, what it was like to live through a world war and to rebuild life out of its ruins. And he was obviously a man of broad literary culture, as the list of his translations clearly shows: Charles Dickens, Oscar Wilde, Schiller, Nestroy, Molière, Flaubert among others, and above all, eighteen plays of Shakespeare. Yet his own

poems strike me as simple, direct, expressing a deep love of his native country. So there are two sides to his consciousness, a national and an international one, and both have enriched the life of his people: Australia, too, needs such figures. And since he was such a figure, I can well understand why your community should wish to erect this memorial to him. Like other emigrant communities you are citizens of more than one culture: the one you brought with from Slovenia and the one to which you have come. And I know that it is the wish of your club to help build Australia into a strong multi-cultural society. This is a wish that I share with you, along with all other Australians of good will. And I noticed, when the two flags were run up, that both have the same three colours and the same symbol of the star.

Župančič himself has written of Slovenians like yourself, in his poem "Meditation":

*Into the world they go, and foreign lands may boast
of their hands' work and of their skill . . .
Where are you, native land? Here in the fields
beneath Triglav? Among the Karavanks?
Among the furnaces and in the mines
beyond the seas — you who know no bounds?
There was a time I wished you'd broaden forth,
expand and spread across the world,
but now it's plain how boundless you have grown:
like seeds you scatter into distance all your breed.*

But there must be many here whose thoughts, at least, return like the swallows he speaks of in the next lines, to Slovenia. Every swallow has two homes, and moves to and fro between them. And rightly so. As a Swedish poet said to me, 'Never deny the past.' I am delighted to be the guest of a community of people who now live in Australia, who are Australians, but who remember their origins with love and pride.

I now unveil Prof. Zdenko Kalin's memorial bust of the poet Oton Župančič.

Philip Martin

NEWS

ASSOCIATION OF FOREIGN TRADE ENTERPRISES

All over SFRY great efforts have been made lately in the sphere of association of Yugoslav foreign trade enterprises. In fact, it is evident that only through agreements on joint appearance on the world market can more rational use of the existing network of markets abroad be secured and disloyal competition abolished, i. e. improvement in export activities achieved.

At the end of last year the representatives of seven big foreign trade enterprises from Belgrade, which play an important role in the total foreign trade activity of SFRY, signed two selfmanagement agreements — one on joint appearance on the world market and the other on opening of a joint representative office in P. R. of China.

Signing of the agreement on the opening of the joint representative office in P. R. of China is only the first step towards the total integration of 68 business units — independent and mixed enterprises and representative offices as well as delegates of these organizations in 26 countries of Europe, Asia and America.

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren
(responsible Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and
8 are published together as a double issue.
Yearly subscription for overseas countries is 8. — U. S.,
10. — Canadian or 7. — Australian dollars. Payment can
be made direct to our Account. No. 50100-620-010-32002-
-2818/5

at Ljubljanska banka, or by international money order,
or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter

The opening of new representative offices in Bangladesh, India, Iraq, Iran, Sudan and some other countries has been planned in accordance with the policy of faster development of economic relations with the non-aligned and developing countries.

SFRY FAIRS ALL OVER THE WORLD

This year the Yugoslav economy will be represented at 36 international fairs and exhibitions abroad. The organization of independent Yugoslav economic exhibitions in P. R. of China, Kuwait, Panama, Mexico, Brazil, Switzerland and the Soviet Union has also been planned.

The Yugoslav constructors will be represented this year in Angola, Nigeria and the United Arab Emirates. The organization of the exhibitions of samples will continue in the U.S.A. It is also planned to organize selling exhibitions in Belgium, Sweden and Great Britain for the purpose of presenting Yugoslav consumer goods to foreign partners.

In addition to the existing 50 economic representative offices which Yugoslavia has today all over the world another fifteen are planned to be opened. A series of catalogues and monographies are in print, various specialized magazines in the sphere of economy are being published, and the shooting of a film about the products and export possibilities of SFRY has started.

ABOUT 10,000 YUGOSLAVS WORK IN IRAQ

BELGRADE — Of the developing countries Iraq takes first place among Yugoslavia's economic partners, and fifth place considering all countries in the world. At present there are some twenty Yugoslav organizations of associated labour in this country and approximately ten thousand Yugoslav experts and workers, who are carrying out various items of construction work worth altogether over 2000 million dollars.

In 1978 the trade exchange between Yugoslavia and Iraq approached a total value of 700 million dollars and has thus been increased by a factor of thirty over the last five years.

LJUBLJANA'S CLOSE CONTACTS WITH OVER TWENTY FOREIGN TOWNS

LJUBLJANA — Ljubljana maintains close contacts with more than twenty cities and towns in other countries. Its cooperation with some of them is of over ten years' standing, for the first protocol was signed way back in 1964.

Recently more and more proposals have been put forward for the setting up of new contacts with other towns, both in Yugoslavia and abroad.

"HIDROMONTAŽA" SIGNS A CONTRACT FOR WORKS ABROAD

MARIBOR — "Hidromontaža" of Maribor has so far built thirty-one gas turbines in cooperation with the firm AEG Kanis. Recently a contract has been signed for the installation of two gas turbines, each of twenty-five Mega-

watts, at Ras Lanuf in Libya. There the workers from "Hidromontaža" will also set up a site village, including a dining hall, a kitchen and a room for social activities. They are going to use the housing containers manufactured by "Avtoradgona". The installation of the turbines is to be finished in nine months.

There will be seventy workers employed on this site.

JAPANESE YENS FOR "LJUBLJANSKA BANKA"

TOKYO — A contract has been signed in Tokyo between »Ljubljanska banka« and a group of fifteen Japanese commercial banks, headed by the Credit Bank of Japan. With this contract the Japanese banks have granted a loan of 15.000 million yens.

"Ljubljanska banka" is to start paying back this yen loan in five years time. The loan has to be fully paid back in ten years at an interest rate of 7.6 %. According to a representative of "Ljubljanska banka" the loan will be used for financing the development programmes of Yugoslav industry.

MASTERFUL WORK OF THE "GOLDSMITHS OF CELJE"

CELJE — Last year a series of three gold coins with a portrait of Marshal Tito on them were made by the "Goldsmiths of Celje". This series represents a turning-point in their work in this field, for it is for the first time that the new technology, already used abroad, has been applied in our country.

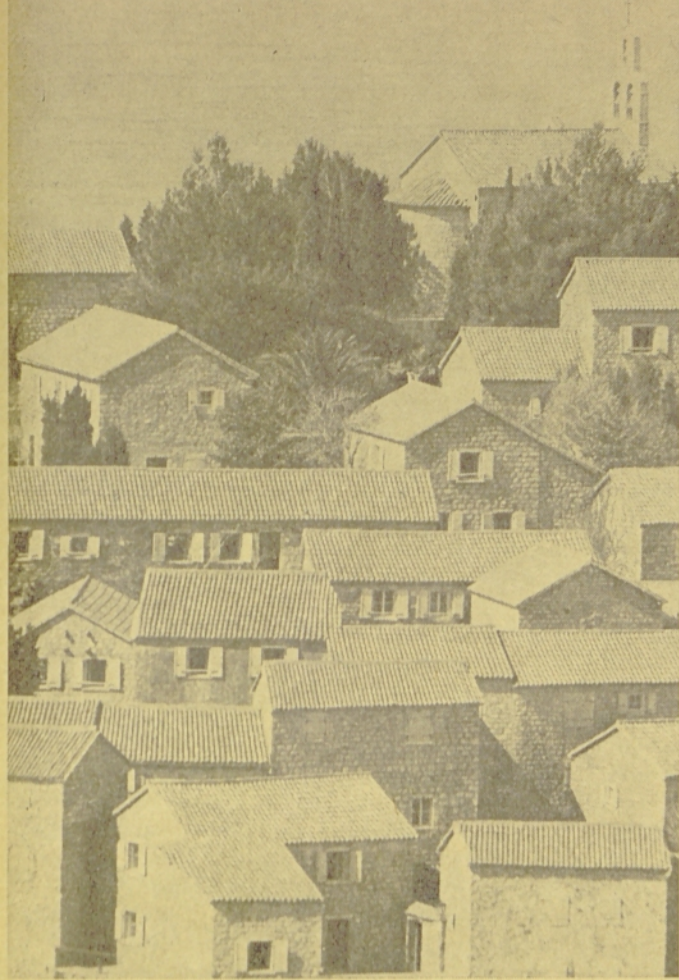
The main share of the work was contributed by the designer Vinko Vipotnik, who made the likeness of President Tito after a photograph by Joco Žnidaršič. Valuable advice was supplied by Božidar Jakac. Mention must also be made of important cooperation with the experts of the Mechanical Engineering Faculty of Ljubljana, Professor Franc Roethel, mag. Vito Gerbajs and dipl. ing. Marjan Dobovšek, who helped with the manufacturing of the special tools needed. It is by means of these tools that the new technology, so-called electroerosion, was able to be implemented. The mixture of gold was made in cooperation with "Aurodent".

A series of silver coins with a portrait of Tito was also made by the "Goldsmiths of Celje"; they were sold out before the New Year. Since great interest has been shown in this series the "Goldsmiths of Celje" have promised to release a new one shortly.

COOPERATION BETWEEN THE "GOLDSMITHS OF CELJE" AND GHANIAN JEWELLERS

ACCRA — At Kumasi in central Ghana talks were recently held between the representatives of the "Goldsmiths of Celje" and of the Ghanaian enterprise "Nana Yaw Boakye Carving and Jewellery" about the establishment of long-term cooperation concerning the making of jewellery.

The »Goldsmiths of Celje« have become acquainted with the manufacturing capabilities of the Ghanaian jewellers.

Island — hotel St. Stefan on the Adriatic coast (photo by Ioco Žnidaršič)

Tourists (photo by Marjan Zaplatil)

who are expecting participation in the form of investments and the exchange of experience. The Ghanaian jewellers have started to realize a plan in which it is foreseen that approximately a thousand workers be employed in the making of jewellery out of gold and diamonds from the Ghanaian mines.

DEATH OF ACTRESS MIRA DANILOVA

LJUBLJANA — The great Slovene actress Mira Nefat-Danilova died on February 3rd in Ljubljana. She was born on July 3rd, 1899 into the well-known theatrical family, the Cerars, and was a member of the oldest generation of Slovene actors and actresses.

She began her career on the stage early, in the "Small Theatre" in 1915, and immediately following the end of the First World War, in the 1918—19 season, she became a member of the Slovene National Theatre. She remained faithful to Ljubljana's "Drama" for a full fifty years: during a period when the Slovene theatre was experiencing the so-called "Europeization" she created an extensive gallery of important character roles from Yugoslav and foreign, classical and modern dramatic works and earned a place for herself among the most significant stage actors in Slovenia. After the war Mira Danilova became a teacher of dramatic art at the Academy for the Theatre, Radio, Film and Television, where she trained a large number of today's most active Slovene theatre-players. For her creative work she was awarded two Prešeren Prizes, in 1948 and 1955, and in 1973 she was awarded the Borštnik Ring for her life's work.

EXTENSIVE IMPROVEMENTS TO BELGRADE AIRPORT

BELGRADE — The new building for handling international air traffic in Belgrade is to be completed by May of this year. The extended and modernized airport will have to pass its first test in September, when the annual assembly of the International Bank for Reconstruction and Development and of the International Monetary Fund is to be held in Belgrade. At that time 5000 participants and visitors are expected for this, the biggest meeting of banking experts and of the representatives of private capital from all parts of the world. The extended and modernized airport will be able to handle fifteen planes simultaneously, including three jumbo-jets.

In the future Surčin Airport will have a passenger-handling capacity of 6 million passengers a year instead of 1.2 million.

"LITOSTROJ" OF LJUBLJANA IN SAN SALVADOR

SAN SALVADOR — The biggest Yugoslav economic breakthrough in Central America so far has been achieved by the "Litostroj" Institutes of Ljubljana, with the signing of a contract concerning the sale of four lifts having a total value of 1,600,000 dollars for the San Lorenzo hydro-electric power-station on the River Lempa. The contract was secured by "Litostroj" in spite of strong competition by 17 manufacturers of world renown from Eur-

The old lime-tree at Nova Štifta near Ribnica (photo by Janez Zrnec)

ope and the United States. The lifts will be delivered to the purchaser during the period April-December 1980, and will be transported there on board ships belonging to Yugoslav shipping enterprises.

WINE-FESTIVAL AT ČATEŽ

In spite of last year's poor vintage the vintners of Posavje aren't going to let down the holding of the traditional wine fairs, which are held alternatively at Čatež, Kostanjevica and Bizeljsko. This year it is again the turn of Čatež. They will be held between March 14th and 16th.

Wines will be exhibited and tasted in the old school at Čatež, whereas the culinary exhibition will be held in the local communal administration building. The concluding ceremony, with the presentation of diplomas and certificates of merit to vintners, will be held in the Čateške Toplice health-spa.

This time the organizers want to enliven the celebrations by demonstrating wine-growing customs and the modern spirit of this local community. All this will be brought to life by an imaginatively planned procession, which will set out on a circular tour to Brežice and back.

"JAT"'S SECOND DC-10

According to latest information JAT is to get its second wide-bodied DC-10 jet on the second Sunday in May. The second jumbo-jet in JAT's fleet will carry the name of Edvard Rusjan, the pioneer and first victim of Yugoslav aviation. A small ceremony will be held on the occasion of the plane's first inclusion into regular traffic.

SLOVENE GLIDER

These days the new glider constructed by the factory of sporting equipment, "Elan" of Begunje, has been under-

going test flights. The single-seater glider, called the DG-100 Elan-Vesna, will be constructed in cooperation with the "Glaser Dirk" factory. This will be the first glider to be built in Yugoslavia for 23 years.

The glider has excellent gliding and manoeuvring capabilities, so a lot of interest has been shown in it, both at home and abroad. This year 24 gliders are to be built, of which 20 have already been sold to customers outside Yugoslavia. The price of this plane, which is 7 metres long, weighs 235 kilograms, and can develop a speed of 260 km per hour, will be 285,000 dinars.

THE TWENTY-FIFTH ANNIVERSARY OF THE LOJZE SLAK ENSEMBLE

Every Slovene knows who Lojze Slak is. A lot of Slovenes can sing or whistle some song of his. We all know what Slak's music is like. So there's no sense in writing about his music. A lot has been written about its creator, Lojze Slak, too. Lojze Slak is now forty-six years old.

He was born at Jordan Kal near Mirna peč, and went to school at Karteljevo. When he was one year old his mother fell ill. He was sent to his grandmother at Mali Kal. He grew up with her. He remembers the day — he was four years old at the time — when they brought him home to his mother at Jordan Kal, how he cried from Sunday to Thursday because he wanted to go back to Mali Kal, to his grandmother. "It was then that I began to hate my home". He didn't stop crying. Then his grandfather came for him in his horse and trap, and drove him back where he wanted to go to. "When after four days I saw Uncle Ludvik, whom I called Lubo, Lubo, and threw myself into his arms, I was a happy child." Uncle Ludvik was a folk musician. He influenced Lojze's musical education.

After finishing elementary school he went to a craft school, for upholstery and saddlery. He was apprenticed to Pavlič at Novo mesto. He preferred upholstery to saddlery.

Lojze Slak was eight years old when he first played on Uncle Ludvik's accordion secretly. That was a big sin. For the instrument was of great value and it was not possible to let just anybody get their hands on it, especially children. Young Lojze was drawn to the accordion, he dreamt about it. While other boys were dreaming about beautiful horses which would carry them out into the wide world, he was dreaming about the accordion. Whenever the house was empty he took hold of it. If a man has the heart for it it's not difficult to play. And so he learnt to play several tunes. Then it so happened that a boy, one of his friends, called on him to play for them; it was a big opportunity and so he extended the accordion box. So the secret was discovered. He started to play while the others danced. Uncle was surprised. He was moved by the discovery. From then on Lojze could play whenever he wanted to. Uncle told him: "Listen well and then start playing!"

The merriment didn't last for long. The war came. Uncle was interned and the accordion was taken by the partizans. It is interesting to note that after the war the Slaks got their accordion back. Young Lojze Slak had an enjoyable time after the liberation. Uncle Ludvik returned, there were a lot of meetings, as many as anyone could want. The accordion sang, Uncle played it, while Lojze accompanied him on the drums. It was really nice, but there is an end to every song, even to Uncle's music. Uncle got married. Music left the house. No longer was there an accordion at Lojze's home in Mali Kal. Young Lojze was left to his own ways. His only wish was: his own accordion. Again his uncle helped him. He gave him some money, some he had earned himself, and he bought himself a "Lubas" accordion. His way forward was clear. He was more and more faithful to music. From then on he never had an empty pocket. His Uncle bought him material for an outfit, while he paid for the lining. He was fifteen years old at the time.

There were ten children at the Slak's home in Jordan Kal. Lojze was the fourth to arrive. His mother often cried since he wasn't at home. But music brought him back to his real home. If Lojze and his brothers were practicing in the room where his father and mother slept they never said "Stop now, boys!" They got together every Saturday and Sunday. When he had finished his army service in 1953, Lojze Slak moved to Ljubljana.

He married in 1960. Life was difficult, with the struggle for his job and life in general. A son was born to them. Now he's already nineteen years old. He was always afraid that his son might alienate himself, that he might grow up independently of his parents. He remembered his early youth and his mother's bitter tears, which they had told him about. He didn't want to taste such tears himself. His second son is three years old. As the older son is not at home a lot he can't imagine life without his second son. "There is a big difference between the circumstances in which my first son grew up and those in which the second one did. How life has changed."

His everyday work is as a commercial traveller for the "Žimnica" enterprise, at the weekend he reserves time for appearances with the ensemble around Slovenia. And so we had a word or two together about his music. How does Lojze Slak like Slak's music? "I like it because I think that it has come from the people and I never wanted anything else out of it but for it to be for the people. I try to keep as near as possible to the style which people have become accustomed to and which has won their hearts, and I try to keep that quality at a high level". He told us that he did not attend music school but that he knows exactly what he's doing.

I saw that he had told me everything he had wanted to. It seemed to me that in those moments he was shining more than usual. It seemed to me that he looked cleansed, as if a weight had been taken off his shoulders. He had several rests. He was attacked by sadness, but he conquered it. How he succeeded I don't know, as Lojze Slak is a very tender man. "Too much", he says, "so I somehow feel better if playing a nice, sentimental waltz then a fast polka".

The peasant's fountain (photo by Marjan Zaplatil)

A NEW ECONOMIC ORDER — THE ONLY WAY

The establishment of a new international economic order is the only acceptable possibility for the world at its present stage of development. A new international economic order is not a replacement for capitalism or socialism, but is the vital reality of transition from one period of history to another.

That is the basic message of the three-day meeting entitled "Yugoslavia and the New International Economic Order", which was recently concluded in Dubrovnik. At the meeting, three hundred and fifty scientific, political and economic workers studied the theoretical and practical problems of the putting into practice of new economic relations in the world, and the place and role of our country in the practical application of the principles of the new order.

Yugoslavia's role in this process was emphasised, and the meeting itself was a new contribution to the role and tasks of our country in the putting into practice of the agreed principles. The struggle for a new international economic order and all other contributions for the putting into practice of the principles of the new system are a constituent part of the foreign policy of Yugoslavia.

All plans, and especially the future middle-term plan for the period 1981—85 and the long-term development plan of Yugoslavia up to the year 2000 must be based on the principles of the new order and must contain all those factors which will make the putting into practice of those principles possible. For this purpose, it was emphasised at the meeting, it will be necessary to carry out, system-

atically and without limitations, investigations and studies of international economic trends, science having in these studies a special role to play.

TEN HOTELS PRAISED BY BRITONS

Recently a delegation from those Yugoslav hotels which were considered to be the best by British tourists paid a visit to London. The hostess for the award-winners was the leading Yugoslav travel-agency "Yugotours". A special questionnaire, prepared by "Yugotours", was filled out by 27,000 British tourists who visited Yugoslavia last year. They answered a total of 88 questions. In this way a broad view was obtained of our business qualities, of our social attitudes, kindness, responsibility in fulfilling contractual obligations, the prices of services, etc. What do the Britishers say about us?

This time the following hotels were awarded prizes: Hotel Toplice at Bled, the Villa Dubrovnik, the Imperial and the Plakir Hotels of Dubrovnik, the Kristal and Kvarner Hotels of Opatija, Hotel Beograd of Lovran, Hotel Borik of Bol on the Island of Brač, Hotel Oliva of Petrovac-na-moru and Hotel Jelovica of Bled. Those are ten hotels out of a total of more than one hundred with which Yugotours operates from London. It is certain that, in spite of such deserved praise to these hard-working hotel enterprises, nobody can be satisfied with such a representative choice of the Yugoslav hoteliering industry. For why can we not find on this important list, which is very much valued by the British public, the grand names of the most monumental buildings with the most luxurious equipment? Is it not because greater business success depends in many ways on the qualities of the hotel staff?

British tourists were of the opinion that in the majority of hotels a gradual drop in the quality of services offered can be felt. It is often a case of the prices demanded for these services. That is a serious warning for us. The majority consider that individuals on the reception staff of hotels receive their guests coldly, that there is no organized service for the conveyance of luggage from the entrance of the hotel to the reception desk, and that tourists often have to find their own rooms, etc.

The British tourists also complain that in many hotel reception offices only German is spoken, which made a number of individual tourists think that the hotels are orientated primarily only towards Germans and Austrians and that British tourists are not welcome visitors. There is all the more frequent mention of unfriendly behaviour on the part of hotel staff on the occasions when the tourists and staff meet during the day. It is also considered that there is too little entertainment in the majority of hotels. The "music" offered is criticized for its monotony and loudness, whereas as far as night clubs are concerned the British tourists consider that it would be more enjoyable to watch national dances and listen to folk music than an imported "international" cabaret programme.

The tourists considered that for the most part food in the hotels was "satisfactory", but they complain that the menus are practically the same everywhere and that the

food is dull, etc. They consider that a high standard of hygiene is maintained at our hotels, but at the same time they strongly criticize the high prices of expenses other than accommodation and transport. When on holiday, too, Britishers like to keep to their custom of meeting somewhere outside the hotel with their friends, preferably at a pub. When they arrive in Yugoslavia (last year more than 65 % of them were visitors to Yugoslavia for the first time) they feel a certain amount of dissatisfaction as in the hotel bar and restaurant they are confronted by prices of drinks which are unacceptably high in comparison to the prices they pay at home in their pubs. Their opinion with respect to extra-accomodational expenses is very critical. The prices of beer and wine are, for instance, twice or three times as expensive, and the prices of soft drinks, coffee and icecream are up to four times higher than in Spain, Italy or Greece.

YUGOSLAV NAIV ART

The history of Yugoslavia is determined by its geo-connecting East and West and South and North lead through it along the rivers Danube, Sava, Morava and Vardar and along the Adriatic coast. This made Yugoslavia one of the oldest cradles of art in the world. Creations of the greatest and most important artistic value however, cannot be found in museums since they are not transportable. Often out-of-the-way, they stand proudly alone expecting us to take aesthetic pilgrimage. Namely, while in most of the countries of the world the greatest cultural treasure is often found at one place, the most beautiful and most valuable pieces of cultural treasure of Yugoslavia are found far off the urban centres, scattered all over the country, often in remote and deserted places. We refer here to the treasure of Lepenski vir, seven thousand years old; icon paintings of Ohrid; masterpieces of fresco painting out of which some represent the best pieces not only of Byzantine fresco painting but of painting of the whole Europe of 13th century. We also refer to the phenomenon which is unique in the world and that is 50 thousand of "stećci" — tombstones of different size and dressing with various motives, scattered all over the southwest part of Yugoslavia, but most often found in the republic of Bosnia and Herzegovina. These tombstones are "autochthonous artistic expression of Yugoslavs" — as the critics often wrote.

Another specific and exceptional artistic value is added to this great cultural treasure of exceptional originality and beauty, and that is naive art of Yugoslavia. These works of some Yugoslav naive painters represent the best artistic creations found on the territory of today's Yugoslavia along with the Diocletian Palace, the Arena of Pula, St. Donat Church in Zadar, mediaeval monasteries and contemporary memorial architecture of Bogdan Bogdanović, Dušan Džamonja, Drago Treška and others. The Yugoslav naive painting enjoys great reputation in the world today because of the very fact that it reflects the Yugoslav way of living, tradition and culture.

No wonder then that on the occasion of an exhibition of Yugoslav naive painting in Paris, André Malraux stated:

Viktor Magyar: *Masquerade* — this painting was donated to international fund »Hungry Child«

"These works are a synthesis of past centuries, reflections of wonderful ancient times". On another occasion, as quoted in the book "Naive Painters of Yugoslavia", Salvador Dali stated for the French press: "These paintings seem to have come out of a fairy tale", while André Breton, famous surrealist said: "This is fascinating painting!". Perhaps Jean Cassou was closest to the truth when he said: "The Yugoslav naive painters express on their paintings the essence of Yugoslav reality in the most specific possible way".

In order to explain: "who are these common semiliterate people who, known as Yugoslav naive painters, are considered among the best painters of the world, we have to go back to the thirties of this century, i. e. to the period before the Second World War when several young men from the village of Hlebina in Podravina (SR of Croatia) near the Hungarian border, started to paint scenes from the hard peasant life with miraculous sincerity using rich colours and with a 'childlike approach to life'", as was written in the above mentioned book.

And the world soon began to love their world — the world of Ivan Generalić, Mirko Virius, Franjo Mraz and others — from which many of us came, but to which we cannot return, not even in our dreams. Ivan Generalić is the only one of the three celebrated naive painters from Hlebina who did not leave the place in which he started painting and which is still the source of his inspiration. Ivan Generalić spent his childhood and gained his first experiences in this small village with only a few winding streets and small straw roofed houses. Today, in his sixties, he still lives there among his friends while his name is known all over the world.

A number of other naive painters became famous in the meantime and the whole world is today interested in the phenomenon of Yugoslav naive painting. Europe in particular admires amazing naive, but at the same time real world found on the naive paintings. Love, happiness,

suffering, is characteristic of all people regardless of the degree of education or where they live, and spontaneity which radiates from those paintings attracts our attention immediately and captivates us completely before we have even started to examine a painting. The Yugoslav naive painters register, in their own way, customs, beliefs, countryside through all seasons, funerals, weddings, processions, field works, villagers and their homes, domestic animals, etc. These motives are familiar to all people from ancient times till today and they spontaneously offer answers to many questions which we ask ourselves in these contemporary and gloomy times, seeking true values of life. We do not feel gloom or sadness when looking at those paintings even when they show a cemetery or hard field work. The way in which the naive painters show life with all its joys and difficulties is essentially cheerful and optimistic. And that is what man in the contemporary world lacks and gladly accepts.

It should also be mentioned that the interest in Yugoslav naive painting was exceptionally great during the past year, especially in Italy and France. In Turin, for example, in the "Eschenasi" Gallery an impressive exhibition of the works of naive painters of SR of Serbia was organized. At the opening of the exhibition, which was "exceptionally well visited" as the Turin newspapers wrote, the book "Naive Painters of Serbia" (by M. Bošković and M. Maširević) was formally promoted. "Eschenasi" Gallery published the book in Italian.

Last year five graphics of Martin Jonaš, naive painter from the village of Kovačica (who has successfully exhibited his works in the country and abroad) have been issued in the "Golden Painting", edition within the collection of exclusive golden and silver paintings. It is the collection of Sirea from Milan which includes the works of the most eminent world painters such as Salvador Dali, Gutuzzo, Germano, etc. The graphics were made in the twenty-four carat gold, framed and numbered, and each is signed by the author. Only one thousand copies were printed and the price is obviously very high.

At the end of last year an exhibition of the works of Jože Tisnikar, Slovenian naive painter was held in Paris and had great success. "The interest of the public exceeded all expectations", wrote the Paris newspapers.

Nebojša Tomašević, the author of remarkable monographies on the phenomenon of Yugoslav "naive art" ("The Naive Painters About Themselves", Monography on Ivan Generalić and J. Tisnikar) recently published a lavishly furnished book titled "Naive Painters of Yugoslavia", edited by "Yugoslav Review", Belgrade, and "Mondadori" (Italy), "Vander Edition" (Belgium) and "the Two Continents Publishing Group" (U.S.A.) publishing houses as co-producers. This monography (format 25×29.5 cm; 200 pages; 10,000 copies) published in Serbo-Croatian, German and English, containing 134 reproductions in colour, represents a survey of 46 most eminent Yugoslav naive painters. The book provides, in a simple but professional way, numerous data on the life and work of eminent Yugoslav naive painters.

From "Yugoslav Life"

PÁGINA EN ESPAÑOL

TESOROS DE ESLOVENIA

La editorial Cankar presentó hace poco en una conferencia de prensa realizada en Ljubljana un nuevo libro con sus colaboradores y autor respectivamente. Su título: «Tesoros de Eslovenia». Este libro procura presentar en un tomo de formato popular todo lo que somos capaces de realizar los eslovenos. Se presenta al ciudadano con un texto sencillo de lectura corriente y con un gran número de ilustraciones, mejor dicho de fotografías que sintetizan la cultura, historia y bellezas naturales de Eslovenia. Contiene además inmensa cantidad de lugares famosos los cuales son conocidos por sus valores incalculables. Procura brindar al esloveno el mayor número de datos posibles sobresí mismo, para que conozca mejor todo lo concerniente al país mismo, es decir sus bellezas naturales, características regionales y un detallado número de particularidades propias de nuestro territorio. La escritura y compaginación de este libro llevó varios años de fecunda labor. El texto está dividido en capítulos que representan las distintas regiones del país. Es decir, desde Prekmurje hasta Primorje e Istra. En su parte final trata además sobre un inserto de riqueza literaria como lo son Lepa Vida y Miklova Zala. Trata también el problema esloveno fuera de nuestras fronteras. Todo esto gracias a la ágil y extraordinaria pluma del autor: Matjaž Kmecl. El escritor obtuvo a su vez para la realización de esta obra la ayuda de un sinnúmero de expertos en cada una de las ramas que tocara Kmecl.

«Tesoros de Eslovenia» es un serio intento por ampliar y fomentar la conciencia eslovena. Esta obra tiene como fin principal mostrar al esloveno todo el bagaje natural que le ha brindado la naturaleza a través de cientos de años y a su vez demostrar qué es lo que él ha hecho por ella con sus manos y su mente. Sin embargo, como lo expresara su mismo autor, no quiere que sea este libro apreciado de ninguna manera como un manual patriótico sentimental, sino la visión de cómo se presentó Eslovenia dentro del multicentrismo de este lugar en el tiempo histórico determinado. Las diferencias que existen en Eslovenia son el fruto del constante contacto entre las distintas culturas, climas y acontecimientos históricos. Aparte de todos los descubrimientos hechos hasta ahora, a parecen distintas formas y hechos que constituyen a su vez una nueva visión. Visión que comienza con las excavaciones arqueológicas halladas ya en la antigüedad, hasta los distintos yacimientos de la actualidad. A su vez se presentan también las distintas capas geológicas y ejemplares únicos en su tipo de plantas y animales que ocupan su superficie y finalmente un gran número de fotos aéreas las cuales nos muestran las regiones ya conocidas por nosotros desde otro ángulo de vista, es decir desde una nueva perspectiva. La Editorial Cankar ya está traduciendo este libro a varios idiomas. En el tiraje de su primera edición aparecieron a la venta 15 mil volúmenes. Su costo 590 din.

POR ESLOVENIA

KREDARICA. — Los alpinistas eslovenos festejaron el 200º aniversario del primer ascenso al Triglav (el pico más alto de Yugoslavia). Entre otras cosas fijaron como plan la ampliación inmediata del Hogar de Montaña que está situado en el puesto Kredarica. No olvidemos que es éste el punto de reunión obligado más visitado dentro del cordón montañoso del Triglav. El acondicionamiento del Hogar de Montaña en Kredarica costará aproximadamente 70 millones de din. Entre paréntesis tal suma de dinero no es alcanzable para el Club de Montaña Ljubljana-Matica. Es así que tampoco el Club no puede financiar solo esta obra. Es por ello que entonces debemos todos unidos llevar a cabo una colecta pública. Es pues nuestro deber el comenzar con esta obra, es decir comenzar con la organización de una campaña general con el

auspicio de toda Eslovenia, es decir de todos los habitantes eslovenos y obreros de las organizaciones laborales. Una de las formas de recolectar el dinero será el uso de los empréstitos hechos por los ciudadanos en ocasión del préstamo realizado para el mejoramiento y construcción de calles y carreteras. No hay mucho tiempo para pensar. Hasta el 1. de mayo tendría que estar la campaña ya realizada. En el mes de julio entonces se comenzarían las obras iniciales y preparativos previos para la construcción en Kredarica. Además de la reconstrucción y ampliación del Hogar se tendrían en cuenta las particularidades del medio ambiente circundante y la adaptación al medio ya existente. Es decir procurar mantener como hasta ahora todo lo relativo a este histórico monumento natural, cultural y nacional por excelencia.

UNESCO EN LJUBLJANA. — En un seminario sobre «La relación entre la Física y la Química» que tuvo lugar en Ljubljana, se decidió establecer en esta ciudad un nuevo Centro de la UNESCO. Este tendrá como meta principal la formación de expertos en la investigación química y todo lo concerniente a ella. La Organización de las NU para la educación, ciencias y cultura de la UNESCO ha promocionado hasta ahora un gran número de centros para las distintas ciencias. Sólo la química no tenía en la actualidad un centro del tipo universal. La formación de éste en Ljubljana significa un gran reconocimiento hacia la Facultad de Ciencias Naturales y Tecnológicas. En ésta actúa un centro que se dedica al desarrollo de los métodos de investigación natural. Ahora será así la continuación de todas las investigaciones que ayuden a la formación de químicos y expertos en la materia. El centro promocionará la posterior comunicación de las investigaciones, conocimientos, intercambio y educación dirigida.

NUEVO HOTEL. — En estos días se ha inaugurado en Ljubljana el nuevo Hotel Holliday Inn. Está situado al lado del conocido Hotel Unión sobre la calle Miklošičeva. El nuevo hotel es de categoría superior, es decir de lujo. Es un hermoso y moderno edificio de ocho pisos. Tiene además 6 departamentos completos de lujo, 70 habitaciones con una cama y 57 con doble cama. Aparte del aperitivo-bar, piscina, gabinete TRIM (gimnasio en miniatura) y otros ambientes tiene además cuatro salas para conferencias y un garaje en el subsuelo con una capacidad de 100 cocheras.

DISCO L. P. — La Unión Turística Eslovena ha enriquecido su erario propagandístico con la adquisición de una nueva forma de propaganda. Es así que la mencionada Unión con la ayuda de la Unión de Turismo de Yugoslavia y la Organización de trabajo Orbital podrá lanzar al mercado turístico sus ofertas por medio de un disco LP. Este disco de larga duración contendrá música de los pueblos yugoslavos. El mismo será intitulado YUGOSLAVIA. En el mismo estarán grabadas las melodías más conocidas, las canciones más populares y la música bailable de nuestro país. Este LP lo comprarían las agencias de turismo yugoslavas como así también los hoteles más importantes de Yugoslavia quienes lo regalarían a sus clientes. Sobre el mismo habrá 14 melodías. Entre otras las conocidas: Žabe (Slovenski oktet), «Na Robleku» (Avsenik) y Dan Ljubezni (Pepel in kri).

LOKVE NA KRASU. — En esta localidad han inaugurado un acueducto. El mismo alimentará con gran cantidad de agua fresca y natural los pueblos Lokve, Prelože y en parte también la zona comprendida entre las comunidades regionales de Divača y Sežana. El acueducto fue construido durante cuatro años y ha costado 40 millones de dinares. La mayor parte de esta suma la obtuvieron los mismos vecinos con horas de trabajo gratis.

Lipice, slovite kobilarne, ni treba podrobneje predstavljati, saj je njeno ime znano zares po vseh celinah. Dobila ga je po lipah, ki zelené in opojno diše na tem najlepšem delu slovenskega Krasa.

In ta Lipica praznuje naslednje leto častitljiv jubilej — 400-letnico svojega obstoja. Leta 1580 je kobilarno v njej ustanovil nadvojvoda Karel; ko je z Dunaja potoval proti morju, ga je tako očaral ta košček zemlje že na pragu Brkinov, da ga je velel urediti za kobilarno, saj je bil velik ljubitelj živali. S pogodovanjem je skopo kraško zemljo spremenil v zeleno oazo, postavil prve hleve in cisterne s pitno vodo za ljudi in konje, nakupil po kraljevskih konjušnicah v Španiji, Nemčiji, Italiji in na Danskem prve žrebce in nastavlil Slovenca Frana Jurka za prvega upravnika. Z načrtnim delom je nastala čistokrvna pasma konj lipicancev, ki so jih kupovali v številnih državah po svetu, do danes pa se je v Lipici oblikovalo in obdržalo šest njenih linij.

Razvojna pot lipiške kobilarne, vključene v podjetje TIMAV, ki je nastalo po združitvi sežanskega Krasa in koprške Agrarie, ni bila skozi stoletja brez težav; bili so lepi in uspehov bogati, a tudi težki časi. Brez večjih pretresov je živela do konca 18. stoletja, potem pa se zavoljo vojn večkrat selila, izgubljala dragocene konje in tik pred zadnjo svetovno vojno doživljala najtežje preizkušnje. Njen pravi razcvet se pričinja v letih po drugi svetovni vojni.

Danes je lipiški lipicanec izredno uporaben za jahanje in vožnjo in izredno nadarjen za dresuro, lep, močan, hiter in vzdržljiv. Gostov je v Lipici skozi vse leto veliko, samo v minulem letu si je kraj, konje in njihove dresurne nastope ogledalo okrog 200.000 obiskovalcev. Lipica je namreč postala zavoljo svoje lege, znamenitosti, novih hotelskih zmogljivosti miru in prelepega naravnega okolja izredno privlačen in za oddih primeren kraj. Bližina jadranskih kopališč kot so Trst (10 km), Ankaran (40 km), Portorož (50 km) in Opatija (70 km) omogoča gostu Lipice idealno kombinacijo jahanja in kopanja v Jadranu.

400-letnemu jubileju se bodo v Lipici oddolžili s številnimi prireditvami. V njegovem okviru bo v času od 7. do 10. junija letošnje leto mednarodni jahalni turnir za

400 LET SLAVNE
KOBILARNE V LIPICI

ČASTITLJIV JUBILEJ

Elegantni beli lipicanci sredi zelenih travnikov nudijo gostom nevsakdanji jahalni užitek

veliko nagrado Lipice, do novembrskih dni pa bo pri Mladinski knjigi v Ljubljani izšla monografija o Lipici, reprezentančna izdaja z 90 stranmi besedila in 120 fotografijami. V jubilejnem — 1980. letu bo v Lipici pod visokim pokroviteljstvom predsednika Tita kopica dogodkov in praznovanj. Zgrajen in slavnostno odprt bo nov hipodrom, ki bo lahko sprejel 8000 gledalcev; na njem bodo tekmovanja lipicancev v dresurnem jahanju in vožnji dvovpreg in štirivpreg in mednarodni jahalni turnir v preskakovanju ovir in v dresuri. V program so vključili nevsakdanjo zanimivost pošte s kočijo od Trsta, prek Ljubljane in Maribora do Dunaja. Kot »v starih, dobrih časih« ... Kočija bo potovala približno osem dni kot je takšen prevoz nekoč trajal, imela bo originalni poštni žig in žigosala

pošiljke z njim na vmesnih postajah. Seveda bodo ob tej priložnosti izšle tudi poštne znamke s podobami šestih originalnih linij lipiških žrebcev, serija šestih značk s podobami šestih linij žrebcev, serije zlatnikov in srebrnikov z enakimi podobami in seveda jubilejne plakete, značke, nalepke in posterji.

Slavnemu žrebcu Favoryju Dubovini II, ki je na številnih mednarodnih tekmovanjih prejel največ nagrad in ponesel slavo Lipice v svet, danes preživlja zaslužen pokoj v boksu in ne nastopa več, bodo udeleženci kiparske kolonije namenili eno izmed šestih figur konja; v belem kraškem marmorju bodo ti kipi izvirna obogatitev lipiškega parka. Spričo številnih ljubiteljev belih lipicancev po svetu so se v Lipici odločili, da prihodnje leto ustanové mednarodni jahalni klub in klub prijateljev Lipice. Takšna društva sicer že obstajajo v nekaterih evropskih deželah, v Franciji na primer, ZR Nemčiji, Belgiji, na Nizozemskem, v Švici, združila pa bi se naj v enotni jahalni klub Lipica in bi člani tega kluba uživali posebne ugodnosti, ko bi obiskali domovino lipicancev. Zavoljo njih bo do pomladi prihodnje leto zrasel v Lipici nov, prijetno domačnosten hotel s 160 ležišči, restavracijo in bazenom za podvodno masažo. Jubilejne svečanosti bodo dopolnili velika mednarodna razstava konj lipicanske pasme iz vseh evropskih lipicanskih kobilar, združena z mednarodnim simpozijem o reji, preizkušanju delovnih sposobnosti in uporabnosti teh konj, spektakularni nastop Španske jahalne šole z Dunaja, nastop skakalne kvadrilje iz Zelea, Varendorfa ali Hannovera, nastop domače ekipe v klasičnem jahanju in vožnji, predvsem pa osrednja proslava, ki bo septembra in na kateri bo slavnostni govornik predsednik častnega odbora Mitja Ribičič.

Praznovanje v Lipici bo tako obeležilo pomembno obletnico, znanstveno in praktično prikazalo vsestransko uporabnost lipicanca, ovrednotilo dosedanje rejsko delo, določilo rejske cilje v Jugoslaviji in v svetu za prihodnje dni in soočilo goste z napredkom in svetovnim slovesom tega pomembnega objekta na Slovenskem.

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Dragi rojaki, najbližja in najhitrejša pot v domovino — z letali JAT! Od aprila 1978 dalje REDNA DIREKTNA LETALSKA ZVEZA LJUBLJANA — NEW YORK v. v. enkrat tedensko. Za vse informacije in rezervacije se obrnite na najbližje predstavništvo JAT v tujini ali JAT — Ljubljana, Miklošičeva 34, telefoni (061) 314-340 ali 314-341

PREDSTAVNIŠTVA JAT v ZDA

NEW YORK JAT-Rockefeller Center, 630 Fifth Avenue, Suite 212, New York N. Y. 10020, (212) 765 4050-765 4057

CLEVELAND JAT-Hanna Building, 1422 Euclid Avenue Cleveland, Ohio 44115 (216) 816-5520

CHICAGO JAT-180 North Michigan Av., Suite 988, Chicago 60601, Ill. USA, (312) 782-1322, (312) 782-1523, (312) 782-1524

DETROIT JAT-1249 Washington Boulevard, Detroit, Mich, 48226, (313) 964-5577

LOS ANGELES JAT- 3440 Wilshire BLVD Suite 803, Los Angeles, California 90010, (213) 388-0379

